

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ERKEN YAŞTA EVLENEN VE EVLENMEYEN KADINLARIN ÇOCUK YAŞTA
EVLİLİĞE VE AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meltem AĞYEL

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Rukiye TÜRK

EBELİK ANABİLİM DALI

KARS-2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ERKEN YAŞTA EVLENEN VE EVLENMEYEN KADINLARIN ÇOCUK YAŞTA
EVLİLİĞE VE AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meltem AĞYEL

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Rukiye TÜRK

EBELİK ANABİLİM DALI

KARS-2020

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Meltem AĞYEL tarafından hazırlanmış olan Erken Yaşta Evlenen ve Evlenmeyen Kadınların Çocuk Yaşta Evliliğe ve Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sonucunda jüri üyeleri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca değerlendirilerek oy ..birliği.. ile ..kabul.. edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 23/01/2020

Adı Soyadı

Başkan: Doç. Dr. Seyit Ali BİNGÖL

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Rukiye TÜRK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bahanur Malak AKGÜN

imza

Bu tezin kabulü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / gün ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın seçilmesinde, yürütülmesinde ve tezin şekillenmesi aşamasında profesyonel yardımlarıyla beni destekleyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Rukiye TÜRK'e, manevi destekleriyle her zaman yanımda olan sevgili aileme, çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen canım abim Murat AĞYEL'e, değerli dostum Fizze Nur ERDEM'e ve çalışmalarına katkıda bulunan tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Meltem AĞYEL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR	VII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
GRAFİK VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
ÖZET	X
ABSTRACT	XI
1.GİRİŞ VE AMAÇ	- 1 -
2.GENEL BİLGİLER	- 5 -
2.1. Evlilik.....	- 5 -
2.2. Erken Yaşta Evlilik.....	- 5 -
2.3. Dünyada ve Türkiye’de Erken Yaşta Evlilikler	- 7 -
2.4.Türk Medeni Kanunu’nda Erişkin Olma ve Evlenme Yaşı	- 12 -
2.5.Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel İstismar	- 13 -
2.6.Ülkemizde Çocuk Hakları Konusundaki Diğer Yasal Düzenlemeler	- 13 -
2.7.Erken Yaşta Evliliklerin Nedenleri.....	- 14 -
2.7.1.Eğitimsizlik ve Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi	- 15 -
2.7.2.Geleneksel Kabuller ve Dini İnançlar	- 16 -
2.7.3.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	- 17 -
2.7.4.Doğal Felaketler ve Savaşlar	- 17 -
2.7.5.Erkek Egemenliği ve Ataerkil Toplum Yapısı.....	- 18 -
2.7.6.Aile İçi Şiddet	- 18 -
2.7.7.Toplumsal Baskı.....	- 22 -
2.8.Erken Yaşta Evliliklerin Etkileri.....	- 22 -
2.9.Erken Yaşta Evliliklerin Önlenmesi	- 24 -
2.9.1.Erken Yaşta Evlilikler Konusunda Farkındalık Artırma ve Bilgilendirme	- 25 -
2.9.2.Sosyoekonomik Yapının Güçlendirilmesi.....	- 26 -
2.9.3.Yasal Engellerin Kaldırılması	- 26 -
2.10. Erken Yaşta Evliliklerde Ebe ve Hemşirelerin Sorumlulukları	- 27 -
3.MATERYAL VE METOT	- 29 -
3.1.Araştırmanın Şekli	- 29 -
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri.....	- 29 -

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	- 29 -
3.3.1.Güç Analizi	- 29 -
3.4. Araştırmaya Alınma ve Araştırmadan Dışlanma Kriterleri	- 30 -
3.4.1. Araştırmaya Alınma Kriteri	- 30 -
3.4.2. Araştırmadan Dışlama Kriteri	- 30 -
3.6. Veri Toplama Araçları	- 30 -
3.6.1. Anket Formu	- 31 -
3.6.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	- 31 -
3.6.3. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	- 31 -
3.7. Verilerin Toplanması.....	- 32 -
3.8. Verilerin Değerlendirilmesi.....	- 32 -
3.9. Araştırmanın Etik Yönü	- 33 -
4. BULGULAR	- 34 -
4.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular	- 35 -
4.2. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular	- 39 -
4.3. Kadınların Çocuk Yaşta Evlilik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	- 41 -
4.4. Kadınların Evlilikte Şiddete İlişkin Görüşlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular	- 50 -
4.5. Kadınların Aile İçi Şiddet Belirleme Ölçeğine Göre Şiddet Yaşama Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	- 55 -
4.6. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	- 56 -
4.7. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular	- 59 -
4.8. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular	- 69 -
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	- 70 -
6. KAYNAKÇA	- 85 -
7. EKLER	- 104 -
EK 1. Veri Toplama Araçları	- 104 -
EK 2. Katılımcı Onam Formu	- 116 -
EK 3. Kars Valiliği’nden Yazılı İzin	- 118 -
EK 4. Etik Onay	- 119 -
EK 5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği Kullanım İzni	- 122 -
EK 6. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni	- 123 -
8. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	- 124 -

KISALTMALAR

CEDAW: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi)

CRC: Convention on the Rights of the Child (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme)

CYBE: Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar

DIKASUM: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi

GHO: Global Health Observatory (Küresel Sağlık Gözlemevi)

ICN: International Confederation Nursing (Uluslararası Hemşireler Konfederasyonu)

ICRW: International Center for Research on Women (Uluslararası Kadın Araştırmaları Merkezi)

TAYA: Türkiye Aile Yapısı Araştırması

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TCK: Türk Ceza Kanunu

TNSA: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNFPA: United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

USAK: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı	35
Tablo 4.2.1. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımı	39
Tablo 4.3.1. Kadınların Çocuk Yaşta Evlilik Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı	41
Tablo 4.4.1. Kadınların Evlilikte Şiddete İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	50
Tablo 4.5.1. Kadınların Aile İçi Şiddet Belirleme Ölçeğine Göre Şiddet Yaşama Düzeylerinin Karşılaştırılması	55
Tablo 4.6.1. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	56
Tablo 4.6.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	57
Tablo.4.6.3. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği Puanlarının Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarını Yordamasına İlişkin Bulgular	58
Tablo 4.7.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı	59
Tablo 4.8.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeğinin ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçlarının Dağılımı	69

GRAFİK VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik.1. Dünyada Erken Yaşta Evliliklerin Bölgesel Yaygınlığı	7
Grafik.2. Bölgesel Olarak 18 Yaşından Önce Evlenen Kadınların Sayısı	8
Grafik.3. İlk Evlenme ve İlk Doğum Yaşı	10
Grafik.4. 15-19 Yaş Arasında Doğurganlığa Başlayan/ 18 Yaşından Önce Evlenen 20-24 Yaş Grubundaki Kadınlar	10
Şekil.1. Erken Yaşta Evliliklerin Nedenleri	14

ÖZET

Bu çalışma, erken ve erişkin yaşta evlenen kadınların erken yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı-karşılaştırmalı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kars ilinde yaşayan, 105'i çocuk yaşta, 105'i erişkin yaşta evlenen toplam 210 kadın oluşturmuştur. Araştırmada anket formu, kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın verileri SPSS 20 paket programında analiz edilerek yorumlanmıştır.

Çalışmaya katılan erişkin yaşta evlenen kadınların evlilik yaş ortalamasının $24,79 \pm 3,51$, çocuk yaşta evlenen kadınların evlilik yaş ortalamasının $16,31 \pm 0,78$ olduğu bulunmuştur. Çalışmamızda erken yaşta evlenen kadınların %40'ının erişkin yaşta evlenen kadınların %4,8'inin ilkökul mezunu; erişkin yaşta evlenen kadınların %92,4'ünün, çocuk yaşta evlenen kadınların %69,5'inin resmi nikâhlı, erken yaşta evlenen kadınların %69,5'inin, erişkin yaşta evlenen kadınların %12,4'ünün görücü usulü ile evlendiği belirlenmiştir.

Bu çalışmada erişkin yaşta evlenen kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği ve kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının, çocuk yaşta evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasından düşük olduğu belirlenmiş olup aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Sonuç olarak, erken yaşta evlenen kadınların aile içi şiddet yaşama düzeylerinin, erişkin yaşta evlenen kadınlardan yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca erken yaşta evlenen kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutumlarının, erişkin yaşta evlenen kadınların tutumlarına oranla daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Aile içi şiddet, erişkin yaş evlilik, erken yaş evlilik, kadınlar.

ABSTRACT

This descriptive-comparative study has been conducted in order that opinions of women married at an early age, during adulthood as regards marriage at an early age and family violence are determined. The sample of the study comprised 210 women living in the province of Kars, 105 of whom married were at an early age and 105 of whom were married during their adulthood. Questionnaire form, family violence determination scale against women and attitude scale towards girl child marriages were utilized in the study. Data of the study were interpreted by analyzing in SPSS 20 package program.

It was found among the women who participated in the study that the average marriage age of the women who married during their adulthood was $24,79 \pm 3,51$ while the average marriage age of the women who married at an early age was $16,31 \pm 0,78$. It was determined in our study that 40% of the women who married at an early age were primary school graduates while 4,8% of the women who married during their adulthood were primary school graduates, 92,4% of the women who married during their adulthood had civil marriage while 69,5% of the women who married at an early age had civil marriage and 69,5% of women who got married at an early age and 12,4% of women who got married at adult age were married.

In this study, it was found, that the average score of the attitude scale of the women who married during their adulthood towards girl child marriages and the scale of determining domestic violence against women were lower than the average score of the scale of determining domestic violence against women of the women who married during at an early age and the difference between them was statistically significant ($p < 0,05$). It was observed as a result that family violence level of the women who married during at an early age was higher than the women who married during their adulthood. Furthermore, it was determined that the attitudes of the women who married at an early towards girl child marriages were more positive than the attitudes of the women who married during their adulthood.

Keywords: Early age marriage, family violence, marriage during adulthood, women.

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Evlilik insanların yaşamında belirlediği önemli bir karardır (**Şenel-Günayer 2004**). Evlilik yapmak ve bunu devam ettirmek için kişilerin sahip olması gereken iletişim becerisi ve problem çözme yetisi olmadan evlilik birlikteliğinin gerektirdiği sorumlulukları bilmeden gerçekleşen evlilikler ya mutsuz beraberlikle devam etmekte ya da boşanmayla son bulmaktadır (**Hamamcı ve ark. 2011**). Evliliğe adım atmak isteyen bireyler evliliğin beraberinde getirdiği sorumluluğu ve bu süreçte onları nelerin beklediğini bilerek olası problemleri çözmek için gerekli iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Tüm bunlar için bireylerin hem fiziksel hem de psiko-sosyal gelişimlerinin tamamlanması gerekmektedir (**Martin ve ark. 2003, Silliman ve Schumn 2004**).

Bir çocuğun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açıdan evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları taşımaya hazır olmadan yaptığı evliliğe “erken evlilik/çocuk evliliği” ve evlenen kıza “çocuk gelin” denilmektedir (**TAYA, 2006**). Literatüre bakıldığında; bu durum “çocuk evlilik”, “erken yaşta evlilikler”, “çocuk gelinler” veya “zorla evlilikler” gibi çeşitli biçimlerde adlandırılmaktadır (**Kılıç 2012, UNFPA 2012, Güneş ve ark. 2016**).

Erken yaşta yapılan evliliklerde kız çocukları biyo-psikososyal gelişimleri tamamlanmadan ve kendi bedenlerini tanımadan bir erkek bedeniyle karşı karşıya kalmakta ve isteği dışında cinsel birlikteliklere zorlanmaktadır (**Hervish ve ark. 2011, Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**). Bu durum kişiyi erken yaşta gebeliğe ve anneliğe itmektedir. Erken yaşta evlendirilen kız çocukları sık gebelik, preeklampsi gibi riskli gebelikler, Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar (CYBE), anemi, zor ve riskli doğum ve bazı doğum sonu komplikasyonlarla karşı karşıya kalmaktadır (**TAYA 2006**). Erken yaşta evlenen kadınların doğurganlık süreleri 18 yaşından sonra evlenen kadınlara göre daha fazla olduğu için gebelik sayısı erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla daha fazla olmakta ve daha çok çocuk sahibi olmaktadır (**Özcebe ve Biçer 2013**).

Kız çocukları, henüz fiziksek ve psikoloji gelişimlerini tamamlamadan aile, ev ve çocuk bakımı gibi büyük sorumluluklar üstlenmek zorunda kalmakta, akranlarından uzaklaştırılmakta ve bu çocukların eğitim hakkı ellerinden alınmaktadır. Tüm bunlar kız çocuklarında büyük ölçüde psikolojik sorunlara sebep olmaktadır (**East ve Felice 1996**).

Plan Örgütü tarafınca İngiltere’de yapılan çocuk araştırmalarından birinin ‘Yeminlerin Kırılması: Erken ve Zorla Evlilikler ve Kızların Eğitimi’ raporuna göre tüm dünyada sosyo-ekonomik düzey ile çocuk gelin oranının bağlantılı olduğu belirlenmiştir. Türkiye dahil tüm

Avrupa ülkelerinde erken evlilik yüzdesi %10 civarında, Asya ve Afrika ülkelerinde ise %70'lerde seyretmektedir (**Plan UK 2011**).

Ülkemizde Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013 verilerine göre yaşları 20-24 arasında olan ve 18 yaşından önce evlenen kadınların oranının %15 olduğu (**TNSA 2013**) ve bu oranın TNSA 2018 verilerinde de aynı olduğu belirlenmiştir (**TNSA 2018**). TNSA 2013 verilerine göre 25-49 yaş arasındaki kadınların %22'sinin 18 yaşından önce, %4'ünün 15 yaşından önce evlendikleri bilinmektedir (**TNSA 2013**). Türkiye'de erken yaşta evlenen kadınların ortalama sayısının 181 bin civarında olduğu saptanmıştır (**Göç Vakfı 2012**).

Dünya genelinde Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (United Nations Population Fund) (UNFPA) erken yaşta evliliklerin gelişmiş ülkelerde daha düşük oranda olduğunu, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu oranın yüksek seyrettiğini belirtmektedir (**UNFPA 2012**). Gelişmekte olan ülkelerde her üç kız çocuğundan biri 18 yaşından önce evlendirilmekte olup, 2020 yılına kadar 140 milyon kız çocuğunun bu duruma maruz kalacağı düşünülmüştür (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012, Davis ve ark. 2013**).

Literatür incelendiğinde (**Avakyan ve Davis 2013, Taylor ve ark. 2015, UNICEF 2016, Efevbera 2017b**), erken yaşta evlilikler genellikle az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde daha sıklıkla karşılaşılmakta ve toplum bu durumu kültürel olarak kabul etmektedir (**Avakyan ve Davis 2013**). Batı Afrika'da her 2 kız çocuğundan biri 18 yaşına gelmeden ekonomik ve kültürel nedenlerle evlilik yapmaya zorlanmıştır (**Efevbera 2017b**). Bir toplumda ekonomik refah düzeyi arttıkça erken yaşta gerçekleşen evlilik oranının da düştüğü bildirilmiştir (**Boran ve ark. 2013**). Erken evlendirilen kız çocuklarının birçoğunun ve annelerinin hiç okula gitmediği ve okuma-yazmasının olmadığı görülmüştür (**Soylu ve Ayaz 2013**).

Dünya genelinde her yıl 12 milyon kız çocuğu 18 yaşının altında evlendirilmekte, şu an yaşamını sürdüren 650 milyon kadının ise evliliğini erken yaşta yaptığı tahmin edilmektedir. Son veriler 10 yıl önceki tahminlerle kıyaslandığında dünyada 2008'den bu yana gerçekleşmesi beklenen kız çocuğu evliliği sayısından 25 milyon daha az gerçekleştiğini göstermektedir (**UNICEF 2018**).

Bununla birlikte erken yaşta evlendirilen kız çocukları her çeşit istismar, şiddet ve yoksullukla karşı karşıya kalmaktadır (**Aydemir ve ark. 2011**). Türkiye'de yapılan bir çalışma, erken yaşta evlendirilen kadınların %14,6'sının eşi tarafından fiziksel şiddete, %27,1'inin ise psikolojik şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir (**Soylu ve Ayaz, 2013**). Kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2008 yılı sonuçları, o yıl içerisinde eşlerinden fiziksel ve

cinsel şiddet gören evli kadınların %21'inin 15-24 yaş grubunda olduğunu vurgulamaktadır **(TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009)**.

Kadına yönelik şiddet, eş akraba ya da başka biri tarafından herhangi bir yerde fiziksel, ruhsal ve cinsel olarak kadını olumsuz etkileyen, baskı ve zorba içeren davranışlar olarak tanımlanmaktadır **(WHO 2013a)**. Global Health Observatory (GHO) raporuna göre, kadınların %30'unun yaşamlarının herhangi bir zamanında eşleri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığı ve bu oranın dünyada %23-%47 arasında değiştiği tespit edilmiştir **(GHO 2019)**. Güneş ve ark 2016, yaptıkları bir çalışmada erken yaşta evlendirilen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla daha fazla fiziksel ve cinsel şiddete uğradığını belirtmişlerdir.

Uluslararası Kadın Araştırma Merkezi (ICRW) tarafınca yapılan bir araştırmada, erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının erişkin yaşta evlenenlere oranla 2 kat daha fazla fiziksel şiddete, 3 kat daha fazla cinsel şiddete uğradıkları belirtilmektedir **(ICRW 2007)**. Çocuk yaşta maruz kalınan cinsel istismarın kız çocuğunu tüm yaşamı boyunca olumsuz etkileyeceği bilinmektedir **(Malatyahı 2014)**.

Bangladeş'te yapılan bir çalışmada, eşi tarafından şiddete uğrayan kadınların %78,9'unun 18 yaşından önce evlilik yaptığı belirlenmiştir. Güney Asya'da yapılan çalışmalarda eş şiddetinde büyük bir etken olarak erken yaşta yapılan evlilikler görülmektedir **(Kidman 2016, Youth ve ark. 2016)**. Hindistan'da yapılan bir çalışmada, erken yaşta evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla 2 kat daha fazla fiziksel şiddete, 3 kat daha fazla cinsel şiddete uğradıkları belirlenmiştir **(ICRW 2007)**.

Çocuk yaşta gerçekleşen evlilikler, temelde bireyler olmak üzere nesilden nesile aileleri ve toplumları etkilemekte olup aile içi şiddet gibi olumsuz durumları da beraberinde getirmekte aynı zamanda erken yaşta evlilik yapan kadınların sağlıklarını da bozmaktadır. Bununla birlikte ulusal düzeyde önemli ekonomik maliyetler getirmekte, kalkınma ve refah düzeyini olumsuz etkilemektedir **(UNICEF 2018)**. Bu nedenle çocuk yaşta evlilikler tüm dünyada evrensel bir sorun haline gelmiştir.

Ülkemizde kız çocuk evliliklerinin en yaygın olduğu şehir %15,3 oranıyla Kilis olup bu ili %15,2 ile Kars, %15,1 ile Ağrı, %14,4 ile Muş, %12,7 ile Bitlis takip etmektedir **(TÜİK 2016)**. Bu bağlamda kız çocuk evliliklerinin en yaygın olduğu bölgelerden biri olan Doğu Anadolu bölgesindeki Kars ili erken yaşta evlilik oranının Türkiye'de en yüksek ikinci il olması sebebiyle bu çalışma Kars ilinde yapılmıştır. Böylece erken yaş evliliklere ilişkin toplumun farkındalık düzeyini artırmak ve erken yaşta evlendirilen çocukların ve ailelerin bilinç düzeylerinin artırılması için gerekli eğitim programlarının sağlık personelleri özellikle

hemşireler ve ebeler tarafından düzenlenerek erken yaş evliliklerin  nlenmesine ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırma, erken ve erişkin yaşta evlenen kadınların erken yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı-karşılaştırmalı olarak yapılmıştır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Evlilik

Evlilik insanların yaşamında belirlediği önemli bir karardır (**Şenel ve Günayer 2004**). Evlilik yapmak ve bunu devam ettirmek için kişilerin sahip olması gereken iletişim becerisi ve problem çözme yetisi olmadan evlilik birlikteliğinin gerektirdiği sorumlulukları bilmeden gerçekleşen evlilikler ya mutsuz beraberlikle devam etmekte ya da boşanmayla son bulmaktadır (**Hamamcı ve ark. 2011**).

Evliliğe adım atmak isteyen bireyler evliliğin beraberinde getirdiği sorumluluğu ve bu süreçte onları nelerin beklediğini bilerek olası problemleri çözmek için gerekli iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Tüm bunlar için bireylerin hem fiziksel hem de psiko-sosyal gelişimlerinin tamamlanması gerekmektedir (**Martin ve ark. 2003, Silliman ve Schumm 2004**).

2.2. Erken Yaşta Evlilik

Çocuk hakları sözleşmesinin 1. maddesinde belirtildiği gibi, “çocuklara uygulanan kanunlar çerçevesinde daha erken yaşta reşit olma durumu hariç; 18 yaşın altındaki herkes çocuk sayılır (0-18 yaş)” ve bütün çocukların haklarının korunması gerekmektedir (**Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 1989**).

Bir çocuğun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açıdan evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları taşımaya hazır olmadan yapılan evliliğe “erken evlilik/çocuk evliliği” ve evlenen kıza “çocuk gelin” denilmektedir (**TAYA 2006**). Literatüre bakıldığında; bu durum “çocuk evlilik”, “erken yaşta evlilikler”, “çocuk gelinler” veya “zorla evlilikler” gibi çeşitli biçimlerde adlandırılmaktadır (**Kılıç 2012, UNFPA 2012, Güneş ve ark. 2016**).

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) tarafınca 2011 yılında yürütülen “Evlilik mi Evcilik mi?” adlı çalışmada “on sekiz yaşın altındaki evlilikler erken evlilik olarak nitelendirilmektedir. Bireyin ruhsal ve fiziksel gelişimini tamamlamadan yaptığı bu evliliklerin büyük çoğunluğu bireyin bilinçli rızası dışında yapılması dolayısıyla da ‘erken ve zorla yapılan evlilikler’ olarak literatürdeki yerini almıştır.” (**Aydemir ve ark. 2011**).

Kanunen çoğu ülkede Çocuk Hakları Sözleşmesi ve yasalarda erken yaşta evliliklere izin verilmemektedir. Ülkemizde ise Çocuk Koruma Kanunu’na göre 18 yaşını bitirmemiş, Türk Medeni Kanunu’na göre 17 yaşını bitirmemiş ve Türk Ceza Kanunu’na göre 15 yaşını

bitirmemiş kızların evliliği ‘erken yaşta evlilik’ olarak bilinmekte ve bu yaşlarda evlenen kızlar da ‘çocuk gelin’ olarak kayıtlara geçmektedir (**Türk Medeni Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu**). Çocuk gelin teriminin topluma sevimli ve özendirici nitelikte olmasının önlenmesi amacıyla resmi olarak “çocuk gelinler” yerine “çocuk yaşta evlilikler” ifadesinin kullanılması önerilmektedir (**Gök 2016**). Çocuk yaşta evlilik yapan bireyler özgür ve tam rıza yetisine sahip değildir. Kızların psikolojik ve fiziksel gelişimlerini henüz tamamlamadan maruz kaldığı bu durum çoğunlukla rızası alınmadan yapıldığı için ‘erken ve zorla yapılan evlilikler’ de denilmektedir (**Mıhçıokur ve Akın 2015**).

Kız çocukları, henüz fiziksel ve psikolojik gelişimlerini tamamlamadan aile, ev ve çocuk bakımı gibi büyük sorumluluklar üstlenmek zorunda kalmakta, akranlarından uzaklaştırılmakta ve bu çocukların eğitim hakkı ellerinden alınmaktadır. Tüm bunlar kız çocuğunda büyük ölçüde psikolojik sorunlara sebep olmaktadır (**East ve Felice 1996**).

Literatürde psikiyatrik hastalık tanısı alıp psikiyatrik destek arayan kadınların incelendiği araştırmalarda erken yaşta evlilik yapan kadınların erişkin yaşta evlilik yapan kadınlara oranla daha fazla psikiyatrik tanı alıp destek aradığı belirlenmiştir (**Malatyali 2014, Soyly ve Ayaz 2013, Le Strat ve ark. 2011, Bulut ve ark. 2015**).

Yapılan bir çalışmada, cinsel istismara uğrayıp erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının psikolojik değerlendirilmelerinde kız çocuklarının %45,8’inin en az bir psikolojik hastalık tanısı aldığı belirlenmiş en sık konulan tanıların ise uyum bozukluğu ve majör depresif bozukluk olduğu tespit edilmiştir (**Soyly ve Ayaz 2013**).

Başka bir çalışmada 13-17 yaş arasında ve evli olan kız çocuklarının %42,1’inin psikolojik hastalık tanısı aldığı, en sık konulan tanıların anksiyete bozukluğu travma sonrası stres bozukluğu ve majör depresif bozukluk olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra bu kişilerin %15,8’inin intihar etmeyi düşündüğü ve intiharı düşünen tüm olguların zorla evlendirildiği, %5,3’ünün de intihar girişiminde bulunduğu belirtilmiştir (**Bulut ve ark. 2015**).

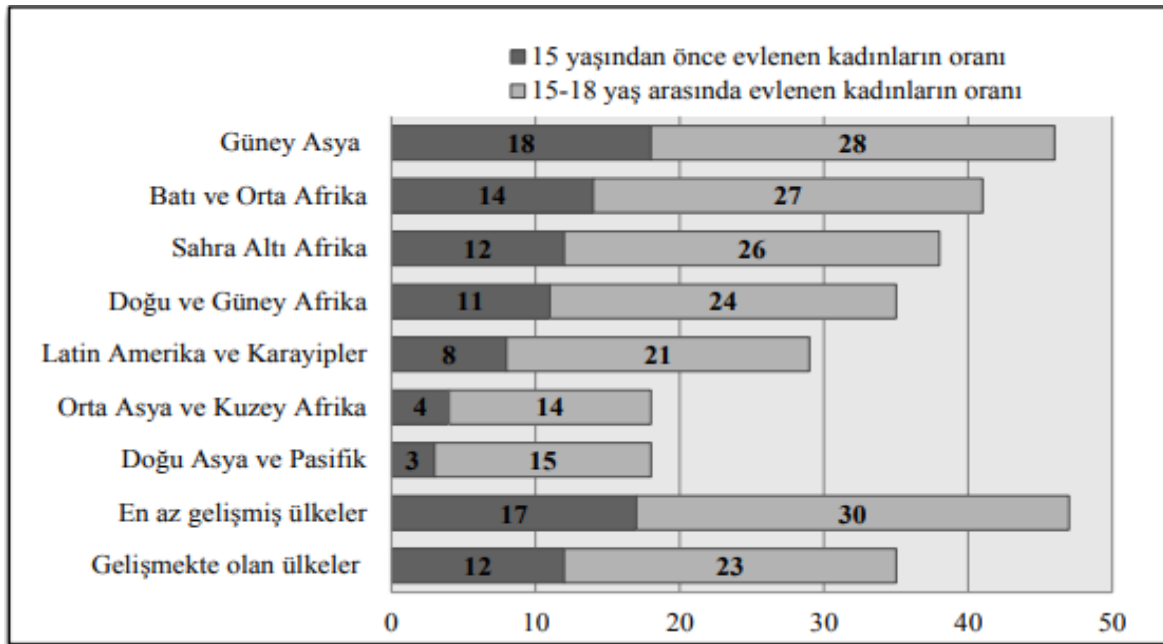
Erken yaşta evlendirilen kız çocukları sık gebelik, riskli gebelikler, CYBE, anemi, zor ve riskli doğum ve bazı doğum sonu komplikasyonlarla karşı karşıya kalmaktadır (**TAYA 2006**). Erken yaşta anne olan bireyler erişkin yaşta anne olan bireylerle karşılaştırıldığında bilgi ve eğitim düzeyi açısından daha düşük düzeyde oldukları, deneyimlerinin daha sınırlı olduğu ve ekonomik olarak daha yetersiz oldukları bildirilmektedir (**WHO 2008**).

2.3. Dünyada ve Türkiye’de Erken Yaşta Evlilikler

Tüm dünyada 700 milyondan fazla kız çocuğu çocuk yaşta evlilik yapmakta, bu sayının 1/3’ünden fazlasının ise 15 yaşından önce gerçekleştirildiği bilinmektedir (**Evgin ve ark. 2018**). Dünya genelinde her yıl 12 milyon kız çocuğu 18 yaşının altında evlendirilmektedir (**UNICEF 2018**).

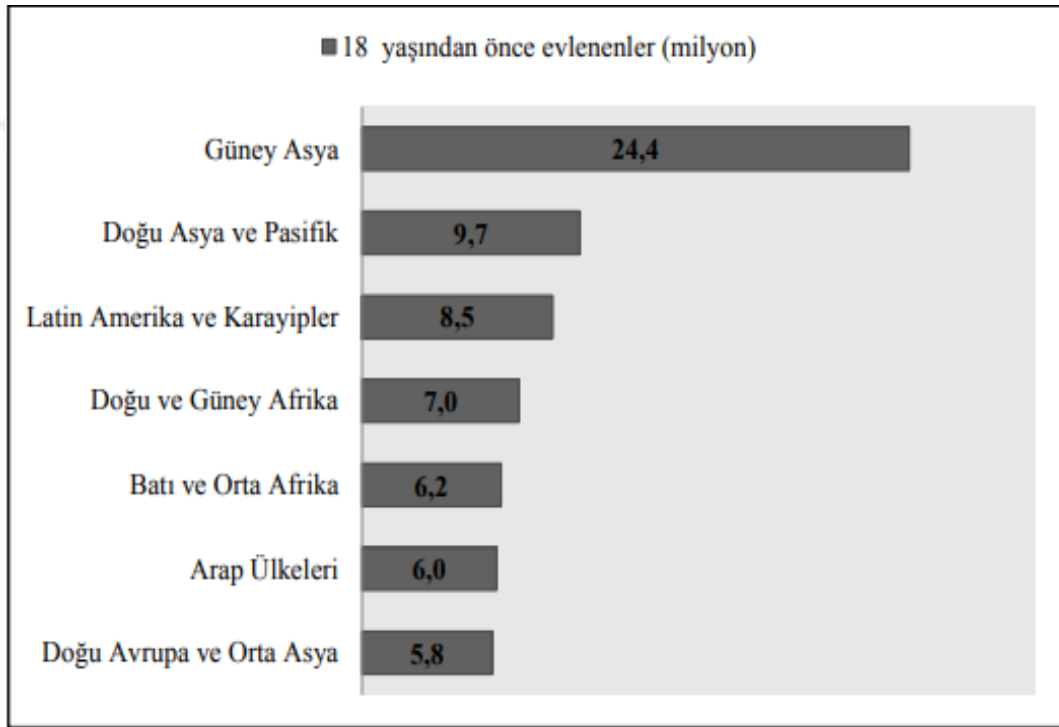
Dünyada erken yaşta evliliklerinin oranına bakıldığında özellikle gelişmiş ülkelerde bu tür evlilikler düşük orandayken gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde yüksek olduğu belirlenmiştir. Dünyada gelişmekte olan ülkelerde her yıl 7,3 milyon kız çocuğunun 18 yaşına gelmeden gebe kaldığı, bu kızların 2 milyonunun ise 15 yaşının altında olduğu belirlenmiştir (**UNFPA 2013:12**). Latin Amerika ve Karayibler’deki 4 kadından birinin 18 yaşından önce evlendirildiği tespit edilmiş, Afrika’nın Sahra Altı bölgesinde 18 yaşından önce evlenen kadınların oranı %38 olup Nijer’de bu oranın %76, Afrika genelinde %68, Çad’da %67 olduğu tespit edilmiştir (**UNICEF 2018**).

Sahra-Altı Afrika olarak bilinen ve Batı ve Orta Afrika’nın da içerisinde bulunduğu bölgede, erken yaşta evliliklerin görülme oranı %38 olup burada 14,3 milyon kız çocuğunun 18 yaşına gelmeden evlendirildiği bilinmektedir. Aynı bölgede 18 yaşından önce evlendirilen erkek sayısı 2 milyon olarak kayda geçmiştir. Bu veriler erken yaşta evliliklerin erkeklerden daha çok kız çocuklarının sorunu olduğunu bildirmektedir (**UNICEF 2012**).

Grafik.1. Dünyada Erken Yaşta Evliliklerin Bölgesel Yaygınlığı (**UNICEF 2012**).

Dünyada her yıl 12 milyon kız çocuğu 18 yaşına girmeden evlendirilmektedir (**UNICEF 2018**). Güney Asya, erken evliliklerin en sık görüldüğü bölge olmakla birlikte burada yaşayan 15-24 yaşları arasında olan kadınların en az %48'inin 18 yaşından önce evlendiği, Afrika'da ise bu sayının %42 olduğu belirlenmiştir (**Çakmak 2009**). Son 10 yılın verilerine göre gerçekleşecek olan 25 milyon erken yaşta evlilik engellenmiş ve bu süre zarfında çocuk gelin oranında en fazla düşüşün %49'dan %30'a gerileyen Güney Asya olduğu belirlenmiştir (**UNICEF 2018**).

Grafik.2. Bölgesel olarak 18 yaşından önce evlenen kadınların sayısı (**UNFPA 2012**).

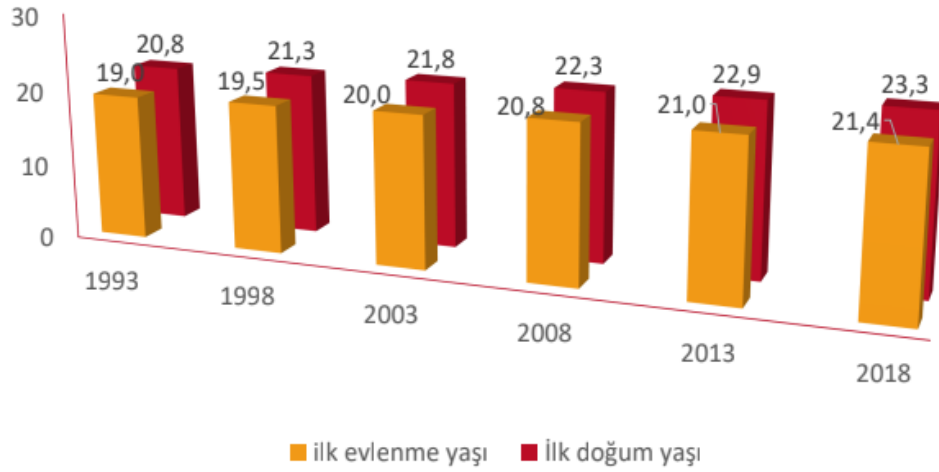
Ülkeler arasında değişkenlik gösteren çocuk gelin oranı aynı ülkenin farklı bölgeleri arasında da değişebilmektedir. Bunun bir örneği Etiyopya'da kız çocuklarının %49'u 18 yaşından önce evlendirilirken, Etiyopya'nın Amhara bölgesinde 15 yaşını bitirmeyen kız çocuklarının %74 ünün evlendirilmiş olmasıdır. Nijerya'da kırsal alanda evli kadınlar arasında yaşı 20-24 arasında olanların %21'i, kentsel bölgede ise %8'i 15 yaşından önce evlendirilmiştir. Bu oranlar kırsal alanlarda yaşamını sürdüren kızların kentte yaşayanlara göre daha küçük yaşta evlendirildiğinin göstergesidir (**Hervish ve Feldman- Jacobs 2011, Chae 2013, Uçan Süpürge 2011**).

Dünya ülkelerinin verilerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund) (UNICEF) tarafından 2016 yılında hazırlanan rapora göre, çocuklarının refah düzeyini yükseltmek amacıyla belirlenen “Kalkınma Hedefleri” ışığında dünyada erken yaş evliliklerine yönelik herhangi bir gelişme ve düzelme olmazsa, 2030 yılında 750 milyon çocuğun erken yaşta evlendirileceği bildirilmektedir. Bu rapora göre; erken evlilikte Batı Orta Afrika %42 oranıyla ilk sırada, Afganistan ve Bangladeş gibi en az gelişmiş ülkeler %41 oranıyla ikinci sırada ve Sahra çölünün güneyindeki ülkeler %39 ile üçüncü sıradadır. Orta Afrika’da 2010-2015 yıllarında yaş aralığı 15-19 olan kız çocuklarının evlilik oranı %58 olarak belirtilmiştir. Çad %48 ile 2. sırada ve üçüncü sırada ise %40 oranıyla Güney Sudan yer almıştır. Bu raporun Türkiye’ye ilişkin verisi %15 olarak kayıtlara geçmiştir **(UNICEF 2016)**.

Ülkemizde erken evlilikler, herhangi bir resmiyetin bulunmadığı ve yasal olarak bağlayıcı hakların mevcut olmadığı dini nikâhlar yapılarak uygulanmaktadır **(TAYA 2006)**. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA)’na göre 2003 yılında 15-19 yaş grubundaki evli kadın oranı %11,9 iken, 2008 yılında bu oran 9,6 olarak belirtilmiş yaşı 17 olan her 12 kadından birinin (%9) anne olduğu ya da gebe kaldığı bildirilmiştir.

TNSA 2013 yılı verilerine göre kadınların %22’sinin 18, %4’ünün 15 yaşına girmeden evlendirildikleri belirlenmiştir. Aynı verilere göre 25 ile 49 yaş arasında olan kadınlardan %22’si 18, %4’ü ise 15 yaşına erişmeden evlilik yapmıştır. TNSA 2018 verilerine göre ise ilk evlenme yaşı 21,4 iken ilk doğum yaşı 23,3 olarak saptanmıştır.

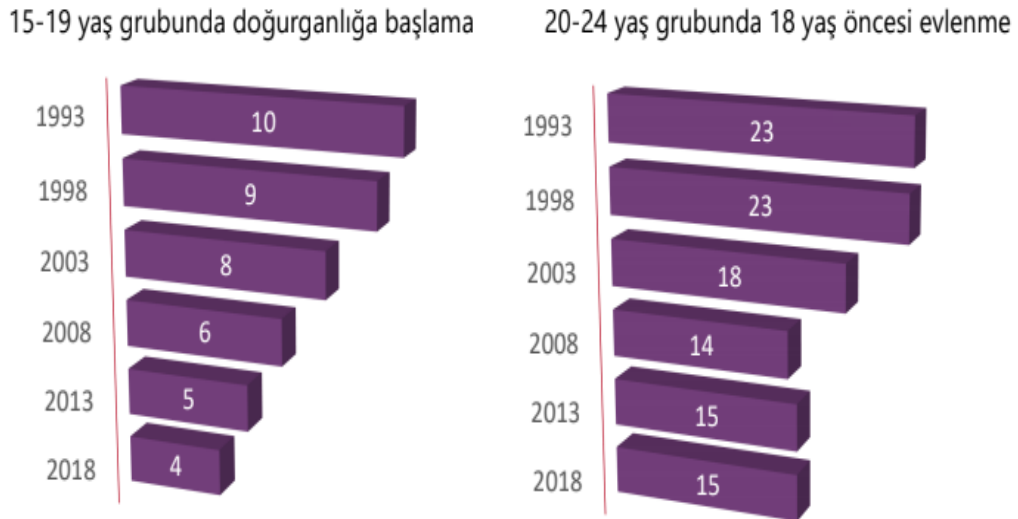
Ülkemizde ortalama ilk evlilik yaşı 21 olmakla birlikte bu yaş kırsal kesimde yaşayan kadınlarda 20, kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlarda 21,2 olarak tespit edilmiştir. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların ortalama ilk doğum yaşının kentsel bölgelerde yaşayan kadınlardan 1,5 yıl daha düşük olduğu ve TNSA 2008 verilerine göre 22,3 iken TNSA 2013 verilerine göre 22,9 yaş ile yarım yıllık bir artış gösterdiği belirlenmiştir. TNSA 2018 verilerinde ise bu oran 23,3 olarak kayıtlara geçmiştir. Aynı araştırma sonuçlarına göre 45 yaş ve üzeri evli kadınların %13’ü ilk doğumlarını 18 yaşına erişmeden gerçekleştirmiş iken 20-29 yaş arası kadınlarda bu oran %5-6 olarak saptanmıştır **(TNSA 2018)**.

Grafik.3.İlk Evlenme ve İlk Doğum Yaşı (TNSA 2018).

Bölgelere göre karşılaştırıldığında ortalama ilk evlilik yaşının en düşük olduğu bölgeler 20,4 yaş ile Orta ve Doğu Anadolu bölgeleridir. Doğu bölgesi ise 22,1 ile en düşük ortalama ilk doğum yaşına sahip olduğu belirlenmiştir (TNSA 2013).

TNSA 2018 verilerine göre 15-19 yaş arasında doğurganlığa başlama oranı %4 olarak kayıtlara geçmiş olup son 15 yıl içerisinde %6 oranında bir azalma göstermektedir. Aynı zamanda 20-24 yaş arasında olan ve 18 yaşından önce evlenen kadınların oranının ise % 15 olarak saptandığı görülmektedir:

Grafik.4. 15-19 Yaş Arasında Doğurganlığa Başlayan/ 18 Yaşından Önce Evlenen 20-24 Yaş Grubundaki Kadınlar (TNSA 2018).

Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) 2006 verilerine göre, ülkemizdeki evliliklerin %17'si kentte, %24,8'i kırsal bölgelerde olmak üzere %2'sinin 18 yaş altında gerçekleştiği belirlenmiştir. Yine bu çalışmada kadınların 18 yaş altı evlenme oranının %32, erkeklerin 18 yaş altı evlenme oranının %7 olduğu belirtilmiştir (**TAYA 2006**). Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması 2007 verileri ise 15-19 yaş grubundaki kız çocukları arasında evlilik yüzdesinin %7,5 ve erkeklerde ise %0,9 olduğunu belirtmiştir. Evlilik yapan 15-19 yaş arasındaki kız çocuklarının %73,1'inin gebe kaldığı ve %12,4'ünün isteyerek düşük yaptığı bilinmektedir (**TNSA 2008**). TAYA 2011 istatistiklerine göre ise, ülkemizde gerçekleşen 18 yaşından küçük evlilikler %18,2 olarak belirtilmiş, kız çocuk evlilikleri oranının erkek çocuk evliliklerinden %29,2 daha fazla olduğu kayıt altına alınmıştır (**TAYA 2011**).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2001 verilerine göre ortalama ilk evlenme yaşı kadınlar için 22,2, 2010 yılı verilerine göre 23,2'ye yükselmiştir (**TAYA 2011**). TÜİK'in 2016 evlenme istatistikleri verilerine göre ise erkeklerde ortalama ilk evlenme yaşı, 27,1 ve kadınlarda 24 olmuştur. Erkek ve kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaş farkının 3,1 olduğu bildirilmiştir. Kars 4,7 yaş ile ortalama ilk evlenme yaş farkının en fazla olduğu şehir olarak tespit edilmişken bu fark Ağrı'da 4,3 yaş, Bitlis, Ardahan ve Iğdır'da 4,2 yaş olarak kayda geçmiş ve yaş farkının en düşük olduğu il ise 2,4 yaş ile Karabük olarak belirtilmiştir. Bu il 2,5 yaş ile Şırnak ve Kastamonu izlemiştir (**TÜİK 2017**). Özçebe ve Biçer'in 2013 yılında yaptığı bir çalışmada Türkiye'de gerçekleşen erken evlilik sıklığının bölgelerdeki sosyal ve kültürel yapıya göre farklılık gösterdiği, kız çocuk evliliklerinin en yaygın olduğu bölgelerin ise Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesi olduğu belirtilmektedir (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**).

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİKASUM) tarafınca Diyarbakır'da yapılan araştırma sonucunda “Erken Yaşta Yapılan Evlilikler” raporu oluşturulmuş ve bu raporda katılımcıların yarısından fazlasının 15 yaşını doldurmadan, %20'ye yakınının ise ilk adetini görmeden evlendirildikleri sonucuna varılmıştır (**DİKASUM 2013**). Yapılan iki yerel çalışmada 18 yaş öncesi evlilik oranı Diyarbakır'da %59,7 ve %42,5 olarak saptanmıştır (**TÜİK 2008, Saka ve ark. 2001**). Mardin'de ilk evlenme yaşının en küçük 12 olmak üzere ortalama 16 olduğu, ergen evlilik oranının ise %56,1 olduğu belirlenmiştir (**Ertem ve ark. 2005**).

Eşler arasındaki yaş farklarının incelendiği TNSA 2008 verilerine göre ortalama yaş farkının en fazla olduğu grubun 6,6 yıl farkla 20 yaşın altındaki kadınlar olduğu belirlenmiştir.

Türkiye’de çocuk gelin oranının %30-35 civarında olduğunun teyit edilmesi amacıyla, 2004’te Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği’nin hazırlayıp Türk Ceza Kanunu Kadın Platformu’nun da desteklediği Türkiye Gölge Raporu oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) (CEDAW) Türkiye Yürütme Kurulu’na sunulan bu rapordaki verilere göre, ülkemizde resmi nikâh yapılmayan evlilik oranı %7,7 iken yalnız dini nikâhlı evlilik yapanların oranının %7,4 olduğu belirtilmiştir **(CEDAW 2004)**.

2.4.Türk Medeni Kanunu’nda Erişkin Olma ve Evlenme Yaşı

Türk Medeni Kanuna göre fiil ehliyeti, bireyin kendi fiil ve işlemleriyle kendi çıkarları doğrultusunda haklar ve aleyhine borçlar meydana getirebilme gücüdür. Bireyin bu ehliyetinin olması için kanunun koyduğu yaş sınırına ulaşması erginlik, ulaştığı yaşa ise erginlik yaşı denir. Her devlet, içerisinde bulunduğu durumun ve toplumun şartlarına göre erginlik yaşının sınırlarını çizer. Ülkemizin İsviçre’den aldığı Medeni Kanunda 20 olan erginlik yaşı, 2 yaş küçültülerek ‘18 yaşın doldurulması’ şeklinde değiştirilmiştir **(Akıntürk ve Karaman 2012)**.

Evlenme ile ergin olma ve ergin kılınma gibi bazı hallerde birey 18 yaşını tamamlamamış olsa dahi ergin sayılabilir. Medeni Kanunda madde 11/II, evlenme durumunda olan bireylerin ergin olduğunu belirtir. Bazı olağanüstü durumlarda veya mühim bir gerekçe var ise 16 yaşını doldurmak suretiyle cinsiyet fark etmeksizin evlenmeye izin verilebilir. Bu durum 16 yaş olağanüstü evlilik yaşı olarak tanımlanır **(Akıntürk ve Karaman 2012)**. Kanunun esas alındığı 1926’da erkekler için 18, kadınlar için 17 olarak belirlenen normal evlenme yaşı 1938 yılında yapılan düzenlemeyle indirilerek erkekler için 17, kadınlar için 15 yaşının bitirilmesi olarak belirlenip 2002’ye kadar sürdürülmüştür. Yeni Medeni Kanunla, evlilik yaşı cinsiyet ayrımı gözetmeksizin on yedi yaşın bitirilmesi şeklinde kayıtlara geçmiştir. Evlenecek olan kız çocuğunun hamilelik durumu, kimsesiz ve bakımsızlık içinde olması veya erkekte ölüm riskinin olması gibi olağanüstü hallerde evlenme yaşı eski medeni kanunda kişinin vasisinin beyanı göz önünde bulundurulmak koşuluyla erkeklerde 15, kadınlarda 14 yaş olarak kaydedilmişken, Yeni Medeni Kanuna göre evlenme yaşı yine vasinin beyanı ve onayıyla hem kadın hem erkek için 16 yaş olarak belirlenmiştir **(Akıntürk ve Karaman 2012)**.

2.5.Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel İstismar

Türk Ceza Kanunu (TCK)’nda, 103. maddeye göre bir çocuğun on beş yaşını bitirmemiş olması veya bitirmiş olması durumuyla birlikte bir fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama kabiliyeti gelişmemiş olması durumunda olanlara karşı gösterilen her türlü cinsel davranış ‘cinsel istismar’ olarak belirtilmektedir. Konuyla alakalı TCK’nın 104. maddesinin 1. fıkrasında şu ifadeye yer verilmektedir: “Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Bu kanuna göre, on beş yaşını bitirmiş bir kız çocuğu, hukuki olarak evlendirilmese dahi, sosyolojik olarak evlendirildiğinde, bu kızla cinsel birlikteliği olan kişi, şikâyet edilmediği müddetçe cezalandırılmamaktadır. Şikâyet edilmesi durumunda ise altı ay ile iki yıl arasında hapis cezası ile cezalandırılmaktadır (**Protecting the Girl Child 2014**).

2.6.Ülkemizde Çocuk Hakları Konusundaki Diğer Yasal Düzenlemeler

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 1989’da kabul ettiği Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS), dünyadaki her çocuğun yaşama hakkı, bir bütün olarak gelişme hakkı, zararlı etkenlerden, her türlü sömürü ve istismardan korunma hakkı, sosyal hayatta eksiksiz var olma hakkı gibi hakların tanımlandığı bir sözleşme olup, on sekiz yaşının altında olan her bireyi çocuk olarak belirtmektedir (**UNICEF 2004, ÇHS 1990**). Türkiye, ÇHS’yi 14 Eylül 1990 tarihinde, dünya ülkeleri arasında imzalayan 43. ülke olup bu sözleşme 4 Mayıs 1995’te yürürlüğe girmiştir. Çocuk Koruma Yasası 2005’te kabul edilmiş olup ÇHS’de bulunan hakların çoğunu içermesi sebebiyle çocuklar açısından Türkiye’deki en ileri yasadır (**Çocuk Koruma Kanunu 2005**). Bu yasada çocuk, hangi yaşta ergin olursa olsun, on sekiz yaşını bitirmemiş bireyleri kapsamaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948)’nin 16. Maddesi’nde “Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradesiyle yapılır” ibaresi yer almaktadır. Türkiye’nin 1985 yılında bazı hükümlerine çekince konulmak şartıyla imzaladığı ve 1999 yılında çekincelerini kaldırarak iç hukukuna geçirdiği Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme’nin “Evlenme ve Aile İlişkileri Alanındaki Haklar” başlıklı 16. Maddesi’nin 1. fıkrasının (b) bendinde şu ifade yer almaktadır: “Taraf devletler, kadınlara, serbestçe eş seçmede ve serbest ve kendi rızasıyla evlenmede erkeklerle aynı hakka sahip olma hakkını tanırlar.” Aynı Madde’nin 2. fıkrasında “Çocuğun nişanlandırılması ve evlendirilmesi hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Taraf devletlerce, asgari evlenme yaşının tespit

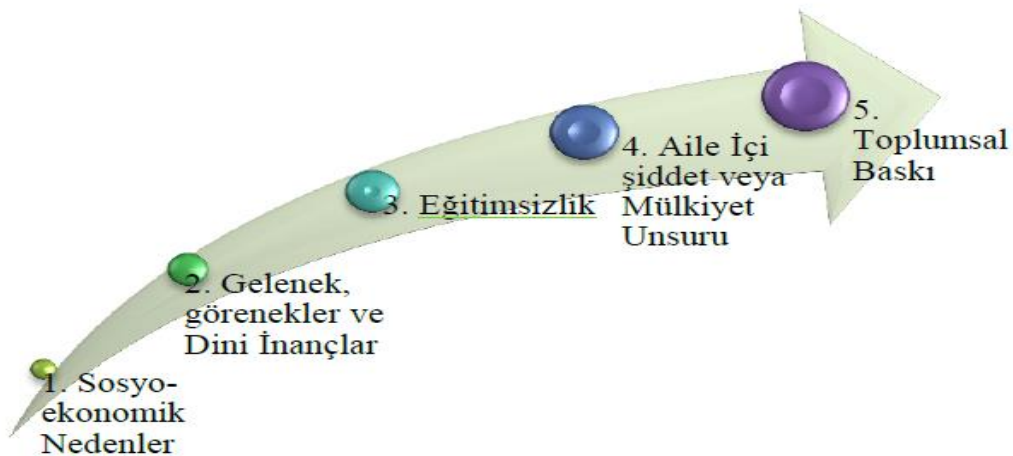
edilmesi ve evliliklerin resmi sicile kaydının zorunlu hale getirilmesi için yasama tedbirleri de dahil gerekli tüm işlemler yapılır.” (CEDAW 2004).

Türkiye’nin 1995 yılında kabul ettiği ÇHS’nin 12. Maddesi’nin 1. fıkrasında “Taraf devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanınırlar.” denilmektedir. Aynı Sözleşme’nin 36. Maddesi’nde “Taraf devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.” ibaresi yer almaktadır. Tüm bu maddeler göz önünde bulundurulduğunda, uluslararası kayıtlarda erken yaşta evliliklerin bir tercih olamayacağı temel ilke sayılmış ve erken yaşta evlilikleri bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilmiştir (Çakmak 2009).

Dünyada ise erken yaşta evlilikleri sonlandırma eylemini hızlandırma kapsamında UNICEF ile UNFPA işbirliğiyle 2016 yılında başlatılan programda 3 milyondan fazla ergen kız çocuğunun okula devam etmesi ve yaşam becerileri eğitimi alması sağlanmış olup erken yaşta evliliğin sonlandırma çabaları sürdürülmektedir (UNICEF 2018).

2.7.Erken Yaşta Evliliklerin Nedenleri

Ülkemizde erken yaşta gerçekleşen evlilikler hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafınca 2009 yılında yapılan bir incelemenin sonuçlarına göre erken yaşta evliliklerin sebepleri aşağıdaki şekilde belirtilmektedir (Anonim 2009):

Şekil.1.Erken Yaşta Evliliklerin Nedenleri (Anonim 2009).

2.7.1.Eğitimsizlik ve Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi

Eğitim düzeyleri düşük olan aileler erkek çocuklarını şartlar elverdiğince okutup askerliğini yaptıktan sonra evlendirilirlerken, kız çocukları er ya da geç evlenip baba evini terk edeceğinden kız çocuğunun eğitimi gereksiz bulunup onun eğitime harcanacak bütçe erkek çocuğun eğitime aktarılmaktadır. Aileler, zaten yetersiz olan ekonomik güçlerini erkek çocukları için harcamanın makul olduğunu düşünmektedir (**TAYA 2011, İçağasıoğlu Çoban 2009**). Böylece eğitimi kısıtlanan kız çocukları henüz ergenliğini tamamlamadan nişanlandırılmakta ve akabinde evlendirilmektedir (**Yüksel ve Yüksel 2014**). Sosyoekonomik düzeyi yetersiz olan aileler, kız çocuklarını erken yaşta evlendirerek aile giderlerinin azalacağını düşünüp başlık parası ya da süt parası adı altında para alarak evlendirdiği kızları üzerinden gelir sağlayabilmektedir (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**).

Yapılan bir çalışmada 18 yaşının altında evlilik yapan kadınların %48'inin okur-yazar olmadığı, üniversite mezunu olan ve lisansüstü eğitim yapan kadınlar arasında 18 yaşın altında gerçekleşen evlilik oranının %0,6 olduğu saptanmıştır (**TAYA 2006**).

Ortanca ilk evlilik ve doğum yaşı ile eğitim arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu TNSA 2013 verilerinde belirlenmiştir. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların ortanca ilk evlenme yaşının 18,9 ile ortaokulu tamamlamış kadınlara oranla 2 yıl daha düşük olduğu, ortanca ilk doğum yaşının ise 20,8 ile ortaokulu tamamlamış kadınlara oranla 1,5 yıl daha düşük olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, ilk evlilik ve doğum yapma yaşı sosyo-ekonomik durum ve refah düzeyi ile doğru orantılı olarak değişmektedir. Refah düzeyi yüksek olan kadınlar, refah düzeyi en düşük olan kadınlara oranla 3,6 yıl daha geç evlenmekte (sırasıyla 23,1 19,5) ve 1,7 yıl daha geç doğum yapmaktadır. Refah düzeyi düşük hanelerde yaşayan çocuk gelinlerin doğum yapma oranı %6-8 iken refah düzeyi yüksek olan hanelerde bu oranın % 3'ten az olduğu belirlenmiştir. TNSA 2013 verilerine göre erken yaşta evlenen ve eğitim seviyesi düşük olan kadınların, eğitim seviyesi yüksek olan kadınlara oranla daha çok çocuk sahibi olduğu belirlenmiş olup, bu kadınların %17'si çocuk doğururken bu oranın en az ilkokul mezunu olanlarda % 8 civarında olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim düzeyi ile erken evlilik arasında Türkiye'de olduğu gibi dünyada da pozitif ilişki vardır. UNICEF, 47 ülkede 15-19 yaş arası kızlar arasında yaptığı çalışmasında eğitim seviyesi yükseldikçe evlilik oranının da düştüğünü belirlemiştir (**UNICEF 2006**). Luseno (2017), erken evliliği ve gebeliği geciktirmek amacıyla okul destek programlarının gerçekleştirilmesi, çocuğun okulu bırakmasının önlenip eğitim kazanımının arttırılmasının gerektiğini öne sürmektedir.

Literatür incelendiğinde (**Avakyan ve Davis 2013, Taylor ve ark. 2015, UNICEF 2016, Efevbera 2017b**), erken yaşta evlilikler genellikle az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde daha sıklıkla karşılaşılmakta ve toplum bu durumu kültürel olarak kabul etmektedir (**Avakyan ve Davis 2013**). Batı Afrika’da her 2 kız çocuğundan biri 18 yaşına gelmeden ekonomik ve kültürel nedenlerle evlilik yapmaya zorlanmıştır (**Efevbera 2017b**).

Son 10 yıl içerisinde erken yaşta evlilik oranının %50’den %30’a gerilediği Güney Asya’da bu azalmanın en önemli sebeplerinden birinin Hindistan’daki kız çocukların eğitime katılımının artırılması olduğu belirtilmiştir (**UNICEF 2018**).

Bir toplumda ekonomik refah düzeyi arttıkça erken yaşta gerçekleşen evlilik oranının da düştüğü bildirilmiştir (**Boran ve ark. 2013**). Erken evlendirilen kız çocuklarının birçoğunun ve annelerinin hiç okula gitmediği ve okuma yazmasının olmadığı saptanmıştır (**Soylu ve Ayaz 2013**). Çalışmalarda erken evlenme riskinin artmasında ataerkil toplumlarda karar verici rolü olan babanın okur-yazar olmamasının büyük etken olduğu belirlenmiştir (**Yüksel ve Yüksel 2014, Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**).

2.7.2. Geleneksel Kabuller ve Dini İnançlar

Yapılan çalışmalar Pakistan’da kız çocuklarının erken yaşta evliliğinin dini inançlara, geleneksel kültürlere bağlı olduğunu göstermiştir (**Lane 2011**). Nepal’de ise erken evliliğin en temel sebebi olan eğitimsizlik giderilerek eğitim imkânları oluşturulmasına rağmen erken evliliklerin önlenememesinin sebebi geleneklere bağlanmıştır (**Ji 2013**).

Choe ve ark. (2005) kentlerdeki çocuk evliliklerin sebebinin göç olduğunu bildirmektedir. Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde erken evlilikler incelendiğinde bu grubu geri kalmış ülkelere göç eden ailelerin oluşturduğu belirtilmektedir (**Shaw 2001, Ngo 2011, Gangoli ve ark. 2009**). Hindistan, Pakistan ve Bangladeş gibi ülkelere göç eden ailelerin bölgede erken evlilikle geleneksel varlıklarını sürdürdükleri bilinmektedir (**Gangoli ve ark. 2009**).

Erken yaşta yapılan evliliklerin sebepleri TBMM’nin 2009 yılında oluşturduğu raporda, dini inanç ve gelenekler, kız çocuğunun bir yaşa kadar ailesinde emanet olduğu, gözü açılmadan evlendirilmesi gerektiği, yaşamına bir an önce eşinin yanında devam etmesi düşüncesi, çocuk yaşta evlendirilirse eşine itaatkâr ve yeni hayatına daha kolay uyum sağlayacağı, çevrenin kötü etkilerinden ve şiddetten uzak durabileceği, evlilik dışı cinsel ilişkiye girmelerine engel olacağı düşüncesi olduğu bildirilmiştir (**TBMM Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu 2009**).

Güneydoğu Anadolu’da aşiretlerle yapılan bir çalışmada aşiretlerin temelinde akraba evlilikleriyle oluşan kan bağı, neslin devamı için çok sayıda çocuğun olması gerektiği ve doğurganlık sebepleriyle kız çocukların erken yaşta evlendirildiği belirtilmiştir (**Özcebe ve Biçer 2013**).

2.7.3.Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Bazı toplumlarda gelenekten süregelen ve kadının yaşı önemsenmeksizin kadına verilen ve yerine getirmesi beklenen rol ve sorumluluklar vardır (**Aydemir ve ark. 2011**). Erken yaşta evlenen çoğu kadın rızası olmadan evlendirilmiş olduğu için çocukları üzerinde de söz hakkı olmamasının yanı sıra bu anneden olan kız çocuğunun da geleceğine dair söz hakkı bulunmamaktadır (**Kara 2015**).

2.7.4.Doğal Felaketler ve Savaşlar

Doğal afetler ve savaşlar ekonomik zorluklara ve dolayısıyla yoksulluğa sebep olmaktadır. Bu durumlarda evlilik bir ekonomik gelir olarak görülmektedir. Ayrıca doğal afetlerin sebep olduğu can kayıplarıyla kimsesiz kalan bireyler korunmak ve sığınmak amacıyla evlilik yapmaktadır. Savaş ve felaketlerin arka yüzü olan tecavüzün de önüne geçilmesi için kız çocuklarının erken evlendirilmesi bir çözüm yolu olarak görülmektedir (**Aydemir ve ark. 2011**).

Ülkemize savaş nedeni ile 1 Eylül 2016 itibarıyla 2.728.726 mülteci sığınmış bulunmaktadır. Bununla birlikte Türkiye’deki toplam gelinlerin %3,8’ ini oluşturan yabancı uyruklu gelin sayısı 22 bin 583 olmuştur. Suriyeli gelin sayısı 6 bin 495 kişi ile ilk sıradadır (**TÜİK 2017**). Suriyeli mültecilerin yaşadığı zaruri göç durumuyla kız çocukları üzerinde oluşan dini ve toplumsal baskı sonucunda gerçekleşen erken evlilikler çoğunlukla kız çocuğu için bir kurtuluş yolu olarak bilinmektedir (**TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2012**).

Letsch (2014)’in ülkemizde yaşayan Suriyeli kadınlara ilişkin yazdığı makalesinde Türk kadınlarının onlara yönelik görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Suriyeliler geldiğinden beri kocalarımız canavarlara dönüştü artık ikinci bir eş getirmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Bizi yemek veya ev işi gibi en küçük şeyler için tehdit ediyorlar.”

“Bazıları çocukları yaşında kızlarla evleniyor.”

“Bugünlerde çok fazla Suriyeli gelin var.”

“Şiddet arttı. Kadınlar sırf kocalarını kaybetmemek için bugünlerde her şeye katlanıyor.”

“Suriyeli kadınların daha sadık, daha itaatkâr olduklarını için Türklerle evlenen Suriyeli kadınların sayısı her gün artmakta, çoğu yasal kayıt olmaksızın bunu yapmakta. Hiçbirinin pasaportu olmadığından bu düğünlerin hiçbiri resmi değildir ve imam nikâhlıdır.”

2.7.5. Erkek Egemenliği ve Ataerkil Toplum Yapısı

Erkek egemenliğinin hâkim olduğu ataerkil yapıya sahip olan toplumlarda çoğunlukla cinsiyet eşitsizliğini destekleyen erkeklerin, kız çocuk evliliklerine karşı kadınlara oranla daha ılımlı baktıkları ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra bu tür evliliklerin normal kabul görülmesi için kadınlara yönelik düşmanca tutum ve davranışlar gösterdikleri saptanmıştır **(Malatyalı ve ark. 2017)**.

2.7.6. Aile İçi Şiddet

Şiddet, güç ve baskıyla bireylere bedensel, ruhsal veya sosyal olarak zarar veren hareketlerin tümüdür. Şiddetin tanımı, Türk Dil Kurumu Terimler Sözlüğü’nde, zıt görüşte olan bireylerin, karşısındakini kendine inandırıp uzlaşmak yerine, kaba kuvvet uygulaması olarak ifade edilmiştir **(Şahin ve Dişsiz 2009)**. Şiddet, bireylerin birbirini anlamak, ikna etmek, sorunlar karşısında çözüm üretmek yerine düşüncelerin ve davranışların dayatılmasıyla ortaya çıkmaktadır **(Sezer 2008)**.

Aile, bireyler ve toplumlar arası iletişimi ve ilişkiyi sağlayan bir bütündür **(Öztürk 2014)**. Toplumun temelini oluşturan aile bireylerinin birbirlerini tanıyıp anlamaya çalışmaları ve sağlıklı bir şekilde iletişim kurmayı başarabilmeleri o aileyi mutlu kılan önemli bir faktördür. İletişimin olduğu sürece şiddetin olmayacağı, iletişim kopukluğu veya yokluğu olduğu sürece ise şiddetin olabileceği aşikârdır **(Arslan 2013)**.

Aile içi şiddet, bireylerde fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal hasarlara sebep olan ve tüm toplumu olumsuz etkileyen önemli bir problemdir **(Stinson ve Robinson 2006)**. Aile içi şiddet kadınların CYBE, sakatlıklar, gebelik döneminde bazı komplikasyonlar gibi fiziksel; stres, anksiyete, depresyon, intihar, ilaç-alkol bağımlılığı gibi psiko-sosyal problemler yaşamasına yol açmaktadır **(Krug ve ark. 2002, Nursing News 2003)**. Şiddete maruz kalan kadınlarda genel sağlık bozukluğuyla birlikte, yaşam kalitelerinde düşüş görülmekte ve sağlık kuruluşlarına başvurma oranları artış göstermektedir **(Campbell 2002)**. Şiddet genellikle

fiziksel olmakla birlikte psikolojik, ekonomik ve cinsel olarak da görülebilmektedir **(Karal ve Aydemir 2012)**:

- 1- Fiziksel şiddet; tokat atma, darp etme, yaralama, dövme vb,
- 2- Psikolojik(Sözel-Duygusal) şiddet; dalga geçme, küçümseme, küfür etme,
- 3- Cinsel şiddet; taciz, tecavüz, ensest, zorla evlendirme,
- 4-Ekonomik şiddet; ekonomik ihtiyaçlarını karşılamama, çalışmaktan alıkoyma ya da zorla çalıştırma gibi durumları ifade etmektedir.

Türkiye’de şiddet yaygın bir olgudur **(Karal ve Aydemir 2012)**. Ülkemizde kadınların %26-58’i fiziksel şiddete uğramakta ve aile içerisinde şiddetin her çeşidiyle (tecavüz, aşağılanma, dövülme, istismar, zorla çalıştırılma) karşı karşıya kalmaktadır **(Kocacık ve Doğan 2006, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008)**. Yapılan bir araştırmaya göre kadınların %20-30’u yaşamlarının herhangi bir zamanında eşlerinden fiziksel ya da cinsel şiddet görmektedir **(Mehra 2004)**. Meksikalı kadınlarla yapılan bir araştırmada aile içerisinde fiziksel ve sözel ceza uygulamasının uzun süreli etkisi incelenmiş, şiddetin depresyon/anksiyete belirtileri, madde bağımlılığı ve anti sosyal davranışlarla doğrudan etkileşim içerisinde olduğu saptanmıştır **(ICRW 2007)**.

Hem bireysel hem toplumsal olarak kültürel değerlere ne kadar önem verilirse aile içi şiddet de o kadar algılanıp tanımlanmaktadır. Şiddet, toplum tarafından benimsenip meşru kılınan bir sebepten ötürü ortaya çıktığında, uygulanan hareket ve davranışlar şiddet olarak tanımlanmamakta ve algılanmamaktadır **(Şahin ve Beyazova 2001)**. Dünya genelinde milyonlarca kadın şiddet görmekte fakat kadının toplumsal statüsünün olmaması, gelenekler ve ekonomik kısıtlılık gibi sebeplerden ötürü, uygulanan şiddet çoğunlukla bilinmemektedir **(Ulutaşdemir 2002)**.

Kendisine şiddet uygulanan kadınların çoğu şiddeti şiddet olarak görmedikleri için gerekli tedbirleri almamaktadırlar **(Harcar ve ark. 2008)**. Bir toplumda hangi hareketlerin ve tavırların şiddet olarak görüldüğü, toplumun yapısı ve değer yargıları ile bağlantılıdır. Toplumun yarısını oluşturan kadınlara uygulanan şiddeti engellemek yalnız kadını değil tüm toplumu etkilemektedir **(Kocacık ve Çağlayan 2009)**.

Şiddet, dünya genelinde günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş ve bir sorun çözme aracı olarak kullanılmaktadır. Toplumsal yapıya göre değişiklik gösterebilen şiddet, toplumlarda varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Şiddetin toplumda terbiye yöntemi

olarak kabul edilerek meşru görülmesi durumunda bu durumun sürekli tekrarlanıp normal karşılanması kaçınılmazdır **(Karaçam ve ark. 2006)**.

Aile içi şiddet, yalnızca şiddete uğrayan kişiyi etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda topluma da olumsuz etkiler bırakmaktadır **(Bilican-Gökkaya 2011, Özberk ve Ertekin 2010)**. Sağlık çalışanlarının kadına yönelik şiddete karşı tutumlarının incelendiği bir çalışmanın sonuçlarına göre katılımcıların %95,7'si kadına yönelik şiddeti “kadına zarar veren fiziksel eylemdir” diye yanıtlarken, “Kadına yönelik şiddetin kültürel dayanağı nedir?” sorusuna %59,5'i “toplumda var olan erkek egemenliği” ifadesini kullanmışlardır **(Yazıcı ve Mamuk 2010)**. Söylemez ve Ardıç (2013), aile içi şiddette en önemli faktörleri ekonomik sorunlar, psikolojik rahatsızlıklar ve sosyo-kültürel farklılıklar olarak belirlemiştir.

Kadına yönelik şiddet, kadınların temel ve toplumsal hak ve imkânlardan yararlanabilmelerini kısıtlamakta ve yaşama hakkı, sağlık hakkı, vücut bütünlüğünü koruma hakkı gibi temel haklarını ihlal etmektedir **(Özberk ve Ertekin 2010)**. Kadınlar aile birliğinde çoğunlukla güçsüz olmaları nedeniyle aile içi şiddet, cinsel istismar ve tecrite maruz kalmaktadırlar. Erken yaşta evlendirilen kız çocukları her çeşit istismara şiddete ve yoksulluğa mahkûm bırakılmaktadır **(Aydemir ve ark. 2011)**.

Evli olup yaşları 25-49 arasındaki erkekler ile eşlerine yönelik şiddete ilişkin yapılan bir araştırmada, en çok uygulanan şiddet türünün psikolojik şiddet olduğu, sırasıyla fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddetin bunu takip ettiği, fiziksel şiddette ayırıcı etmenlerin ise erkeklerin işsiz olması ve istenmeyen gebelikler olduğu belirlenmiştir **(Dönmez ve ark. 2012)**.

Uluslararası Kadın Araştırma Merkezi (ICRW) tarafınca yapılan bir araştırmada, erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının erişkin yaşta evlenenlere oranla 2 kat daha fazla fiziksel şiddete, 3 kat daha fazla cinsel şiddete uğradıkları belirtilmektedir **(ICRW 2007)**. Çocuk yaşta maruz kalınan cinsel istismarın kız çocuğunun tüm yaşamını olumsuz etkileyeceği belirtilmektedir **(Malatyahı 2014)**.

Bangladeş'te yapılan bir çalışma, eşi tarafından şiddete uğrayan kadınların %78,9'unun 18 yaşından önce evlilik yaptığını belirlemiştir. Güney Asya'da ise erken yaşta yapılan evlilikler eş şiddetinde büyük bir etken olarak görülmektedir **(Kidman 2016, Youth ve ark. 2016)**. Hindistan'da yapılan bir çalışmada, 18 yaş altı evli kadınların diğer evli kadınlara oranla 2 kat daha fazla fiziksel şiddete, 3 kat daha fazla cinsel şiddete uğradıkları belirlenmiştir **(ICRW 2007)**. Güneş ve ark 2016, yaptıkları bir çalışmada erken yaşta evlendirilen kadınlarla kontrol grubu kadınları karşılaştırmış ve erken yaşta evlendirilen kadınların daha fazla fiziksel ve cinsel şiddete uğradığını belirtilmiştir. İran'da ise kız

çocuklarının aile içi baskıdan kurtulmak için erken evlilik gerçekleştirdikleri belirtilmektedir **(Montazeri ve ark. 2016)**.

Şiddet ile erken yaşta evlilik arasındaki ilişki UNICEF 2018 raporunda da vurgulanmış olup karşılaştırılabilir veriye sahip 4 ülkedeki çocuk gelinlerin, 18 yaşından sonra evlenen kadınlardan daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığı bildirilmektedir.

Türkiye’de yapılan bir çalışma, erken yaşta evlendirilen kadınların %14,6’sının eşi tarafından fiziksel şiddete, %27,1’inin ise psikolojik şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir **(Soylu ve Ayaz 2013)**. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008 yılı sonuçları, o yıl içerisinde eşleri tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan evli kadınların %21’inin 15-24 yaş grubunda olduğunu vurgulamaktadır **(TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009)**. Ülkemizde gerçekleştirilen bir çalışmada kadınların intihar durumu ve nedeni değerlendirilmiş, intihar oranının en yüksek olduğu yaş aralığının kadınlarda 15-24 yaş olduğu ve intihar sebebinin çoğunlukla evlilik sorunlarıyla alakalı olduğu belirlenmiştir **(Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2014)**. Adana’da evliliğinin üçüncü ayında olan 17 yaşında bir kız çocuğunun, kendini asarak yaşamına son vermesi bu durumun bir örneğidir **(TBMM Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu 2009)**.

Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü tarafınca 2008 yılında yürütülen bir araştırmada, Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan töre/namus cinayetlerinin en fazla Şanlıurfa’da işlendiği saptanmış olup cinayetlerin çoğunlukla bölgedeki Arap aşiretlerinde yaşandığı belirlenmiştir. Cinayete kurban giden kişilerin ise, 12-20 yaşları arasında, ailenin istemediği bir ilişki sürdüren ve aile baskısıyla ailenin uygun gördüğü kişilerle evlendirilen genç kızlar olduğu belirlenmiştir **(TC. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü 2008)**. Muş ilinde 2000 yılının ilk aylarında, yeni evlenen, yaşları 14-19 arasında olan kız çocuklarının 32’si intihar etmiş olup bu vakaların çoğunun kuma olarak ve başlık parası karşılığında evlendirilen kız çocuklarından oluştuğu belirlenmiştir **(Özcebe ve Biçer 2013)**.

Çocuk yaştaki kadınları, huzursuz ev ortamı, baskı, üvey anne/baba varlığı, cinsel istismara maruz kalma ve sevgisizlik ve yukarıda belirtildiği gibi aile içi şiddet unsurlarının yanı sıra erken evliliği kendisi için bir kaçış yolu olarak görme durumu da erken yaşta evliliğe itmektedir **(Mihçioğur ve ark. 2010, Gök 2016)**.

2.7.7.Toplumsal Baskı

Erken yaşta evlenen kız çocuklarının evlilik sebebi içinde “yaşın geçerse seni kimse almaz”, “evde kalırsın”, “bahtın kapanır”, “bir an evvel evlen ve çocuk yap” gibi ifadelerle maruz kaldıkları toplumsal baskı da yer almaktadır (**Mihçioğur ve ark. 2010, Yiğit 2016**). Toplumumuzda erken yaşta evliliklerin kabul görüldüğü birçok atasözü ve deyim mevcuttur (**Yıldız 2008**):

“Kız beşikte çeyiz sandıkta”

“Kız çocuğunu bekletmeye gelmez”

“On beşinde olan kız ya erdedir ya yerde”

“Erken kalkan yol alır, erken evlenen döl alır.”

Kız çocukları “yabancıya gitmemesi” ya da sosyal çevre kısıtlılığı gibi birçok sebepten dolayı akrabalarla evlendirilmekte ve bu durumun erken evlilik oranını artırdığı bilinmektedir (**TBMM Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu 2009**). Aileler; dayı, amca, teyze, hala gibi akrabalarının kızlarına daha iyi bakacağı, kızlarının yapacağı herhangi bir hatada akrabalarının daha affedici ve kusurlarını kapatacakları görüşündedirler (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**). Tacize veya tecavüze uğrayan kız çocukları toplum ve aile baskısıyla kendilerine tecavüz eden kişiyle ya da hemen başka birisiyle evlenmek zorunda kalmaktadır (**Mihçioğur ve ark. 2010**). Rıza dışı zorla yaptırılan bu evliliklerde, bireyin eşini seçim hakkı da engellenmektedir (**Boran ve ark. 2013**). Uganda’da hem annesi hem babası vefat eden kız çocukları 10 yaşından önce evlendirilmektedir (**Chae 2013**).

2.8.Erken Yaşta Evliliklerin Etkileri

İnsan hakları ihlallerinden biri olarak erken evlilikler, kız çocuklarına uygulanan cinsel istismarın önemli bir örneğidir (**Boran ve ark. 2013**). Hindistan’da yapılan bir araştırmada evli kadınlar arasında ortalama 16 yaşında olanların ilk evlendiklerinde evliliğe alışma sürecinde birçok problemle karşı karşıya kaldıkları belirtilmektedir (**Ghosh ve ark. 2017**). Benzer şekilde çiftlerin uyumunun araştırıldığı bir çalışmada evliliklerinde uyum sorunu yaşayan çiftlerin çocukluklarında yaşadıkları ruhsal sorunlar, erken yaşta gebelik ve cinsel istismar gibi sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir (**Güneş ve ark. 2016**).

Çocuk evliliklerinin çoğunda eşler evlenmeden birbirlerini tanımamakta ve görmemektedir. Literatürde bu durumun aile içi anlaşmazlık ve şiddeti doğurduğu belirtilmektedir (**Kidman 2016**). Çocuk yaşta gerçekleşen evlilikler bireyi henüz çocuk yaşta cinsel ilişkiyle karşı karşıya bırakmakta, istenmeyen gebelikler, sık gebelik durumu, CYBE

gibi kadın sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (**Protecting the Girl Child 2014, Ayyıldız ve ark. 2015, Svanemyr ve ark. 2015**). Bunlardan CYBE, anne kadar bebeğe de zarar vermekte ve yenidoğanda konjenital enfeksiyonlara sebep olabilmektedir (**Nour 2009**). Bunların yanı sıra eğitimine devam edememe, sosyal aktivitelerde sınırlama, şiddete maruz kalma, sosyal yalnızlık, stres/depresyon, madde kullanımı vb. durumlarla sonuçlanabilmektedir (**Boran ve ark. 2013, Mıhçıokur ve Akın 2015, Yakıt ve Coşkun 2014**).

Erken yaşta yaşanan cinsel birliktelik kız çocuğunun çoğu zaman eşini tanımaması veya eşinin kendisinden büyük olması sebebiyle eşler arasında cinsel çatışma ve sorunlara sebep olarak cinsel yaşamı olumsuz olarak etkilemektedir. Erken yaşta evlenen ve erişkin yaşta evlenen kadınlar arasında yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların evliliğin ilk gecesi cinsel ilişkide sorun yaşama oranının erişkin yaşta evlenen kadınlara nazaran 3 kat daha çok olduğu belirlenmiştir (**Güneş ve ark. 2016**). Aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan çocuk gelinler istenmeyen gebelik durumuyla baş başa kalmaktadır. Bu durum kız çocuğuna hazır olmadığı bir sorumluluğu yüklemekte ve biyo-psikososyal sorunlar yaşamasına sebep olabilmektedir (**Aydemir ve ark. 2011, Malatyalı 2014**). Kidman 2016, erken yaşta evlilik yapan kadınlarda HIV enfeksiyonu bulaşı ve doğum sonu depresyon riski oranının yüksek olduğunu belirtmiştir. Tebeu ve arkadaşları 2009 yılında yaptıkları bir araştırmada gelişmekte olan 8 ülkedeki toplam 1864 serviks kanseri kadın (vaka grubu) ve 1719 sağlıklı kadını (kontrol grubu) ele almışlardır. Vaka grubundaki kadınların hepsi 17 yaşından önce evlenmiş olup kontrol grubuna oranla servikal kanser riskinin 2,5 kat daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Başka bir çalışmada erken yaşta evlenen ve 10 yıldan fazla süredir evli olan 20-30 yaş arası 200 kadının pap-smear sonuçları ele alınmış sonuçlarının normal ıkkmamasının erken yaşta evlilikle bağlantılı olduğu kanaatine varılmıştır (**Kahalaf ve ark. 2015**). Erken yaşta cinsel ilişkiye başlayan ve sık cinsel ilişki yaşayan kadınlarda serviks kanseri riskinin fazla olduğu belirtilmiştir (**Kahalaf ve ark. 2015, Karimi ve ark. 2010, Jain ve ark. 2017**).

Dünyada ve Türkiye’de erken yaşta evliliğe dair USAK tarafından 2011 yılında hazırlanan raporda aşağıdaki analizlere yer verilmiştir (**Aydemir ve ark. 2011**):

*Literatürde erken yaşta evlilik olarak belirtilen kavram çocuk gelinlerdir. Kız çocukları erkek çocuklarına oranla erken yaşlarda evlendirilme oranı daha fazla gerçekleşmekte ve kız çocuklarında büyük sorunlara yol açmaktadır. Her ne kadar Anadolu’da ‘erken evlensin ve çoluk çocuğa karışsın’ sözleriyle toplumun benimsediği bu

durum erkek çocukları için belirtilse de onların evlendirilmesi iş bulma veya askerlik gibi birkaç zaruri sebepten dolayı gecikmektedir. Kız çocuklarında bu durumun yaşanmaması sebebiyle kız çocukları daha erken yaşta evlendirilmektedir.

*Erken yaşta evlilikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında kadının toplumdaki eşitsizliğini daha da arttırmakta, yaşam seçimlerinin sınırlandırılmasına ve bir 'nesne' haline gelmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte kadının kariyer imkânları da sınırlandırılmakta hatta bitirilmekte, böylece eşe bağımlı bir kimliğe bürünmesine yol açarken toplumda 'ücretsiz aile işçiliği' kavramının da devam ettiğini göstermektedir. Geleneksel ve ataerkil kültürle şekillenen toplumlarda tüm bu gerçekler görmezden gelinerek erken yaşta evlilikler bir problem olarak düşünülmemekte, hatta meşrulaştırılıp normalleştirilmektedir.

*Erken yaşta evlilikler geleneksel ve sosyo-kültürel sebeplerle ortaya çıkmakla birlikte; cinsiyet eşitsizliği ve yoksulluk gibi sosyo-ekonomik sebeplerle de açıklanabilmektedir. Bu yüzden erken yaşta evliliklerin tek bir sebebe bağlanması doğru değildir. Diğer taraftan bu evliliklerin nedenleri bölgeler arasında da farklılıklar göstermektedir.

*Erken yaşta evliliklerin sebepleri gibi sonuçları da, bireyi ve tüm toplumu olumsuz etkilemektedir. Toplumun yapı taşı olan bireyin karşılaştığı herhangi bir problem tüm toplumu etkilemekte; eğitimsizlik ve toplumsal ayrışma, üreme sorunları, anne-çocuk ölümleri gibi çeşitli sorunlara sebep olmaktadır. Bu sorun alanları ülkenin gelişmişlik düzeyini etkilemekte, hem ulusal hem de uluslararası platformlarda izahı yapılamayan sonuçlar doğurmaktadır.

2.9.Erken Yaşta Evliliklerin Önlenmesi

Erken yaşta evlilikleri önlemeye yönelik girişim programlarını oluşturan ICRW, 2011 yılında derlendiği makalede 5 hedef üzerinde durmaktadır. Bu hedefler **(Malhotra ve ark. 2011)**:

- Kız çocuklarının bilgi ve beceriyle donatılması,
- Bireysel ve toplumsal olarak eğitilip konuyla ilgili adımlar atılması,
- Kız çocuklarının örgün eğitiminin olanak, kalite ve ulaşılabilirliğinin artırılması,
- Kız çocuklarına ve ailelerine ekonomik olarak destek verilmesi,
- Konunun kanunen aktifleştirilmesi olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede erken yaşta evliliğe engel olmada kız çocuklarının eğitiminin en büyük etken olduğu görülmüştür. Kız çocuğunun

okula gitmesi onun hala çocuk olarak görülmesini sağlamakta ve böylece onları evlenilebilir olmaktan çıkarmakta, bilgi ve becerilerini geliştirerek ekonomik gelir sağlamakta ve aileye katkıda bulunmaktadır **(Malhotra ve ark. 2011)**. İlk evlenme yaşı eğitimle paralel olarak artış göstermektedir **(TAYA 2011)**.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı ile UNICEF işbirliğinde kızların eğitiminin desteklenmesi ve cinsiyete yönelik her çeşit ayrımcılığın bitirilmesi amacıyla ilköğretim/lise kız öğrenci bursları, "haydi kızlar okula", "baba beni okula gönder" gibi projeler hayata geçirilerek çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi amaçlanmıştır **(Malhotra ve ark. 2011, Mihçioğur ve ark. 2010)**.

Dünyada kadınların çoğu farklı sebeplerle üreme sağlığına dair bilgilendirilme ve hizmetlere ulaşamamaktadır. Erken yaşta olan gebelikler kadın için yüksek risk taşımakta ve hiçbir kadının yaşamının gebelik sebebiyle riske atılmaması gerekmektedir. Erken yaşta istenmeyen gebeliklerin önüne geçilmesi ölüm riski açısından büyük önem arz etmektedir **(Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2014)**.

Erken evliliklerin önlenmesine yönelik Dünya Sağlık Örgütü Kadın Statüsü Komisyonu şu stratejileri geliştirmiştir **(WHO 2013)**;

- Asgari evlilik yaşı 18 olmalıdır,
- Kız-erkek ayrımı yapılmaksızın ilk ve orta öğretime erişimin sağlanmalıdır,
- Kadınlara yapılan ayrımcılıklar kaldırılıp, ekonomik, sosyal ve sivil fırsatlar eşit bir şekilde yaratılmalıdır,
- Kadınlara bir el becerisi ve meslek kazandıracak kurs ve eğitimler verilmeli, bu alanlarda istihdam oluşturulmalıdır,
- Cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgi ve hizmetleri verilmelidir.

2.9.1.Erken Yaşta Evlilikler Konusunda Farkındalık Artırma ve Bilgilendirme

Erken yaşta evlilikler çoğu toplumlarda normal olarak algılandığı için bunun bir sorun olarak görülmesi imkânsız hale gelmektedir. On sekiz yaşın altında kız çocuklarının fizyolojik ve psiko-sosyal olarak evliliğe hazır olmadığı bilinmemekle birlikte aksine çocuk yaştaki kızların evlenebileceklerine ilişkin görüş kabul edilmektedir. Öte yandan kız çocuklarının evlenme yaşı uluslararası sözleşmelerde en erken 18 olarak kayıtlara geçmektedir **(Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, UNICEF 1981)**. Hem toplumsal kabul hem de bilgisizlik kızların erken yaşta evlendirilmesini olağan hale getirmektedir. Böylece toplumda yasal olarak ihbar durumu söz konusu olmamaktadır. Her kesim bireye

çocuk evlilikler hakkında bilgilendirme yapılarak konuya ilişkin farkındalık düzeyi arttırılmalıdır. Topluma aşılacak istenen mesajlar doğru ve anlaşılabilir olmalıdır. Erken yaşta evliliklerin önlenmesi için bireysel, toplumsal ve yasal tedbirlerin bir arada alınması gerekmektedir (**Baser 2000**). Örneğin son 10 yıl içerisinde erken yaşta evlilik oranının %50'den %30'a gerilediği Güney Asya'da bu azalmanın en önemli sebepleri arasında Hindistan'da erken yaşta evliliklerin yasa dışı kabul edilerek kamuoyunun bilgilendirilmesi olduğu görülmüştür (**UNICEF 2018**).

Özellikle erken evliliklerin en fazla yaşandığı bölgelerde geniş bir kesime hitap edilmesi önemlidir (**Özcebe ve Biçer 2010**):

- Sağlık çalışanları başta olmak üzere öğretmenler, medya kuruluşları, imamlar ve sanatçılar konuyla alakalı topluma ışık tutmalıdır.

- Avukat ve hukukçular yasaları anlaşılır bir şekilde yorumlayarak toplumu bilinçlendirmelidir.

- Toplumsal farkındalığın en önemli rolünü üstlenen medyanın çalışmaları arttırılmalıdır. Çünkü medya sayesinde açılan davalarda verilen cezalar artmakta ve toplumun yüksek tepkisiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

- Sivil toplum kuruluşları çeşitli aktiviteler düzenleyerek konu hakkında ilgiyi arttırmalıdır. Erken evlilikler hakkında farkındalığı arttıracak tanıtım filmleri ve kampanyalar hazırlanmalı ve destek konusunda devletle iş birliğine gidilmelidir.

2.9.2.Sosyoekonomik Yapının Güçlendirilmesi

Erken evliliklerin en büyük sebeplerinden biri olan sosyoekonomik faktörlerin ortadan kaldırılması durumunda sorunun giderileceği düşünülmektedir. Devlet ailelerin sosyal ve ekonomik yapısını destekleyecek girişimlerde bulunmalı ailelere iş imkânı sağlayarak refah düzeyinin artırılmasına ve böylece ailelerin çocuklarını evlendirme fikrinden uzaklaşp onların eğitiminin devamını sağlamasına yönlendirilecektir (**Özcebe ve Biçer 2010**).

2.9.3.Yasal Engellerin Kaldırılması

Türk hukuk sisteminde, çocuk gelin kavramı yasaya göre değişkenlik göstermektedir. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin her çocuğu kapsayan kanunlar arasında bir çelişki bulunmaktadır. Erken yaşta evlilik sorununun var olan yasal düzenlemelerin daha iyi uygulanması, mevcut çelişkinin çocuk haklarına dair sözleşmeyle uyumlu hale getirilmesi ile

giderilmesi mümkündür. Bu çelişkinin önemli bir sebebi ise toplumun erken evlilik olayına bakış açısıdır **(UNICEF 2008, Uçan Süpürge 2011)**. Kanunlar arasındaki uyumun sağlanmasının yanı sıra bu kanunların uygulama ve denetiminin de sağlanması gerekmektedir. Toplumda şiddetten uzak bir kültür oluşturmada, bireyleri koruma, şiddeti önleme, azaltma ve şiddete erken müdahalede, başta sağlık çalışanları olmak üzere tüm bireyler sorumluluk taşımaktadır **(Şahin ve Dişsiz 2009)**.

2.10. Erken Yaşta Evliliklerde Ebe ve Hemşirelerin Sorumlulukları

Çocuk gelinlerle ilgili tahminini öne süren UNFPA'ya göre 2011- 2020 yılları arasında 50 milyonu 15 yaşının altında olmak üzere toplam çocuk gelin sayısı 140 milyonu geçecektir **(UNFPA 2012)**. Erken evliliklere yönelik tedbirler alınmaz ve erken evliliğe sebep olan kaynaklar çözülmez ise çocuk gelinlerin sayısında artış olacağı düşünülmektedir.

Erken yaşta evlilik ve adölesan gebeliklerin engellenmesinin de görüldüğü toplantıda (Mayıs 2012) delegeler şu konular üzerinde yoğunlaşmışlardır **(Chandra-Mouli ve ark. 2013)**:

- Erken evliliklerin olumsuz etkilerine dair halk bilinçlendirilmeli,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı halka aşılmalı,
- Çeşitli kanun ve politikalar uygulanmalı ve hali hazırdaki yasalar geliştirilmeli,
- Cinsel sağlık ve üreme sağlığı eğitimleri toplumun her kesimine ulaştırılmalı,
- Toplumdan topluma fark gösteren değer ve inançların tüm dünyada değişkenlik gösterebileceği bilinmeli ve bu değerlerle paralel düzenlemelere gidilmelidir.

Disiplinler arası iletişim ve işbirliği toplumsal sorunlar içerisinde çocuk gelinler kavramının önüne geçmede önemli bir faktördür. Bu açıdan sağlık bakım hizmetleri personellerine önemli roller düşmektedir. Bu personeller içerisinde kadınların kendilerine daha yakın buldukları ve daha fazla iletişime geçtikleri hemşire ve ebeler, erken yaşta evlilikleri önlemede büyük sorumluluk taşıdıkları için çocuk evlilikler hakkında bilgilendirilmeleri ve farkındalıkları artırılmalıdır **(UNFPA 2012, Eroğlu 2012)**.

Erken yaşta evlilikler ve adölesan gebelikler konusunda hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Aile planlaması yöntemleri teker teker anlatılmalı ve eşlere özgü en uygun yöntemin belirlenmesiyle ilgili danışmanlık yapılmalıdır. Gebelik durumlarında istenmeyen gebelik söz konusu ise sonlandırılması için; devam eden gebeliklerde ise gebelik süresince düzenli kontrollerin öneminin belirtilmesi için danışmanlık hizmeti verilmelidir **(Karakaya 2004, ICRW 2007, Chandra-Mouli ve ark. 2013)**. Ancak çocuk gelinler, resmi nikâh

durumu olmadığı için eşlerinin sağlık güvencelerinden faydalanamamakta ve bu yüzden sağlık kuruluşlarını tercih edememektedir. Erken yaşta evlenen kız çocuklarının aile planlaması ve gebe izlemi hizmetlerinden faydalanmamalarının bir sebebi de evlilik için yasal olmayan bir yaşta olmaları ve bu durumda sağlık personelinin polise bildirim yapmak durumunda olmasıdır. Ayrıca kız çocuğunun çekingen olması, kendini ifade edememesi, eğitiminin yetersiz olması ve dil bilmemesi gibi sebepler de kız çocuğunu söz konusu sağlık hizmetinden mahrum bırakmaktadır **(Chandra-Mouli ve ark. 2013)**. Adölesan gebe, gebeliğinin herhangi bir süresinde her an büyük risklerle karşılaşabileceği ihtimaline rağmen bahsedilen tüm bu sebeplerden dolayı, doğumunu hastane ortamı dışında yapmak durumunda bırakılabilmektedir **(TAYA 2011)**. Böylece güvenli gebelik ve annelik hizmetlerinden yararlanamayan kız çocuğu, önlenebilir risk faktörleri sebebiyle hasta olmakta hatta ölebilmektedir. Bu sorunların önüne geçmek için gebe ve lohusa takibi yapan birinci basamak sağlık hizmetleri personelinin ev ziyaretleri büyük önem taşımaktadır. Toplumda saygınlık ve güven kazanan ebe ve hemşireler kadınlara eşleriyle birlikte eğitim verip danışmanlık yaparak yaşam boyu sağlığın devamını sağlayacak bireylerdir **(Nour 2009, Karakaya 2004)**.

Ülkemizde üreme sağlığı kapsamında adölesan evli kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada bu kadınların %45'inin herhangi bir aile planlaması yöntemi uygulamadıkları, %25'inin geri çekme yöntemini uyguladıkları, %22'sinin ise gebe kalmak istememesine rağmen herhangi bir aile planlaması yöntemi uygulamadıkları saptanmıştır **(Teeuw ve ark. 2013)**. Bu tür istenmeyen durumların yaşanmaması için ebe ve hemşirelerin aile planlaması yöntemleri danışmanlığında aktif rol almaları gerekmektedir **(Karakaya 2004)**.

Erken yaşta gerçekleştirilen evliliklerde genellikle akraba evliliği söz konusu olup bu evliliklerden dünyaya gelen çocuklarda birçok genetik hastalıkların olabileceği açısından ebe ve hemşirelerin çiftlere gerekli genetik danışmanlık hizmetlerini vermesi gerekmektedir **(Teeuw ve ark. 2013)**.

Çocuk yaşta gerçekleştirilen evliliklerdeki önemli bir sorun da kız çocuğunun eğitimine devam edememesidir. Ebe ve hemşireler kız çocuğunun eğitime destek veren projeler hakkında aileleri bilinçlendirmeli kız çocuklarını eğitime teşvik ederek eğitimin önemini vurgulamalıdır. Böylece hem çocuk gelin kavramının azalması hem de kadının çalışma hayatına katılımının desteklenmesi sağlanacaktır **(Thomas 2009)**.

3.MATERYAL VE METOT

3.1.Araştırmanın Şekli

Bu çalışma, kadınların çocuk yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı-karşılaştırmalı olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Bu çalışma 06.12.2018–25.07.2019 tarihleri arasında Kars ilinde yapılmıştır. Kız çocuk evliliklerinin en yaygın olduğu bölgelerden biri olan Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Kars ilinde erken yaşta evlilik oranının en yüksek ikinci il olması sebebiyle bu çalışma Kars ilinde yapılmıştır (TÜİK 2016).

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kars ilinde ikamet eden, 321'i erken yaşta evlenen, 1796'sı erişkin yaşta evlenen toplam 2117 kadın oluşturmuştur (TÜİK 2016). Araştırmanın örneklem sayısını belirlemek için güç analizi hesaplaması yapılmış olup güç oranı %95,0 olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle araştırmanın örneklemini 105'i erken yaşta evlenen, 105'i reşit olduktan sonra evlenen toplam 210 kadın oluşturmuştur.

3.3.1.Güç Analizi

Güç analizi G*Power paket programı ile hesaplanmıştır. Çalışmada çocuk yaşta evlenen ve evlenmeyen kadınların karşılaştırılması planlanmıştır. Her grupta 105 (toplam 210) kişi ile çalışıldığında çalışmanın hedeflenen gücü %95,0 olacaktır:

Test family		Statistical test	
t tests		Means: Difference between two independent means (two groups)	
Type of power analysis			
A priori: Compute required sample size – given α , power, and effect size			
Input Parameters			
Determine =>	Tail(s)	Two	
	Effect size d	0.5	
	α err prob	0.05	
	Power (1- β err prob)	0.95	
	Allocation ratio N2/N1	1	
Output Parameters			
Noncentrality parameter δ		3.6228442	
Critical t		1.9714347	
Df		208	
Sample size group 1		105	
Sample size group 2		105	
Total sample size		210	
Actual power		0.9501287	

3.4. Araştırmaya Alınma ve Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

3.4.1. Araştırmaya Alınma Kriteri

- Kars ilinde ikamet etmek,
- Evlenmiş olmak (erken yaşta ve erişkin yaşta)
- Araştırmaya katılmaya istekli olmak
- Araştırmanın yönergesini takip edecek zihinsel kapasiteye sahip olmaktır

3.4.2. Araştırmadan Dışlama Kriteri

- Anket formunu cevaplandıramayacak düzeyde fiziksel ya da ruhsal hastalığa sahip olmak
- Anket uygulaması sırasında karşılıklı iletişimi engelleyecek düzeyde işitme problemine sahip olmak
- Kadının çalışmaya katılmak istememesidir.

3.5. Araştırma Soruları

- Kadınların erken yaşta evliliğe ilişkin görüşleri nelerdir?
- Kadınların sosyo-demografik özellikleri evlenme yaşını etkiliyor mu?
- Kadınların evlenme yaşına göre obstetrik özellikleri arasında fark var mı?
- Evlenme yaşı kadınların aile içi şiddete maruz kalmasında etkili mi?
- Erken yaşta evlenen kadınlarla erişkin yaşta evlenen kadınların çocuk yaşta evliliğe ilişkin tutumları arasında fark var mı?
- Erken yaşta evlenen kadınlarla erişkin yaşta evlenen kadınlar arasında aile içi şiddete maruz kalma açısından fark var mı?
- Kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre aile içi şiddet yaşama düzeyleri ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutumları arasında fark var mı?
- Kadınların aile içi şiddet yaşama düzeyi ile kız çocuk evliliklerine ilişkin tutumları arasında ilişki var mı?

3.6. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından, kadınların sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerini, çocuk yaşta evlilik hakkındaki görüşlerini ve evlilikte şiddete ilişkin görüşlerini içeren bir anket

formu oluşturulmuş olup, kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği (**Yanikkerem ve ark. 2005, 2006**) ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği (**Kaynak ve ark. 2016**) kullanılarak veriler toplanmıştır.

3.6.1. Anket Formu

Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kadınların sosyo-demografik özelliklerinin sorulduğu 18 madde (yaş, medeni durum, nikâh durumu, evlenme yaşı, evlenme şekli, eğitim durumu vb.), ikinci bölümde kadınların obstetrik özelliklerinin sorulduğu 10 madde (ilk adet yaşı, ilk gebelik yaşı, toplam gebelik sayısı, düşük sayısı, küretaj sayısı vb.), üçüncü bölümde kadınların çocuk yaşta evlilik hakkındaki görüşlerinin sorulduğu 15 madde (evlenmeden önce yaşama ilişkin bir hayaliniz var mıydı, evliliğinizle alakalı yaşadığınız pişmanlık var mı? vb.), dördüncü bölümde ise kadınların evlilikte şiddete ilişkin görüşlerinin sorulduğu 13 madde (şiddeti nasıl tanımlarsınız, evliliğinizde şiddet gördünüz mü, bir kadın hangi durumlarda şiddet görebilir? vb.) bulunmaktadır.

3.6.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği

Kadına yönelik aile içi şiddetin sıklığını ve düzeyini belirlemek amacıyla Yanikkerem ve Saruhan tarafından 2005 yılında geliştirilen ve geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan (Yanikkerem ve ark 2005, 2006) bu ölçek 87 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 5'li likert tipi sorular kullanılmakta ve her kadına şiddete yönelik davranışların hangi sıklıkta ortaya çıktığı sorulmaktadır. Maddeler 1-5 arasında (Asla: 1, Nadiren: 2, Ara sıra: 3, Sık sık: 4, Her zaman: 5) puanlandırılmakta ve ölçekten 87-435 puan arasında puan alınabilmektedir. Çıkan puanlar, 0-87 (çok düşük), 87-174 (düşük), 174-261 (orta), 261-348 (yüksek) ve 348-435 (çok yüksek) olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,98 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puan yükseldikçe kadına yönelik aile şiddet düzeyi de yükselmektedir.

3.6.3. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği

Bu ölçek, Bağdat Deniz Kaynak ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin ölçüt geçerliliğinin sınanması amacıyla Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği (**Glick ve Fiske, 1996**) kullanılmıştır. Sonuçlar,

kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Ölçek 12 maddeden oluşmuş olup katılımcılar her bir maddeye ne kadar katıldıklarını 6 dereceli likert tipi bir ölçek üzerinden (1: Katılmıyorum, 2: Kesinlikle Katılmıyorum, 3: Bazen katılmıyorum, 4: Bazen katılıyorum, 5: Katılıyorum, 6: Kesinlikle katılıyorum) yanıtlanmaktadır. 1, 3, 6 ve 12. seçeneklerin puanlaması tersten yapılmaktadır. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 12 en yüksek puan ise 72'dir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bir kesim noktası bulunmamakla birlikte değerlendirme puanı arttıkça kız çocuk evliliklerine karşı tutum olumlu olarak değerlendirilmektedir.

3.7. Verilerin Toplanması

Öncelikle evren ve örneklem hesaplanmasında gerekli olan kadınların sayıları temin edilerek araştırmaya dâhil edilecek kadınlar belirlenmiştir. Verilerin toplanması, gerekli kişi ve kurumlardan yazılı onay alındıktan sonra uygulama yapılacak kadınlardan 06.12.2018 – 25.07.2019 tarihleri arasında araştırmacı tarafından tamamlanmıştır. Anket uygulaması için kadınlara 09:00-17:00 saatleri arasında ev ziyareti yapılmıştır. Bir günde yapılan ev ziyareti sayısı 2-5 arasında değişmiştir. Ev ziyareti yapılan kadınlara öncelikle yazılı onam formu imzalatılarak ankete katılımları sağlanmış, kadınlara araştırmanın amacı ve ölçeği nasıl yanıtlayacaklarına dair bilgi vermiştir. Anket formu, kadına yönelik aile içi şiddet belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği kadınların kendi istekleriyle katılımı sağlanarak toplamda 50 dakikada uygulanmıştır.

3.8. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde 10 farklı istatistiksel analiz kullanılmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Bu analizlerde sayısal değerler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, medyan, minimum, maksimum), kategorik değişkenler için sıklıklar (sayı, yüzde) verilmiştir.

İki grubun karşılaştırılmasında (parametrik analiz şartları sağlandığında) bağımsız örneklemeler için t testi, İki grubun karşılaştırılmasında (parametrik analiz şartları sağlanmadığında) Mann Whitney U testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında (parametrik analiz şartları sağlanmadığında) Kruskal Wallis (KW) testi kullanılmıştır. Kullanılan KW testinde farkın kaynağını belirlemek amacıyla Dunnett T3 Post Hoc testi, kadına yönelik aile

içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puanları arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyon analizi, kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puanlarının kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puanlarını yordama gücünü anlamak amacıyla lineer regresyon analizi uygulanmış lineer regresyon analizi, regresyon analizi öncesi oto korelasyon olup olmadığını anlamak amacıyla Durbin Watson (DW) testi kullanılmıştır.

3.9. Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 26.10.2018 tarihinde 81829502.903/09 sayılı karar ile onay alınmıştır. Araştırmanın Kars ilinde uygulanabilmesi için Kars valiliğinden yazılı izin alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarını geliştiren kişilerden izin alınmıştır. Kadınlara araştırmanın amacı anlatıldıktan sonra araştırmaya katılan kadınlardan onam alınmıştır. Ardından örnekleme dâhil edilen kadınlara sırasıyla anket formu, kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği ve aile içi şiddet ölçeği uygulanmıştır. Çalışma herhangi bir riski teşkil etmemiştir.

4.BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlardan anket formu, kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği ve aile içi şiddet ölçeği ile toplanan verilerin analizi ve bu analiz sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Erken yaşta evlenen ve evlenmeyen kadınların erken ve erişkin yaşta evlenen kadınların erken yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular 8 ana başlık altında değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Bu ana başlıklar aşağıda sıralanmıştır:

1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular
2. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular
3. Kadınların Çocuk Yaşta Evlilik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular
4. Kadınların Evlilikte Şiddete İlişkin Görüşlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular
5. Kadınların Aile İçi Şiddet Belirleme Ölçeğine Göre Şiddet Yaşama Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular
6. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular
7. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular
8. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

4.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 4.1.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Yaş	29 yaş ve altı	44	41,9	44	41,9
	30-39	34	32,4	34	32,4
	40 yaş ve üzeri	27	25,7	27	25,7
Evlilik yaş ortalaması	$\bar{X} \pm S.S$	24,79 $\pm$ 3,51		16,31 $\pm$ 0,78	
Medeni durumu	Evli	97	92,4	74	70,5
	Boşanmış	3	2,9	21	20,0
	Dul	5	4,7	10	9,5
Nikâh şekli	Nikâhsız	8	7,6	32	30,5
	Resmi nikâh	97	92,4	73	69,5
Evlenme şekli	Görücü usulü	13	12,4	73	69,5
	Tanışıp anlaşılarak	92	87,6	32	30,5
Eğitim durumu	İlkokul	5	4,8	42	40,0
	Ortaokul	5	4,8	29	27,6
	Lise	24	22,8	32	30,5
	Üniversite	71	67,6	2	1,9
Eşin eğitim durumu	İlkokul	3	2,9	28	26,7
	Ortaokul	6	5,7	23	21,9
	Lise	20	19,0	48	45,7
	Üniversite	76	72,4	6	5,7
Çalışma durumu	Çalışıyor	83	79,0	24	22,9
	Çalışmıyor	22	21,0	81	77,1
Eşin çalışma durumu	Çalışıyor	96	91,4	88	83,8
	Çalışmıyor	9	8,6	17	16,2
Sosyal güvence	Evet	103	98,1	96	91,4
	Hayır	2	1,9	9	8,6
Aile tipi	Çekirdek	83	79,0	53	50,5
	Geniş	19	18,1	34	32,4
	Dağılmış	3	2,9	18	17,1
Evlenmeden önceki aile tipi	Çekirdek	71	67,6	46	43,8
	Geniş	32	30,5	58	55,2
	Dağılmış	2	1,9	1	1,0

Tablo 4.1.1.(devamı)

		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Annenin eğitim Durumu	Okur-yazar değil	21	20,0	54	51,4
	İlkokul	57	54,3	39	37,1
	Ortaokul	16	15,2	9	8,6
	Lise	11	10,5	3	2,9
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	8	7,6	2	1,9
	Çalışmıyor	97	92,4	103	98,1
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar değil	11	10,5	38	36,2
	İlkokul	29	27,6	30	28,6
	Ortaokul	24	22,9	23	21,9
	Lise	35	33,3	14	13,3
	Üniversite	6	5,7	0	0,0
Babanın çalışma durumu	Çalışıyor	66	62,9	55	52,4
	Çalışmıyor	39	37,1	50	47,6
Kardeş sayısı	Üç ve daha az	44	41,9	19	17,3
	Dört ve daha fazla	61	58,1	86	82,7
Ailenin kaçınıcı çocuğu	Bir	32	30,5	9	8,6
	İki	29	27,6	35	33,3
	Üç	25	23,8	40	38,1
	Dört ve üstü	19	18,1	21	20,0

Tablo 4.1.1.'de araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde hem erişkin yaşta evlenen kadınların hem de erken yaşta evlenen kadınların % 41,9'unun 29 yaş ve altında, %32,4'ünün 30-39 yaş arası, %25,7'sinin 40 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların evlilik yaş ortalamasının $\bar{X} \pm S.S = 24,79 \pm 3,51$, erken yaşta evlenen kadınların evlilik yaş ortalamasının $\bar{X} \pm S.S = 16,31 \pm 0,78$ olduğu bulunmuştur.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %92,4'ü evli olup, erken yaşta evlenen kadınların %70,5'inin evli olduğu görülmektedir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %2,9'unun boşanmış ve %4,7'sinin dul olduğu belirlenmişken erken yaşta evlenen kadınların %20'sinin boşanmış

ve %9,5'inin dul olduğu tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların, %92,4'ü resmi nikâhlı iken, erken yaşta evlenen kadınların %69,5'inin resmi nikâhlı olduğu belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %7,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %30,5'inin nikâhsız olduğu tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %87,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %30,5'inin tanışıp anlaşarak evlendiği saptanmıştır. Erişkin yaşta evlenen kadınların %12,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %69,5'inin görüccü usulüyle evlendiği belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %4,8'i ilkokul ve benzer oranda ortaokul mezunu, %22,8'i lise, %67,6'sı üniversite mezunu iken, erken yaşta evlenen kadınların %40'ının ilkokul, %27,6'sının ortaokul, %30,5'inin lise ve %1,9'unun üniversite mezunu olduğu saptanmıştır.

Kadınların eşlerinin eğitim durumuna bakıldığında, erişkin yaşta evlenen kadınların %2,9'unun eşi ilkokul, %5,7'sinin ortaokul, %19'unun lise %72,4'ünün üniversite mezunu olduğu, erken yaşta evlenen kadınların eşlerinin eğitim durumunun ise %26,7'sinin ilkokul, %21,9'unun ortaokul, %45,7'sinin lise ve %5,7'sinin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %21'i çalışmıyorken, erken yaşta evlenen kadınların %77,1'inin çalışmadığı bulunmuştur. Kadınların eşlerinin çalışma durumuna bakıldığında erişkin yaşta evlenen kadınların %8,6'sının eşi çalışmıyorken, erken yaşta evlenen kadınların %16,2'sinin eşinin çalışmadığı belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %98,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %91,4'ünün sosyal güvencesinin olduğu saptanmıştır.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %79'unun, çocuk yaşta evlenen kadınların ise %50,5'inin çekirdek aile tipine sahip olduğu tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %18,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %32,4'ünün geniş aile tipine sahip olduğu görülmüştür. Erişkin yaşta evlenen kadınların %2,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %17,1'inin dağılmış aile tipine sahip olduğu saptanmıştır.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %67,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %43,8'inin evlenmeden önceki aile tipinin çekirdek aile olduğu tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %30,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %55,2'sinin evlenmeden önce geniş aile tipine sahip olduğu belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %1,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %1'inin evlenmeden önceki aile tipinin dağılmış aile olduğu saptanmıştır.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %20'sinin annesinin okur-yazar olmadığı, %54,3'ünün ilkokul mezunu, %15,2'sinin ortaokul, %10,5'inin lise mezunu olduğu belirlenmiş iken, erken yaşta evlenen kadınların annesinin %51,4'ünün okur-yazar olmadığı, %37,1'inin ilkokul mezunu, %8,6'sının ortaokul mezunu, %2,9'unun lise mezunu olduğu bulunmuştur. Erişkin yaşta evlenen kadınların %92,4'ünün annesi çalışmıyorken, erken yaşta evlenen kadınlarda bu oranın %98,1 olduğu tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %10,5'inin babasının okur-yazar olmadığı, %27,6'sının ilkokul mezunu, %22,9'unun ortaokul mezunu, %33,3'ünün lise mezunu, %5,7'sinin üniversite mezunu olduğu belirlenmiş iken, erken yaşta evlenen kadınların babalarının %36,2'sinin okur-yazar olmadığı, %28,6'sının ilkokul mezunu, %21,9'unun ortaokul mezunu, %13,3'ünün lise mezunu olduğu ve hiç birinin babasının üniversite mezunu olmadığı saptanmıştır. Erişkin yaşta evlenen kadınların %37,1'inin babası çalışmıyorken, erken yaşta evlenen kadınların %47,6'sının babasının çalışmadığı tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %58,1'inin kardeş sayısı 4 ve daha fazla iken, erken yaşta evlenen kadınların %82,7'sinin 4 ve daha fazla sayıda kardeşinin olduğu tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %30,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %8,6'sının ailenin ilk çocuğu olduğu belirlenmişken, erişkin yaşta evlenen kadınların %18,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %20'sinin ailenin dört ve üstü sıradaki çocuğu olduğu belirlenmiştir.

4.2. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 4.2.1. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımı

		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
İlk adet yaşı	9-12	23	22,0	11	10,6
	13-16	82	78,0	94	89,4
İlk gebelik yaşı*	14-18	0	0,0	90	86,5
	19 ve üzeri	83	100,0	14	13,5
Toplam gebelik sayısı	1-2	59	71,0	27	26,0
	3 ve üzeri	24	29,0	77	74,0
Yaşayan çocuk sayısı**	1-2	68	89,5	56	54,4
	3 ve üzeri	8	10,5	47	45,6
Düşük sayısı	1-2	19	100	52	91,2
	3 ve üzeri	0	0,0	5	8,8
Küretaj sayısı	1-2	9	90,0	11	78,6
	3 ve üzeri	1	10,0	3	21,4
Evlendiğinde cinselliğe ilişkin bilgi sahibi olma durumu	Yok	26	24,8	82	78,1
	Var	79	75,2	23	21,9
Evlendiğinde cinsellikle ilgili sahip olduğu bilginin kaynağı	Okulda öğrenen	71	89,9	2	8,7
	Annesinden öğrenen	8	10,1	12	52,5
	Eşinin annesinden/ akrabalarından öğrenen	0	0,0	7	30,1
	Araştırıp öğrenen	0	0,0	2	8,7
İlk gece (ilk cinsel ilişkide) sorun yaşama durumu	Yaşamayan	97	92,4	63	60,0
	Yaşayan	8	7,6	42	40,0
İlk gece (ilk cinsel ilişkide) yaşanan sorun için sağlık kuruluşuna başvurma durumu	Başvurmayan	7	87,5	38	90,7
	Başvuran	1	12,5	4	9,3

(*: Erişkin yaşta evlenen kadınların 22'si, erken yaşta evlenen kadınların birinin herhangi bir gebeliği bulunmamaktadır.)

(**: Erişkin yaşta evlenen kadınların 7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise birinin doğumdan sonra çocuklarının öldüğü belirlenmiştir.)

Tablo 4.2.1'de erişkin yaşta evlenen kadınların %22'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise %10,6'sının ilk adet yaşının 9-12 olduğu; erişkin yaşta evlenen kadınların

%78'inin, erken yaşıta evlenen kadınların ise %89,4'ünün ilk adet yaşının 13-16 olduğu tespit edilmiştir. Erişkin yaşıta evlenen kadınların tamamının ilk gebelik yaşı 19 ve üzeri yaş iken, erken yaşıta evlenen kadınların %86,5'inin ilk gebelik yaşının 14-18 olduğu belirlenmiştir.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %71'inin, erken yaşıta evlenen kadınların ise %26'sının gebelik sayısının 1-2 olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, erişkin yaşıta evlenen kadınların %29'unun, erken yaşıta evlenen kadınların ise %74'ünün gebelik sayısının üç ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Erişkin yaşıta evlenen kadınların %89,5'inin, erken yaşıta evlenen kadınların %54,4'ünün yaşayan 1-2 çocuğu var iken, erişkin yaşıta evlenen kadınların %10,5'inin erken yaşıta evlenen kadınların ise %45,6'sının üç ve üzeri yaşayan çocuğunun olduğu saptanmıştır.

Erişkin yaşıta evlenen ve düşük yapan kadınların tamamının, erken yaşıta evlenen kadınların ise %91,2'sinin düşük sayısının 1-2 olduğu belirlenmiştir. Erişkin yaşıta evlenen kadınların hiçbirinin ikiden fazla düşük yapmadığı, erken yaşıta evlenen kadınların ise %8,8'inin üç ve üzeri düşüğünün olduğu saptanmıştır.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %90'ının küretaj sayısı 1-2 iken, erken yaşıta evlenen kadınların %78,6'sının 1-2 kez küretaj olduğu görülmüştür. Erişkin yaşıta evlenen kadınların %10'unun üç ve üzeri küretaj geçmişine sahip olduğu, erken yaşıta evlenen kadınların ise %21,4'ünün üç ve daha fazla küretaj olduğu bulunmuştur.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %24,8'inin evlendiğinde cinselliğe ilişkin herhangi bir bilgisinin olmadığı, erken yaşıta evlenen kadınların ise %78,1'inin bu konuda herhangi bir bilgisinin olmadığı belirlenmiştir. Cinsellikle ilgili bilgisi olan erişkin yaşıta evlenen kadınların %89,9'unun, erken yaşıta evlenen kadınların ise %8,7'sinin bu bilgiyi okulda eğitim hayatında edindiği saptanmıştır. Erişkin yaşıta evlenen kadınların %10,1'inin, erken yaşıta evlenen kadınların %52,5'inin cinsellikle ilgili sahip olduğu bilgiyi annesinden öğrendiği görülmüştür. Erişkin yaşıta evlenen kadınların hiçbirinin cinsellikle ilgili sahip olduğu bilgiyi eşinin annesinden/akrabalarından ve araştırarak öğrenmediği, erken yaşıta evlenen kadınların ise %30,1'inin bu bilgiyi eşinin annesinden/akrabalarından, %8,7'sinin ise araştırarak öğrendiği belirlenmiştir.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %7,6'sının, erken yaşıta evlenen kadınların ise %40'ının evliliğinin ilk gecesinde (ilk cinsel ilişkide) sorun yaşadığı bulunmuştur. Erişkin yaşıta evlenen kadınların %12,5'inin, erken yaşıta evlenen kadınların ise %9,3'ünün evliliğinin ilk gecesinde (ilk cinsel ilişkide) yaşadığı sorunla alakalı sağlık kuruluşuna başvurduğu belirlenmiştir.

4.3. Kadınların Çocuk Yaşta Evlilik Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.3.1. Kadınların Çocuk Yaşta Evlilik Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı

		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Evlenmeden önce geleceğe ilişkin bir hayalinin olması durumu	Evet	57	54,3	55	52,4
	Hayır	48	45,7	50	47,6
Geleceğe ilişkin hayali	Meslek sahibi olmak	24	42,1	27	49,1
	Başka şehirde yaşamak	7	12,3	0	0,0
	Kendi evini kurmak	12	21,1	15	27,3
	Eğitimine devam etmek	14	24,5	13	23,6
Erken yaşta evlenmesinin nedeninin olması durumu	Evet	0	0,0	75	71,4
	Hayır	0	0,0	30	28,6
Erken yaşta evlenme nedeni	Aile isteği/baskısı	0	0,0	52	69,8
	Kaçırıldığı için	0	0,0	3	3,9
	Sevdiği için	0	0,0	20	26,3
Evliliğe hazır hissetme durumu	Evet	94	89,5	33	30,8
	Hayır	11	10,5	72	69,2
Evliliğe hazır hissetme nedeni	Eşini sevdiği için	35	37,2	20	60,6
	Yaşı uygun olduğu için	29	30,8	4	12,1
	Kendi yuvasını kurmak istediği için	17	18,2	9	27,3
	Ekonomik özgürlüğü olduğu için	13	13,8	0	0,0
Evliliğe hazır hissetmeme nedeni	Evlilik ani olduğu için	6	54,5	27	37,5
	Eğitimi bitmediği için	5	45,5	4	5,6
	Yaşı küçük olduğu için	0	0,0	41	56,9
Evlendiğindeki duyguları	Heyecanlı	18	17,1	5	4,8
	Üzgün	2	1,9	36	34,3
	Karışık	7	6,7	38	36,1
	Pişmanlık	0	0,0	3	2,9
	Mutlu	78	74,3	23	21,9
Evde söz hakkına sahip olma durumu	Evet	89	84,8	33	31,4
	Hayır	16	15,2	72	68,6
Söz hakkının olmama nedeni	Yeni gelin olduğu için	6	37,5	39	54,1
	Ev büyükleri olduğu için	6	37,5	25	34,7
	Eşiyle anlaşılamadığı için	4	25,0	8	11,2
Erken yaşta evlilik yararlı mı	Evet	16	15,4	36	34,3
	Hayır	89	84,6	69	65,7

Tablo 4.3.1. (devamı)		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Erken yaşta evlilik yararlıysa neden	Kadın genç yaşta anne olduğu için	1	6,3	27	74,9
	Kadının olgunlaşması daha erken gerçekleştiği için	0	0,0	4	11,2
	Kadın daha erken sorumluluk sahibi olduğu için	15	93,7	5	13,9
Erken yaşta evlilik yararlı değilse neden	Kadın sonradan pişmanlık yaşayabilir	22	24,8	34	49,3
	Kadın psikolojik olarak kötü etkilenebilir	33	37,1	18	26,1
	Kadın yetiştireceği çocuklara zarar verebilir	11	12,3	2	2,9
	Kadın eğitimi tamamlamamaz	23	25,8	15	21,7
Evlilikle ilgili pişmanlığın olma durumu	Evet	21	20,0	58	55,2
	Hayır	84	80,0	47	44,8
Evlilik ile ilgili pişmanlık nedenleri	Daha geç evlenmek isteyen	14	66,6	30	51,7
	Daha erken evlenmek isteyen	2	9,5	0	0,0
	Başkasıyla evlenmek isteyen	1	4,8	4	6,9
	Daha erken çocuk sahibi olmak isteyen	1	4,8	0	0,0
	Evlenmek istemeyen	3	14,3	24	41,4
Eğer zaman geri alınsaydı yine evlenmeyi isteme durumu ve kiminle evlenmek istediği	Yine eşiyle evlenmek isteyen	88	83,8	62	59,0
	Başka birisiyle evlenmek isteyen	5	4,8	9	8,6
	Asla evlenmek istemeyen	12	11,4	34	32,4
Evlenmemiş olsaydı nerede ve ne konumda olmak isterdi	Okuyup meslek sahibi olmak isteyen	23	21,9	51	48,6
	Başka şehirde yaşamak isteyen	23	21,9	12	11,4
	Kendi ailesiyle yaşamak isteyen	5	4,8	13	12,4
	Fikri olmayan	54	51,4	29	27,6
Hangi yaş aralığı kızlar çocuk yaş grubunu temsil eder	0-18 yaş arası	82	78,2	89	84,8
	19-25 yaş arası	23	21,8	16	15,2
0-18 yaş grubunu çocuk yaş olarak belirtenlerin nedenleri	Fiziksel/ ruhsal gelişimin tamamlanmadığı için	29	35,3	48	53,9
	Reşit olunmadığı için	40	48,8	26	29,2
	Eğitimin tamamlanması için	13	15,9	15	16,9

Tablo 4.3.1. (devamı)		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
19-25 yaş grubunu çocuk yaş olarak belirtenlerin nedenleri	Fiziksel/ ruhsal gelişimin tamamlanmadığı için	13	56,5	3	18,8
	Reşit olunmadığı için	4	17,4	5	31,2
	Eğitimin tamamlanması için	6	26,1	8	50,0
Sizce kızların evlenme yaşı ne olmalıdır	15-18 yaş arası	16	15,4	29	27,6
	19 ve üzeri	89	84,6	76	72,4
15-18 yaş olarak belirtenlerin nedenleri	Kızlar fiziksel-ruhsal gelişmeye ve olgunlaşmaya başladığı için	15	93,5	24	82,6
	Kızların sorumluluğunu alması için	1	6,5	5	17,4
19 yaş ve üzeri olarak belirtenlerin nedenleri	Kızların fiziksel-ruhsal olarak evliliğe hazır olması için	35	39,4	26	44,6
	Kızların olgun olması için	9	10,0	13	6,8
	Kızların meslek sahibi olması için	45	50,6	37	48,6
Eğitimine devam eden kızlar için evlenme yaşı nasıl olmalıdır	15-18 yaş	4	3,8	18	17,2
	19-22 yaş	15	14,3	28	26,7
	23-26 yaş	58	55,2	45	42,9
	27 yaş ve üzeri	28	26,7	14	13,2
Eğitimine devam etmeyen kızlar için evlenme yaşı nasıl olmalıdır	15-18 yaş	19	18,1	29	27,6
	19-22 yaş	43	40,9	44	41,9
	23-26 yaş	36	34,3	29	27,6
	27 yaş ve üzeri	7	6,7	3	2,9
Eğitimine devam etmeyen kızlar için evlenme yaşını 15-18 olarak belirtenlerin nedenleri	Kızlar fiziksel-ruhsal gelişmeye ve olgunlaşmaya başladığı için	19	100,0	29	100,0
Eğitimine devam etmeyen kızlar için evlenme yaşını 19-22 olarak belirtenlerin nedenleri	Kızların fiziksel-ruhsal olarak evliliğe hazır olması için	22	51,2	13	29,5
	Kızların olgun olması için	18	41,8	29	65,9
	Kızların meslek sahibi olması için	3	7,0	2	4,6
Eğitimine devam etmeyen kızların evlenme yaşını 23-26 olarak belirtenlerin nedenleri	Kızların fiziksel-ruhsal olarak evliliğe hazır olması için	7	19,5	10	34,5
	Kızların olgun olması için	13	36,1	15	51,7
	Kızların meslek sahibi olması için	16	44,4	4	13,8
Eğitimine devam etmeyen kızların evlenme yaşını 27 yaş ve üzeri olarak belirtenlerin nedenleri	Kızların olgun olması için	0	0,0	2	66,6
	Kızların meslek sahibi olması için	7	100,0	1	33,4

Tablo 4.3.1. (devamı)		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Ailede geçim sıkıntısı varsa kız çocukları evlendirilmeli midir	Evet	7	6,7	25	23,8
	Hayır	98	93,3	80	76,2
Erken yaşta evlenen kız çocukları çocuk büyütebilir mi	Evet	30	28,6	40	38,1
	Hayır	75	71,4	65	61,9
Erken yaşta evlenen kız çocuklarının çocuk büyütebilme nedenleri	Daha şefkatli olacağı için	3	10,0	7	15,4
	Mecbur olacağı için	11	36,7	14	35,9
	Çocuk büyütmeyi öğrenebilir	10	33,3	9	23,1
	Annelik içgüdüsel olduğu için yapabilir	6	20,0	10	25,6
	Kendisi çocuk olduğu için yapamaz	58	77,3	44	69,6
Erken yaşta evlenen kız çocuklarının çocuk büyütememe nedenleri	Korkacağı için yapamaz	11	14,7	15	20,8
	Psikolojik olarak hazır olmadığı için yapamaz	6	8,0	6	9,6
Erken yaşta evlendirilen kız çocuğunu eşinin ailesiyle yaşamalı mı	Evet	33	31,4	62	59,0
	Hayır	72	68,6	43	41,0
Evet yaşamalıysa neden	Aile olmayı ve ev işlerini öğrenmesi için	23	65,5	46	74,2
	Eşini daha iyi tanıması için	2	6,8	5	8,1
	Eşinin ailesinin desteğine ihtiyacı olduğu için	8	27,7	11	17,7
Hayır yaşamamalıysa neden	Ailede çatışma ve huzursuzluk olacağı için	36	50,0	15	34,9
	Aileler arası düzen farkı olacağı için	10	13,9	7	16,3
	Kişinin kendi sorumluluğunu bilmesi için	26	36,1	21	48,8

Tablo 4.3.1.'de çalışmada yer alan kadınların erken yaşta evlilik hakkındaki görüşlerinin dağılımı yer almaktadır. Erişkin yaşta evlenen kadınların %54,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %52,4'ünün evlenmeden önce geleceğe ilişkin bir hayalinin olduğu tespit edilmiştir. Bu hayaller; erişkin yaşta evlenen kadınların %42,1'inde, erken yaşta evlenen kadınların %49,1'inde meslek sahibi olmak; erişkin yaşta evlenen kadınların %24,5'inde, erken yaşta evlenen kadınların %23,6'sında eğitimine devam etmek; erişkin yaşta evlenen kadınların %21,1'inde, erken yaşta evlenen kadınların %27,3'ünde kendi evini kurmak şeklinde ifade edildiği belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %12,3'ünün evlenmeden önce geleceğe ilişkin başka şehirde yaşama hayalinin olduğu, erken yaşta evlenen kadınların ise böyle bir hayalinin olmadığı görülmüştür.

Erken yaşta evlenen kadınlardan %71,4'ü erken yaşta evlenmesinin bir sebebinin olduğunu, %28,6'sı ise bir sebebi olmadığını ifade etmiştir. Bu kadınların %69,8'inin aile isteği/baskısı olduğu için, %26,3'ünün eşini sevdiği için %3,9'unun ise kaçırıldığı için erken yaşta evlendiği belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %89,5'i kendini evliliğe hazır hissediyorken, erken yaşta evlenen kadınlarda bu oran %30,8 olarak saptanmıştır. Erişkin yaşta evlenen kadınların %37,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %60,6'sının eşini sevdiği için; erişkin yaşta evlenen kadınların %30,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların %12,1'inin yaşı uygun olduğu için, erişkin yaşta evlenen kadınların %18,2'sinin, çocuk yaşta evlenen kadınların %27,3'ünün kendi yuvasını kurmak istediği için kendini evliliğe hazır hissettiğini belirtmişlerdir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %13,8'i ekonomik özgürlüğü olduğu için evliliğe hazır hissettiğini belirtmişken, erken yaşta evlenen kadınların hiç birinin bu yanıtı vermediği tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %54,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %37,5'inin evliliğe hazır hissetmeme nedenini evliliğin ani olması olarak belirttiği; erişkin yaşta evlenen kadınların %45,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %5,6'sının eğitimini bitiremediği için evliliğe hazır hissetmediği belirlenmiştir. Erken yaşta evlenen kadınların %56,9'u yaşının küçük olması sebebiyle evliliğe hazır hissetmediğini belirtirken erişkin yaşta evlenen kadınların hiç birinin bu yanıtı vermediği tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %74,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %21,9'unun evlendiğinde mutlu olduğu, erişkin yaşta evlenen kadınların %17,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların %4,8'inin heyecanlı, erişkin yaşta evlenen kadınların %1,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların %34,3'ünün üzgün, erişkin yaşta evlenen kadınların %6,7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %36,1'inin karışık duygular hissettiği belirlenmiştir. Erken yaşta evlenen kadınların %2,9'u evlendiğinde pişmanlık duygusunun olduğunu ifade etmişken, erişkin yaşta evlenen kadınların hiçbirinin evlendiğinde pişmanlık hissetmediği tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %84,8'i evlendiğinde evde söz hakkı sahibiyken, erken yaşta evlenen kadınların sadece %31,4'i söz hakkının olduğunu belirtmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %37,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %34,7'sinin ev büyükleri olduğundan dolayı söz hakkının olmadığı tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların

%25'i, erken yaşıta evlenen kadınların %11,2'si eşiyle anlaşamadığı için söz hakkının olmadığını belirtirken, erişkin yaşıta evlenen kadınların %37,5'i, erken yaşıta evlenen kadınların ise %54,1'inin yeni gelin olduğu için evde söz hakkının olmadığı saptanmıştır.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %15,4'ünün, erken yaşıta evlenen kadınların ise %34,3'ünün erken yaşıta evliliğin yararlı olduğunu belirttikleri görülmüştür. Erken yaşıta evliliğin yararlı olduğunu düşünen erişkin yaşıta evlenen kadınların %6,3'ünün, erken yaşıta evlenen kadınların ise %74,9'unun 'kadının genç yaşıta anne olması' şeklinde ifade ettiği; erişkin yaşıta evlenen kadınların %93,7'sinin erken yaşıta evlenen kadınların ise %13,9'unun 'kadın daha erken sorumluluk sahibi olduğu için' erken yaşıta evliliği yararlı buldukları belirlenmiştir. Erken yaşıta evlenen kadınların %11,2'si 'kadının olgunlaşması daha erken gerçekleştiği için' erken yaşıta evliliği yararlı bulmuşken erişkin yaşıta evlenen kadınların hiçbirinin bu yanıtı vermediği görülmüştür.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %84,6'sı, erken yaşıta evlenen kadınların ise %65,7'si erken yaşıta yararlı olmadığını belirtmişlerdir. Erken yaşıta evliliğin yararlı olmadığını düşünen erişkin yaşıta evlenen kadınların %28,4'ünün, erken yaşıta evlenen kadınların %49,3'ünün 'kadın sonradan pişmanlık yaşayabilir' dediği, erişkin yaşıta evlenen kadınların %37,1'inin, erken yaşıta evlenen kadınların %26,1'inin ise 'kadın psikolojik olarak kötü etkilenebilir' ifadesini kullandığı belirlenmiştir.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %20'sinin, erken yaşıta evlenen kadınların %55,2'sinin evliliğiyle ilgili pişmanlık yaşadığı belirlenmiştir. Erişkin yaşıta evlenen kadınların %66,6'sının, erken yaşıta evlenen kadınların ise %51,7'sinin evliliğiyle ilgili pişmanlığını dile getirirken daha geç evlenmek istediğini, erişkin yaşıta evlenen kadınların %14,3'ü, erken yaşıta evlenen kadınların %41,4'ü evlenmek istemediğini, erişkin yaşıta evlenen kadınların %4,8'i, erken yaşıta evlenen kadınların %6,9'u başkasıyla evlenmek istediğini belirtmiştir. Erişkin yaşıta evlenen kadınların %9,5'inin daha erken evlenmek istediği ve %4,8'inin daha erken çocuk sahibi olmak istediği tespit edilmişken, erken yaşıta evlenen kadınların hiçbirinin bu isteklerinin olmadığı belirlenmiştir.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %83,8'i, erken yaşıta evlenen kadınların ise %59'u zaman geri alınsaydı yine eşiyle evlenmek istediğini; erişkin yaşıta evlenen kadınların %11,4'ü, erken yaşıta evlenen kadınların ise %32,4'ü asla evlenmek istemediğini; erişkin yaşıta evlenen kadınların %4,8'i, erken yaşıta evlenen kadınların ise %8,6'sı başka birisiyle evlenmek istediğini belirtmiştir.

Erişkin yaşıta evlenen kadınların %21,9'unun, erken yaşıta evlenen kadınların ise %11,4'ünün evlenmemiş olsaydı başka şehirde yaşamak istediğini belirttiği; erişkin yaşıta

evlenen kadınların %21,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %48,6'sının evlenmemiş olsaydı okuyup meslek sahibi olmak istediği; erişkin yaşta evlenen kadınların %4,8'inin, çocuk yaşta evlenen kadınların %12,4'ünün evlenmemiş olsaydı kendi ailesiyle yaşamak istediği tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %51,4'ü, erken yaşta evlenen kadınların ise %27,6'sı bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %78,2'si, erken yaşta evlenen kadınların ise %84,8'i çocuk yaş grubunu 0-18 yaş olarak belirtirken; erişkin yaşta evlenen kadınların %21,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %15,2'sinin çocuk yaş grubunu 19-25 yaş aralığı olarak ifade ettiği belirlenmiştir. Çocuk yaş aralığını 0-18 yaş grubu olarak ifade eden erişkin yaşta evlenen kadınların %48,8'i, erken yaşta evlenen kadınların %29,2'si reşit olunmadığı için bu yaş aralığını belirtmişken, erişkin yaşta evlenen kadınların %35,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %53,9'unun fiziksel/ruhsal gelişimin tamamlanmadığı için çocuk yaş aralığını 0-18 yaş olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Çocuk yaş aralığını 19-25 yaş grubu olarak ifade eden erişkin yaşta evlenen kadınların %56,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %18,8'inin fiziksel/ruhsal gelişimin tamamlanmadığı için bu yaş aralığını belirttikleri tespit edilmiştir. Aynı yaş grubunu çocuk yaş olarak belirten erişkin yaşta evlenen kadınların %26,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %50'sinin eğitimin tamamlanması için bu yaş aralığını belirttikleri görülmüştür.

Kızların evlenebilme yaşını, erişkin yaşta evlenen kadınların %15,4'ü, erken yaşta evlenen kadınların ise %27,6'sı 15-18 yaş; erişkin yaşta evlenen kadınların %84,6'sı, erken yaşta evlenen kadınların ise %72,4'ü 19 yaş ve üzeri olarak belirtmiştir.

Kızların evlenebilme yaşını 15-18 yaş olarak ifade eden erişkin yaşta evlenen kadınların %93,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %82,6'sı 'kızların fiziksel-ruhsal gelişmeye ve olgunlaşmaya başladığı için', erişkin yaşta evlenen kadınların %6,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %17,4'ünün 'kızların sorumluluğunu alması için' bu yaş aralığını belirttiklerini ifade etmişlerdir. Kız çocuklarının evlenme yaşını 19 yaş ve üzeri olarak belirten erişkin yaşta evlenen kadınların %50,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %48,6'sının kızların meslek sahibi olması için bu yaş aralığını söyledikleri belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %55,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %42,9'unun eğitime devam eden kızların evlenebilme yaşını 23-26 yaş olarak belirttiği tespit edilmiştir. Eğitime devam etmeyen kızlar için evlenme yaşını erişkin yaşta evlenen kadınların %40,9'unun erken yaşta evlenen kadınların %41,9'unun 19-22 yaş olarak ifade ettiği saptanmıştır. Erişkin yaşta evlenen kadınların %18,1'inin, erken yaşta evlenen

kadınların ise %27,6'sının eğitime devam etmeyen kızlar için evlenme yaşını 15-18 yaş olarak belirttiği tespit edilmiştir.

Eğitime devam etmeyen kızlar için evlenme yaşını 15-18 yaş olarak belirten hem erişkin yaşta, hem de erken yaşta evlenen kadınların tamamının bu görüşün nedenini 'kızların fiziksel-ruhsal gelişmeye ve olgunlaşmaya başladığı için' şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir. Eğitime devam etmeyen kızlar için evlenme yaşını 19-22 yaş olarak belirten erişkin yaşta evlenen kadınların %51,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %29,5'inin bu görüşlerini 'kızların fiziksel-ruhsal olarak evliliğe hazır olması için' diyerek açıkladıkları görülmüştür. Yaş aralığını 19-22 olarak belirten erişkin yaşta evlenen kadınların %41,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %65,9'unun kızların olgun olması için bu yaş aralığını seçtikleri tespit edilmiştir. Yaş aralığını 23-26 yaş olarak belirten erişkin yaşta evlenen kadınların %44,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %13,8'inin kızların meslek sahibi olması için; erişkin yaşta evlenen kadınların %36,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların %51,7'sinin kızların olgun olması için bu yaş aralığını uygun gördükleri saptanmıştır. Erişkin yaşta evlenen kadınların tamamının, erken yaşta evlenen kadınların ise %33,4'ünün, kızların meslek sahibi olması için eğitime devam etmeyen kızların yaş aralığını 27 yaş ve üzeri olarak belirttikleri görülmüştür.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %93,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %76,2'sinin ailede geçim sıkıntısı olsa da kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmemesi gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %71,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %61,9'unun erken yaşta evlenen kız çocuklarının çocuk büyütemeyeceğini belirttikleri tespit edilmiştir. Erken yaşta evlenen kız çocuklarının çocuk büyütebileceğini ifade eden erişkin yaşta evlenen kadınların %36,7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise %35,9'unun 'kadın mecbur olduğu için yapar', erişkin yaşta evlenen kadınların %33,3'ünün, çocuk yaşta evlenen kadınların %23,1'inin 'çocuk büyütmeyi öğrenebilir', erişkin yaşta evlenen kadınların %20'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %25,6'sının 'annelik içgüdüsel olduğu için yapabilir' yanıtlarını verdikleri belirlenmiştir.

Erken yaşta evlenen kız çocukları çocuk büyütemez diyen kadınların neden bu yanıtını verdiklerine; erişkin yaşta evlenen kadınların %77,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %69,6'sının 'kadının kendisinin çocuk olduğu için', erişkin yaşta evlenen kadınların %14,7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %20,8'inin 'kadın korkacağı için', erişkin yaşta evlenen kadınların %8'inin, erken yaşta evlenen kadınların %9,6'sının 'kadın psikolojik olarak hazır olmadığı için' çocuk büyütemeyeceğini belirtmişlerdir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %68,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların %41'inin erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun evlendiği kişinin ailesiyle yaşamaması gerektiğini belirttiği saptanmıştır.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %65,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %74,2'inin kız çocuğunun aile olmayı ve ev işlerini öğrenmesi için, erişkin yaşta evlenen kadınların %27,7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %17,7'sinin eşinin ailesinin desteğine ihtiyacı olduğu için, erişkin yaşta evlenen kadınların %6,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %8,1'inin kız çocuğunun eşini daha iyi tanıması için erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun evlendiği kişinin ailesiyle yaşamaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %50'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %34,9'unun ailede çatışma ve huzursuzluk olacağı için, erişkin yaşta evlenen kadınların %36,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların %48,8'inin kişinin kendi sorumluluğunu bilmesi için, erişkin yaşta evlenen kadınların %13,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların %16,3'ünün aileler arası düzen farkı olacağı için erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun evlendiği kişinin ailesiyle yaşamaması gerektiğini belirtmiştir.

4.4. Kadınların Evlilikte Şiddete İlişkin Görüşlerinin Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 4.4.1. Kadınların Evlilikte Şiddete İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Şiddetin tanımlanması	Fiziksel	3	2,9	5	4,8
	Psikolojik	2	1,9	0	0,0
	Fiziksel- Psikolojik	10	9,5	27	25,7
	Fiziksel- Psikolojik – Cinsel	10	9,5	16	15,2
	Fiziksel- Psikolojik- Cinsel - Ekonomik	80	76,2	57	54,3
Evlilik sürecinde şiddet yaşama durumu	Evet	13	12,4	59	56,2
	Hayır	92	87,6	46	43,8
Yaşanan şiddet türü	Fiziksel	3	23,1	8	13,6
	Psikolojik	7	53,8	2	3,4
	Fiziksel- Psikolojik	0	0,0	16	27,1
	Fiziksel-Cinsel	0	0,0	3	5,1
	Psikolojik- Cinsel	1	7,7	2	3,4
	Psikolojik- Ekonomik	1	7,7	4	6,8
	Fiziksel- Psikolojik-Cinsel- Ekonomik	1	7,7	24	40,6
Evlilik sürecinde ilk yaşanan şiddetin zamanı	Evliliğin ilk 3 ayı içerisinde	12	92,9	42	71,2
	İlk 3 ay- 1 yıl içerisinde	1	7,1	15	25,4
	İlk 1 yıldan sonra	0	0,0	2	3,4
Evlilik sürecinde şiddete maruz kaldığı süre	1-5 yıl	5	38,5	6	10,2
	6-10 yıl	0	0,0	6	10,2
	10 yıl üzeri	2	15,4	21	35,7
	Halen devam etmektedir	6	46,1	26	43,9
Evlilik sürecinde şiddete maruz kalma sıklığı	Nadiren	1	7,7	2	3,4
	Ara sıra	6	46,2	19	32,2
	Sık sık	4	30,8	22	37,3
	Her gün	2	15,3	16	27,1
Evlilik sürecinde en fazla uğranan şiddet türü	Fiziksel	3	23,1	37	62,7
	Ekonomik	0	0,0	2	3,4
	Cinsel	0	0,0	1	1,7
	Psikolojik	9	69,2	19	32,2
	Fiziksel-Cinsel	1	7,7	0	0,0
Evlilik sürecinde şiddete uğrandığında neler hissettiği	Evlendiğim için pişmanlık duyuyordum	1	7,7	9	15,3
	Kendimi değersiz ve kimsesiz hissediyordum	6	46,1	14	21,9
	Psikolojik çöküntüdeydim	4	30,8	20	35,6
	Kızgınlık duyuyordum	2	15,4	9	15,3
	Kaçıp gitmek istiyordum	0	0,0	7	11,9
Evlilik sürecinde kim/kimler tarafından şiddet uygulandığı	Eşi	11	84,6	31	52,5
	Kayınvalide ve görümce*	0	0,0	3	5,1
	Eşi, kayınvalide ve görümce**	2	15,4	25	42,4

Tablo 4.4.1. (devamı)

		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Evlilik sürecinde uygulanan şiddet ile nasıl baş ettiği	Görmezden gelip unutmaya çalışarak	3	23,1	5	6,9
	Eşinin ve eşinin ailesinin kurallarına uyarak	4	30,8	19	32,7
	Evden kaçıp kendi ailesine sığınarak	2	15,4	9	15,6
	Polise şikâyet ederek	0	0,0	3	5,2
	Boşanarak	3	23,1	13	22,4
	Hiçbir şey yapmamak	1	7,6	10	17,2
Evlilik sürecinde şiddete maruz kalma nedeni	Eşinin sözünü dinlememe	2	15,4	17	28,8
	Eşinin sinirli olması	9	69,2	37	62,7
	Eşinin ona ihanet ettiğini düşünmesi ve kıskançlık yaşaması	2	15,4	5	8,5
	Eşine ihanet etmesi	8	7,6	14	13,4
Evlilik sürecinde bir kadının şiddeti hak ettiği durumlar	Eşinin sözünü dinlememesi	4	3,8	23	22,0
	Yalan söylemesi	0	0,0	4	3,8
	Hangi koşul ve şart olursa olsun hiçbir kadın şiddeti hak etmez	93	88,6	64	60,8
	Kadının eğitimlerinin devam ettirilmesi	18	17,2	7	6,7
Şiddetin önlenbilmesine ilişkin kadınların görüşleri	Kadının çalışması	11	10,5	5	4,8
	Kadının erkeğin dediklerini yapması/ona boyun eğmesi	4	3,9	23	22,0
	Eşlerin uyumlu olması	23	21,8	20	19,0
	Hiçbir şey şiddeti engelleyemez	18	17,2	17	16,2
	Eğitimin devam ettirilmesi- kadının çalışması- eşlerin uyumlu olması	31	29,4	33	31,3
	Evet	64	61,0	68	64,8
Evlilik sürecinde kadınların şiddete maruz kalmada erken yaşta evliliğin etkisinin olduğunu düşünme durumu	Hayır	41	39,0	37	35,2
	Kadının kendisini ifade edememesi	18	28,2	19	27,9
Evlilik sürecinde kadınların şiddete maruz kalmasında erken yaşta evlenmenin etkileri nelerdir	Kadının eğitimsiz olması	23	35,9	13	19,1
	Kadının eşine bağımlı olması	10	15,7	17	25,1
	Kadının olgunlaşamaması	13	20,2	19	27,9

Tablo 4.4.1. (devamı)		Evlenme durumu			
		Erişkin yaşta		Erken yaşta	
		S	%	S	%
Evlilik sürecinde kadınların şiddete maruz kalmasında erken yaşta evlenmenin etkisinin olmamasının nedenleri	Eşinde psikolojik rahatsızlıkların olması	15	36,2	6	15,9
	Eşinde öfke kontrolünün olmaması	3	7,1	2	5,4
	Eşinin kişilik ve karakterinin bozuk olması	14	35,1	20	52,7
	Eşinin şiddete eğilimli olması	9	21,6	9	26,0

(*: Erken yaşta evlenen üç kadından ikisi kayınvalidesinden, biri ise görümcesinden şiddet gördüğünü belirtmiştir.)

(**): Kadınlar, evlilik sürecinde kendilerine eşlerinin, kayınvalidelerinin ve görümcelerinin birlikte şiddet uyguladığını ifade etmiştir.)

Tablo 4.4.1.'de kadınların evlilikte şiddete ilişkin görüşlerinin dağılımları verilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %76,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %54,3'ünün şiddeti fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik olarak tanımladığı belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %9,5'i, erken yaşta evlenen kadınların %25,7'si şiddeti cinsel ve ekonomik olarak tanımlamadığı; erişkin yaşta evlenen kadınların %9,5'i, erken yaşta evlenen kadınların %15,2'si şiddeti ekonomik olarak tanımlamamıştır.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %2,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %4,8'inin şiddeti sadece fiziksel olarak tanımladığı tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %12,4'ü, erken yaşta evlenen kadınların ise %56,2'si evlilik sürecinde şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.

Kadınların ilk şiddete uğrama zamanlarının incelenmesinde; erişkin yaşta evlenen kadınların %92,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %71,2'sinin evliliğinin ilk 3 ayı içerisinde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %7,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %25,4'ünün evliliğinin ilk üç ayı ile birinci yılı içerisinde şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %46,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %43,9'unun halen şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %46,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %32,2'sinin ara sıra, erişkin yaşta evlenen kadınların %30,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların %37,3'ünün sık sık, erişkin yaşta evlenen kadınların %15,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %27,1'inin her gün şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %69,2'sinin evlilik sürecinde en fazla maruz kaldığı şiddet türünün psikolojik, erken yaşta evlenen kadınların %62,7'sinin evlilik sürecinde en fazla maruz kaldığı şiddet türünün ise fiziksel şiddet olduğu tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %46,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %21,9'unun şiddete uğradığında kendini değersiz ve kimsesiz hissettiğini belirttiği; erişkin yaşta evlenen kadınların %30,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %35,6'sının şiddete uğradığında psikolojik çöküntüde olduğunu ifade etmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %15,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %15,3'ünün şiddete uğradığında kızgınlık duyduğu; erişkin yaşta evlenen kadınların %7,7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise %15,3'ünün evlendiği için pişman olduğu belirlenmiştir. Erken yaşta evlenen kadınların %11,9'unun şiddete uğradığında evden kaçmak istediği, erişkin yaşta evlenen kadınların ise şiddete uğradığında böyle bir his yaşamadığı görülmüştür.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %84,6'sına, erken yaşta evlenen kadınların ise %52,5'ine eşi tarafından şiddet uygulandığı; erişkin yaşta evlenen kadınların %15,4'üne, erken yaşta evlenen kadınların ise %42,4'üne eşi, kayınvalidesi ve görümcesi tarafından şiddet uygulandığı belirlenmiştir. Erken yaşta evlenen kadınların %5,1'ine kayınvalidesi ve görümcesi tarafından şiddet uygulandığı belirlenmiş iken, erişkin yaşta evlenen kadınların hiçbirinde bu durum görülmemiştir.

Kadınlara evlilik sürecinde uygulanan şiddetle nasıl baş ettiğine dair elde edilen verilere göre erişkin yaşta evlenen kadınların %30,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %32,7'sinin eşinin ve eşinin ailesinin kurallarına uyarak, erişkin yaşta evlenen kadınların %23,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların %22,4'ünün boşanarak, erişkin yaşta evlenen kadınların %23,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların %6,9'unun görmezden gelip unutmaya çalışarak; erişkin yaşta evlenen kadınların %15,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %15,6'sının evden kaçıp kendi ailesine sığınarak kendisine uygulanan şiddetle baş ettiği tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların hiçbirinin kendisine evlilik sürecinde uygulanan şiddet karşısında polise şikâyet etmediği, erken yaşta evlenen kadınların ise %5,2'sinin polise şikâyet ettiği tespit edilmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %7,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise 17,2'sinin kendisine uygulanan şiddet karşısında hiçbir şey yapmadığı belirlenmiştir.

Evlilik sürecinde şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalma sebebini erişkin yaşta evlenen kadınların %69,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise %62,7'sinin eşinin sinirli olması şeklinde ifade etmişlerdir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %15,4'ünün, erken

yaşta evlenen kadınların ise %28,8'inin eşinin sözünü dinlemediği için şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların %88,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %60,8'inin hangi koşul ve şart olursa olsun hiçbir kadının şiddeti hak etmediğini savunduğu belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %3,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %22'sinin bir kadının eşinin sözünü dinlememesi durumunda şiddeti hak ettiğini belirttiği görülmüştür.

Kadınların şiddetin önlenmesine ilişkin görüşlerinin incelenmesinde; erişkin yaşta evlenen kadınların %21,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %19'unun 'eşlerin uyumlu olması', erişkin yaşta evlenen kadınların %17,2'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %6,7'sinin 'kadının eğitimlerinin devam ettirilmesi', erişkin yaşta evlenen kadınların %10,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %4,8'inin 'kadının çalışması' yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %29,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %31,3'ünün "eşlerin uyumlu olması", 'kadının eğitimlerine devam ettirilmesi', 'kadının çalışması' yanıtlarının üçünü de destekledikleri tespit edilmiştir.

'Evlilik sürecinde kadınların şiddete maruz kalmasında erken yaşta evlenmenin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?' sorusuna erişkin yaşta evlenen kadınların %61'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %64,8'inin evet yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Bunun sebebini ise erişkin yaşta evlenen kadınların %35,9'u, erken yaşta evlenen kadınların %19,1'i kadının eğitimsiz olması, erişkin yaşta evlenen kadınların %28,2'si, erken yaşta evlenen kadınların %27,9'u kadının kendini ifade edememesi; erişkin yaşta evlenen kadınların %20,2'si, erken yaşta evlenen kadınların %27,9'u kadının olgunlaşmadan evlenmesi, erişkin yaşta evlenen kadınların %15,7'si, erken yaşta evlenen kadınların %25,1'i kadının eşine bağımlı olması nedenleriyle bu şekilde düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Kadınların şiddete maruz kalmasında erken yaşta evliliğin etkisi olmadığını düşünen erişkin yaşta evlenen kadınların %36,2'si, erken yaşta evlenen kadınların %15,9'u bu görüşlerinin sebebini 'eşinde psikolojik rahatsızlıkların olması', erişkin yaşta evlenen kadınların %35,1'i, erken yaşta evlenen kadınların %52,7'si 'eşinin kişilik ve karakterinin bozuk olması'; erişkin yaşta evlenen kadınların %21,6'sı, erken yaşta evlenen kadınların %26'sı 'eşinin şiddete meyilli olması', erişkin yaşta evlenen kadınların %7,1'i, erken yaşta evlenen kadınların %5,4'ü eşin öfke kontrolünün olmaması şeklinde ifade etmişlerdir.

4.5. Kadınların Aile İçi Şiddet Belirleme Ölçeğine Göre Şiddet Yaşama Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.5.1. Kadınların Aile İçi Şiddet Belirleme Ölçeğine Göre Şiddet Yaşama Düzeylerinin Karşılaştırılması

Aile İçi Şiddet Yaşama Düzeyi	Erişkin Yaşta Evlenenler		Erken Yaşta Evlenenler		Test P
	S	%	S	%	
Düşük	86	81,9	22	21,0	$\chi^2=81,028$ $p=0,00$
Orta	13	12,4	66	62,9	
Yüksek	6	5,8	17	16,2	

Tablo 4.5.1.'de erişkin yaşta evlenen kadınların %81,9'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise % 21'inin kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeğine göre düşük düzeyde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %12,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %62,9'un ise kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeğine göre orta düzeyde şiddete maruz kaldığı bulunmuşken, erişkin yaşta evlenen kadınların %5,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %16,2'sinin yüksek düzeyde şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir.

Erişkin yaşta evlenen kadınlar ile erken yaşta evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddet düzeyleri arasındaki farka ait ki-kare değeri 81,028 olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Sonuç olarak, erişkin yaşta evlenen kadınların aile içi şiddet yaşama düzeylerinin, erken yaşta evlenen kadınların aile içi şiddet düzeylerine oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

4.6. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.6.1. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

ÖLÇEKLER	Erişkin Yaşta(N=105)		Erken Yaşta (N=105)		Test P
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.	
Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	161,55	47,02	214,22	58,95	t=7,16 p=0,00
Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	22,76	9,99	30,57	13,92	t=4,67 p=0,00

Tablo 4.6.1’de erişkin yaşta evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $\bar{x} \pm S.S = 161,55 \pm 47,02$ (87-174 puan=düşük), erken yaşta evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasından $\bar{x} \pm S.S = 214,22 \pm 58,95$ (174-261 puan=orta) düşük olduğu belirlenmiş olup aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Bu veriler, erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara göre daha fazla şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir.

Erişkin yaşta evlenen kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $\bar{x} \pm S.S = 22,76 \pm 9,99$, erken yaşta evlenen kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasından $\bar{x} \pm S.S = 30,57 \pm 13,92$ düşük olduğu saptanmış olup aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Sonuç olarak erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.6.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği				
		Erişkin Yaşta Evlenenler	Erken Yaşta Evlenenler	Tüm Grup
Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	r	0,12	0,16	0,26
	p	0,21	0,09	0,00**

**, $p < 0.01$

Tablo 4.6.2.'de kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puanları arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanan pearson korelasyon analizi verilmektedir. Erişkin yaşta evlenen kadınların ve erken yaşta evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeğinin toplam puanları arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$). Hem erişkin yaşta hem de erken yaşta evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tablo.4.6.3. Kadınların Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği Puanlarının Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarını Yordamasına İlişkin Bulgular

Değişken		B	Standart Hata	Beta	t	P
Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Sabit					
		16,05	2,82		5,69	0,00
	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	0,06	0,01	0,26	3,95	0,00
	R=0,26 F _(1,21) =15,61	R ² =0,07 p=0,00				

Tablo 4.6.3.'te kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği değişkeninin kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği değişkenleri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı gücünün olduğu bulunmuştur ($R=0,26$; $R^2=0,07$; $p<0,05$). Kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği değişkenlerinin, kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği değişkeni toplam varyansının %7'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği üzerinde kız çocuk evliliklerine yönelik tutum değişkenlerinin etkili olduğu görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçlarına göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum değişkenlerinin, kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir.

4.7. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.7.1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

		ERİŞKİN YAŞTA EVLENEN		ERKEN YAŞTA EVLENEN		ÖLÇEKLERİN TOPLAM PUANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	
		Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği
		$\bar{x} \pm S.S$	$\bar{x} \pm S.S$	$\bar{x} \pm S.S$	$\bar{x} \pm S.S$		
Yaş	29 yaş ve altı	168,23±60,04	22,36±10,09	212,36±59,46	33,02±14,56	F=0,48 p=0,62	F=1,49 p=0,23
	30-39 yaş	152,41±26,29	22,71±10,62	211,85±62,06	30,29±14,46		
	40 yaş ve üzeri	162,19±42,63	23,48±9,32	220,22±55,80	26,93±11,62		
	Test	KW=0,18 p=0,91	KW=1,17 p=0,56	KW=1,13 p=0,57	KW=3,22 p=0,2		
Medeni durumu	Evli	158,57±43,69	22,36±9,98	205,38±53,161	32,24±14,96	F=1,21 p=0,3	F=2,37 p=0,1
	Boşanmış	240,67±91,47	29,00±14,73	238,19±67,507	27,14±11,35		
	Dul	172,00±49,32	26,80±6,53	229,30±69,782	25,40±7,57		
	Test	KW=4,81 p=0,09	KW=3,72 p=0,16	KW=2,96 p=0,227	KW=2,83 p=0,24		
Nikâh şekli	Nikâhsız	223,38±81,73	30,75±11,83	234,16±66,44	27,88±12,41	F=3,1 p=0,08	F=6,05 p=0,01
	Resmi nikâh	156,45±39,53	22,10±9,60	205,48±53,52	31,75±14,45		
	Test	U=170,50 p=0,01	U=208,00 p=0,03	t=2,34 p=0,02	t=1,32 p=0,19		
Evlenme şekli	Görücü usulü	218,85±64,50	25,92±9,73	222,97±61,21	29,26±13,63	F=3,98 p=0,047	F=3,24 p=0,07
	Tanışıp anlaşılarak	153,46±37,98	22,32±9,99	194,25±48,63	33,56±14,32		
	Test	U=153,00 p=0,00	U=439,50 p=0,12	t=2,35 p=0,02	t=1,47 p=0,14		
Eğitim durumu	İlkokul	237,40±73,64	28,00±7,42	240,38±63,65	29,86±12,39	F=0,75 p=0,52	F=2,73 p=0,04
	Ortaokul	209,40±85,37	38,60±20,03	203,69±56,15	28,79±14,21		
	Lise	161,79±44,01	24,63±8,11	191,44±42,63	33,28±15,74		
	Üniversite	152,76±35,62	20,65±8,66	182,00±7,07	28,00±12,73		
	Test	KW=12,55 p=0,01	KW=13,40 p=0,01	KW=14,29 p=0,00	KW=1,42 p=0,70		
		1-2>3-4	2>3-4	1>2-3	-	-	-

Tablo 4.7.1.

(devamı)

		ERİŞKİN YAŞTA EVLENEN		ERKEN YAŞTA EVLENEN		ÖLÇEKLERİN TOPLAM PUANLARININ KARŞILAŞTRILMASI	
		Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği
		$\bar{X} \pm S.S$	$\bar{X} \pm S.S$	$\bar{X} \pm S.S$	$\bar{X} \pm S.S$		
Çalışma durumu	Çalışıyor	149,84±21,78	21,93±8,69	186,42±39,75	33,08±18,14	F=1,42 p=0,23	F=3,22 p=0,07
	Çalışmıyor	205,73±80,67	25,91±13,66	222,46±61,34	29,83±12,44		
	Test	U=531,50 p=0,00	U=778,50 p=0,29	U=592,00 p=0,00	U=931,00 p=0,75		
Eşin eğitim durumu	İlkokul	259,67±77,37	33,67±13,61	253,93±67,02	26,14±7,81	F=1,37 p=0,25	F=1,36 p=0,25
	Ortaokul	215,00±81,64	31,33±7,12	216,17±61,60	31,09±16,51		
	Lise	151,50±27,48	26,75±13,25	194,27±41,58	33,40±15,37		
	Üniversite	156,11±39,99	20,61±8,13	181,00±32,98	26,67±8,71		
	Test	KW=11,08 p=0,01	KW=15,57 p=0,00	KW=15,74 p=0,00	KW=3,53 p=0,32		
	FARK	1-2>3-4	1-2-3>4	1>2-3-4	-	-	-
Eşin çalışma durumu	Çalışıyor	159,64±46,20	22,36±10,20	205,36±53,28	31,51±14,58	F=3,59 p=0,06	F=3,42 p=0,07
	Çalışmıyor	171,78±49,95	26,33±7,33	260,06±66,99	25,71±8,54		
	Test	U=368,50 p=0,49	U=255,00 p=0,04	U=431,50 p=0,01	U=601,50 p=0,20		
Sosyal güvence	Evet	160,15±45,89	22,73±9,93	209,24±56,13	30,97±14,30	F=0,15 p=0,70	F=0,44 p=0,51
	Hayır	234,00±66,47	24,50±17,68	267,33±65,47	26,33±8,32		
	Test	U=16,50 p=0,04	U=98,50 p=0,91	U=226,50 p=0,02	U=373,50 p=0,50		
Aile tipi	Çekirdek	156,67±41,30	22,05±9,75	211,43±63,04	30,53±14,04	F=2,03 p=0,13	F=0,44 p=0,51
	Geniş	170,37±53,25	24,89±10,27	210,56±50,21	33,18±14,76		
	Dağılmış	240,67±91,47	29,00±14,73	229,33±62,59	25,78±11,04		
	Test	KW=6,04 p=0,049	KW=3,04 p=0,22	KW=1,21 p=0,55	KW=4,39 p=0,11		
	FARK	3>1-2	-	-	-		
Evlenmeden önceki aile tipi	Çekirdek	157,82±46,47	22,08±8,76	219,74±59,59	29,15±14,05	F=3,57 p=0,03	F=0,44 p=0,51
	Geniş	170,72±49,03	24,91±12,20	207,72±56,61	31,59±13,94		
	Dağılmış	147,50±10,61	12,50±,71	337,00±0,00	37,00±0,00		
	Test	KW=3,75 p=0,15	KW=4,93 p=0,08	KW=2,97 p=0,23	KW=2,46 p=0,29		

Tablo 4.7.1.
(devamı)

		ERİŞKİN YAŞTA EVLENEN		ERKEN YAŞTA EVLENEN		ÖLÇEKLERİN TOPLAM PUANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	
		Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği
		$\bar{x} \pm S.S$	$\bar{x} \pm S.S$	$\bar{x} \pm S.S$	$\bar{x} \pm S.S$		
Annenin eğitim durumu	Okur-yazar değil	165,71±41,12	27,05±13,41	217,94±57,47	30,26±13,42	F=0,72 p=0,54	F=1,06 p=0,37
	İlkokul	164,77±54,34	21,40±8,88	220,87±63,85	30,49±14,01		
	Ortaokul	149,63±20,49	22,75±8,61	171,44±29,64	30,78±16,92		
	Lise	189,00±42,04	36,67±19,35	168,50±31,82	42,50±23,34		
	Test	KW=7,15 p=0,07	KW=0,87 p=0,83	KW=8,25 p=0,08	KW=1,42 p=0,84		
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	155,00±14,11	19,00±4,34	283,50±75,66	31,00±8,485	F=3,28 p=0,07	F=0,44 p=0,51
	Çalışmıyor	162,28±48,73	23,15±10,24	211,65±57,17	30,51±14,09		
	Test	U=231,50 p=0,40	U=242,50 p=0,49	U=38,00 p=0,13	U=83,00 p=0,65		
Babanın Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	188,64±45,54	25,09±7,76	219,92±52,99	28,61±12,20	F=0,66 p=0,57	F=0,60 p=0,61
	İlkokul	165,00±60,18	22,72±11,56	225,13±70,86	31,03±14,69		
	Ortaokul	156,54±28,93	22,13±10,82	199,39±51,18	32,96±17,23		
	Lise	150,57±29,56	23,29±9,36	189,15±42,00	30,54±11,27		
	Üniversite	179,33±93,43	18,17±5,64	-	-		
	Test	KW=9,37 p=0,05	KW=4,79 p=0,31	KW=5,60 p=0,11	KW=0,54 p=0,91		
Babanın Çalışma Durumu	Çalışıyor	165,42±52,43	23,67±10,71	201,76±51,09	32,29±15,18	F=5,20 p=0,02	F=0,21 p=0,65
	Çalışmıyor	155,61±36,02	21,47±8,52	225,67±62,94	28,53±12,35		
	Test	t=1,02 p=0,31	t=1,08 p=0,28	t=2,14 p=0,03	t=1,37 p=0,17		-
Kardeş Sayısı	Üç ve daha az	155,40±42,27	22,156±7,87	202,53±65,02	31,74±14,88	F=1,73 p=0,12	F=1,97 p=0,06
	Dört ve daha fazla	166,17±50,14	23,217±11,37	216,80±57,61	30,31±13,78		
	Test	t=1,16 p=0,25	t=0,53 p=0,59	t=0,95 p=0,34	t=0,40 p=0,69		
Ailenin Kaçınıcı Çocuğu	Bir	153,06±43,27	20,50±7,57	229,78±65,38	32,00±13,16	F=0,79 p=0,55	F=1,42 p=0,29
	İki	163,59±44,38	20,17±6,51	197,97±50,77	31,11±14,93		
	Üç	165,72±47,10	25,20±13,10	219,03±62,27	30,23±13,08		
	Dört ve üstü	167,26±57,73	27,32±11,54	225,48±60,55	29,71±14,95		
	Test	KW=2,74 p=0,43	KW=8,02 p=0,046	KW=4,27 p=0,23	KW=0,62 p=0,89		
	FARK	-	4>1-2	-	-	-	-

Tablo 4.7.1.'de araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puanları açısından farklar verilmiştir. Tablo incelendiğinde;

Erişkin yaşta ve erken yaşta evlenen kadınların yaşlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

Erişkin yaşta ve erken yaşta evlenen kadınların medeni durumlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve nikâhsız olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $223,38\pm81,73$, resmi nikâhlı olan kadınların puan ortalamasından $156,45\pm39,53$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve nikâhsız olan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $30,75\pm11,83$, resmi nikâhlı olan kadınların puan ortalamasından $22,10\pm9,60$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Erken yaşta evlenen ve nikâhsız olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $234,16\pm66,44$, resmi nikâhlı olan kadınların puan ortalamasından $205,48\pm53,52$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Erken yaşta evlenen kadınların nikâh durumuna göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen resmi nikâhlı kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $22,10\pm9,60$, erken yaşta evlenen resmi nikâhlı kadınların puan ortalamasından $31,75\pm14,45$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Erişkin yaşta görücü usulü ile evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $218,85\pm64,50$, tanışıp evlenen kadınların puan ortalamasından $153,46\pm37,98$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Erişkin yaşta evlenen kadınların evlenme şekline göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Erken yaşta ve görücü usulü ile evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $222,97\pm61,21$, tanışıp evlenen kadınların puan ortalamasından $194,25\pm48,63$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Erken yaşta evlenen kadınların evlenme şekline göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Erken yaşta görücü usulüyle evlenen kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $222,97\pm61,21$, erişkin yaşta görücü usulüyle evlenen kadınların puan ortalamasından $218,85\pm64,50$ daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ilkökul mezunu kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $237,40\pm73,64$, diğer tüm eğitim durumundaki kadınların puan ortalamasından (ortaokul mezunu $\bar{X}\pm S.S=209,40\pm85,37$, lise mezunu $\bar{X}\pm S.S=161,79\pm44,01$, üniversite mezunu $\bar{X}\pm S.S=152,76\pm35,62$) yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ortaokul mezunu kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $38,60\pm20,03$, diğer tüm eğitim durumundaki kadınların puan ortalamasından (ilkökul mezunu $\bar{X}\pm S.S=28,00\pm7,42$, lise mezunu $\bar{X}\pm S.S=24,63\pm8,11$, üniversite mezunu $\bar{X}\pm S.S=20,65\pm8,66$) yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Erken yaşta evlenen ilkökul mezunu kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $240,38\pm63,65$, diğer tüm eğitim durumundaki kadınların puan ortalamasından (ortaokul mezunu $\bar{X}\pm S.S=203,69\pm56,15$, lise mezunu $\bar{X}\pm S.S=191,44\pm42,63$ ve üniversite mezunu $\bar{X}\pm S.S=182,00\pm7,07$) yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Erken yaşta evlenen kadınların eğitim durumlarına göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Erken yaşıta evlenen lise mezunu kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamalarının $33,28 \pm 15,74$, erişkin yaşıta evlenen ortaokul mezunu kadınların puan ortalamasından $38,60 \pm 20,03$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve çalışan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $149,84 \pm 21,78$, çalışmayan kadınların puan ortalamasından $205,73 \pm 80,67$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve çalışan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $21,93 \pm 8,69$, çalışmayan kadınların puan ortalamasından $25,91 \pm 13,66$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Erken yaşıta evlenen çalışan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $186,42 \pm 39,75$, çalışmayan kadınların puan ortalamasından $222,46 \pm 61,34$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$).

Erken yaşıta evlenen çalışan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının, çalışmayan kadınların puan ortalamasından yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen kadınlar ile erken yaşıta evlenen kadınların çalışma durumlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve eşi ilkököl mezunu olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $259,67 \pm 77,37$, eşi diğer tüm eğitim durumunda olan kadınların puan ortalamasından (ortaokul mezunu $\bar{X} \pm S.S = 215,00 \pm 81,64$, lise mezunu $\bar{X} \pm S.S = 151,50 \pm 27,48$, üniversite mezunu $\bar{X} \pm S.S = 156,11 \pm 39,99$) yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve eşi ilkököl mezunu olan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $33,67 \pm 13,61$, eşi diğer tüm eğitim durumunda olan kadınların puan ortalamasından (ortaokul mezunu $\bar{X} \pm S.S = 31,33 \pm 7,12$, lise mezunu $\bar{X} \pm S.S = 26,75 \pm 13,25$, üniversite mezunu $\bar{X} \pm S.S = 20,61 \pm 8,13$) daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Erken yaşıta evlenen ve eşı ilkokul mezunu olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $253,93 \pm 67,02$, eşı diğerk tüm eğitim durumunda olan kadınların puan ortalamasından (ortaokul mezunu $\bar{X} \pm S.S = 216,17 \pm 61,60$, lise mezunu $\bar{X} \pm S.S = 194,27 \pm 41,58$, üniversite mezunu $\bar{X} \pm S.S = 181,00 \pm 32,98$) daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Erken yaşıta evlenen kadınların eşlerinin eğitim durumuna göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen kadınlar ile erken yaşıta evlenen kadınların eşlerinin eğitim durumlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve eşı çalışan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının, eşı çalışmayan kadınların puan ortalamasından düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve eşı çalışan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $22,36 \pm 10,20$, eşı çalışmayan kadınların puan ortalamasından $26,33 \pm 7,33$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$).

Erken yaşıta evlenen ve eşı çalışan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $205,36 \pm 53,28$, eşı çalışmayan kadınların puan ortalamasından $260,06 \pm 66,99$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Erken yaşıta evlenen ve eşı çalışan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $31,51 \pm 14,58$, eşı çalışmayan kadınların puan ortalamasından $25,71 \pm 8,54$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen kadınlar ile erken yaşıta evlenen kadınların eşlerinin çalışma durumlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Erişkin yaşıta evlenen ve sosyal güvencesi olmayan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $234,00 \pm 66,47$ sosyal güvencesi olan kadınların puan ortalamasından $160,15 \pm 45,89$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve sosyal güvencesi olmayan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının, sosyal güvencesi olan kadınların puan ortalamasından yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Erken yaşta evlenen ve sosyal güvencesi olmayan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $267,33\pm65,47$, sosyal güvencesi olan kadınların puan ortalamasından $209,24\pm56,13$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Erken yaşta evlenen ve sosyal güvencesi olmayan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının, sosyal güvencesi olan kadınların puan ortalamasından düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen kadınlar ile erken yaşta evlenen kadınların sosyal güvence durumlarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve çekirdek aile tipine sahip olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $156,67\pm41,30$, geniş aile tipine $170,37\pm53,25$ ve dağılmış aile tipine $240,67\pm91,47$ sahip olan kadınların puan ortalamasından düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve çekirdek aile tipine sahip olan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının, geniş aile tipine ve dağılmış aile tipine sahip olan kadınların puan ortalamasından düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Erken yaşta evlenen kadınların aile tipine göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen kadınlar ile erken yaşta evlenen kadınların aile tipine göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Hem erişkin yaşta hem de erken yaşta evlenen kadınların aile tipine göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen kadınların evlenmeden önceki aile tipine göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Erken yaşta evlenen kadınların evlenmeden önceki aile tipine göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve evlenmeden önceki aile tipi çekirdek aile olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $157,82\pm46,47$, erken yaşta evlenen ve evlenmeden önceki aile tipi çekirdek aile olan kadınların puan ortalamasından $219,74\pm59,59$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve evlenmeden önceki aile tipi dağılmış aile olan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $147,50\pm10,61$, erken yaşta evlenen ve evlenmeden önceki aile tipi dağılmış aile olan kadınların puan ortalamasından $337,00\pm0,00$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Hem erişkin yaşta hem de erken yaşta evlenen kadınların annelerinin eğitim ve çalışma durumuna göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen kadınların babalarının çalışma durumuna göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiş iken ($p>0,05$), erken yaşta evlenen ve babası çalışmayan kadınların kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamasının $225,67\pm62,94$, erken yaşta evlenen ve babası çalışan kadınların puan ortalamasından $201,76\pm51,09$ yüksek olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Hem erişkin yaşta hem de erken yaşta evlenen kadınların babalarının eğitim ve çalışma durumuna göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiş iken ($p>0,05$), babalarının çalışma durumuna göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Hem erişkin yaşta hem de erken yaşta evlenen kadınların kardeş sayılarına göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Erişkin yaşta evlenen ve ailenin ikinci çocuğu olan kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamasının $20,17 \pm 6,51$, ailenin ilk çocuğu olan kadınların puan ortalamasının $20,50 \pm 7,57$, ailenin üçüncü çocuğu olan kadınların puan ortalamasının $25,20 \pm 13,10$, ailenin dört ve üstü sıradaki çocuğu olan kadınların puan ortalamasından $27,32 \pm 11,54$ düşük olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$).

Erken yaşta evlenen kadınların kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Hem erişkin yaşta hem de erken yaşta evlenen kadınların ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre kadına yönelik aile içi şiddeti belirleme ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

4.8. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 4.8.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeğinin ve Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçlarının Dağılımı

ÖLÇEKLER	Madde Sayısı	Cronbach Alfa	Güvenilirlik Düzeyi
Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği	87	0,97	Yüksek derecede güvenilir
Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği	12	0,91	Yüksek derecede güvenilir

Tablo 4.8.1.'de erken yaşta evlenen ve evlenmeyen kadınların kadına yönelik aile içi şiddet belirleme ve kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeğine ilişkin analiz sonuçlarının dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde; uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda kadına yönelik aile içi şiddet belirleme ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı 87 madde için (alfa=0,97), kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı 12 madde için (alfa=0,91) olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeklerin maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığı ve yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Erken yaş evlilik; bir çocuğun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açıdan evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları taşımaya hazır olmadan yaptığı evliliğe “erken evlilik/çocuk evliliği” ve evlenen kıza “çocuk gelin” denilmektedir (TAYA 2006). Literatüre bakıldığında; bu durum “çocuk evlilik”, “erken yaşta evlilikler”, “çocuk gelinler” veya “zorla evlilikler” gibi çeşitli biçimlerde adlandırılmaktadır (Kılıç 2012, UNFPA 2012, Güneş ve ark. 2016). Erken yaşta yapılan evliliklerde kız çocukları biyo-psikososyal gelişimleri tamamlanmadan ve kendi bedenlerini tanımadan bir erkek bedeniyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Hervish ve ark. 2011, Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012). Kadına yönelik şiddet eş akraba ya da başka biri tarafından herhangi bir yerde fiziksel, ruhsal ve cinsel olarak kadını olumsuz etkileyen, baskı ve zorba içeren davranışlar olarak tanımlanmaktadır (WHO 2013a). Kadına yönelik şiddet ciddi bir halk sağlığı sorunudur (WHO 2019). Kadınların %30’unun yaşamlarının herhangi bir zamanında eşleri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığını belirten rapora göre bu oranın dünyada %23-47 arasında değiştiği tespit edilmiştir (GHO 2019). Bu sebeple erken yaşta evlenen ve evlenmeyen kadınların erken yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı-karşılaştırmalı olarak yapılmıştır.

Türkiye genelinde, kadınların dörtte birinden fazlasının (%28) 18 yaşından önce evlendiği tespit edilmiştir (TAYA 2011). TNSA 2013 yılı verilerine göre 25 ile 49 yaş arasında olan kadınlardan %22’si 18, %4’ü ise 15 yaşına erişmeden evlilik yaptığı, 2018 verilerine göre ilk evlilik yaş ortalamasının 21,4 olarak yükseldiği belirtilmiştir (TNSA 2018). Ülkemizde yapılan bir çalışmada adölesan gebe kadınların yaş ortalamasının 17,96±1,09 olduğu saptanmıştır (Yılmaz ve ark. 2015). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların ilk evlilik yaş ortalamasının 24,79±3,51, erken yaşta evlenen kadınların ilk evlilik yaş ortalamasının ise, 16,31±78 olduğu belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada evli kadınların %71,3’ünün 18 yaş veya daha erken yaşta evlendiği tespit edilmiştir (Orçan ve Kar 2008). Bu veriler ülkemizde erken yaş evliliklerin hala devam ettiğini göstermektedir.

Ülkemizde yasal yollarla yapılan erken evlilik oranları %16,8 olarak tespit edilmiştir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012). Melekoğlu ve ark. (2013)’nın adölesan kadınlarla yaptıkları bir çalışmada kadınların %52,5’inin resmi nikâhının olmadığı belirtilmiştir. Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %7,6’sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %30,5’inin resmi nikâhlı olmadığı saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların %13’ünün (Yıldız ve Avcı 2018), başka bir çalışmada ise %44,7’si’nin (Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012) evliliğinin dini nikâhla yapıldığı belirtilmiştir. Tüm bu veriler çocuk yaşta yapılan evliliklerin büyük bir kısmının dini nikâhla sürdürüldüğünü ortaya

koymaktadır. Bu durum beraberinde kadınların eğitim, sağlık ve yasal haklarından mahrum edilmelerinin yanı sıra maddi ve manevi açıdan yoksunluk yaşamalarına neden olabilmektedir.

Türkiye’de yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara göre evlilik sürecinde daha fazla sorun yaşadığı belirlenmiş olup bu sorunların boşanmalara yol açtığı tespit edilmiştir (**Soylu ve Ayaz 2013**). Desrosiers ve Boundais (1991) tarafından Kanada’da yapılan bir çalışmada erken evliliğin boşanma riskini arttırdığı belirtilmiştir. Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %2,9’unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %20’sinin boşanmış olduğu tespit edilmiştir. Literatürde, evlenme yaşıyla boşanma oranı arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır (**Balakrishnan ve ark. 1987, Sanizah ve ark. 2014**). Bu çalışmalar evlenme yaşı azaldıkça boşanma oranının arttığını göstermektedir. Başka bir çalışmada evlilikte yaşanan sorunlara evlilik yaşının da etkisinin olduğu kabul edilmiş fakat boşanmada doğrudan etkisinin olmadığı belirtilmiştir (**Turğut 2014**). Dolayısıyla, evlenme yaşının azalmasının, boşanma eğilimlerini güçlendirdiği söylenebilir.

Ülkemizde yapılan “Türkiye’de Evlilik Tercihleri” adlı çalışmada görücü usulü-aile kararı ile evlenenlerin oranının 1980 yılında %17,5, 1981-1990 yılları arasında %8,9, 1991-2000 yılları arasında %5, 2001-2011 yılları arasında %1,9 olduğu saptanmıştır (**Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015**). Erken yaşta gerçekleşen evliliklerin birçoğunda eşlerin evlenmeden önce birbirlerini tanımadığı ve görmediği bilinmektedir (**Kidman 2016**). Çaha ve ark. (2014)’nın çalışmasında Türkiye’de bölgelere göre oranları değişmekle birlikte evlenme konusunda karar verici rolün aile olduğu belirtilmiştir. Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %12,4’ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %69,5’inin görücü usulüyle evlendiği tespit edilmiştir. TAYA 2006 verilerinde “Görücü usulü-ailemin kararı ile evlendim” diyen kadınların oranının %31 olduğu belirtilmiştir. Bu oranın 2011 yılında %9’a gerilediği görülmüştür (**TAYA 2011**). Bu da erken yaşta yapılan evliliklerde, aile kararının önemli olduğunu göstermektedir.

Dünyada eğitim düzeyi ile erken yaşta evlilik arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. UNICEF tarafından 47 ülkede yapılan bir çalışmada 15-19 yaş arasındaki kızların eğitim seviyesinin yükseldikçe evlilik oranının düştüğü belirtilmiştir (**UNICEF 2006**). Çalışmamızda, erişkin yaşta evlenen kadınların %4,8’inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %40’ının ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır. Ülkemizde yapılan bir araştırmada ise 18 yaşından önce evlenen kadınların %14,3’ünün okur-yazar olmadığı veya ilkokul eğitimini tamamlamadığı, %8,3’ünün ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir (**TAYA 2011**). Yapılan

çalışmalarda eğitim seviyesi düşük olan kız çocuklarının erken yaşta evlenme oranının yüksek olduğu belirtilmiştir (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012, Yüksel ve Yüksel 2014**). Yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların %40,4'ünün okur-yazar olmadığı tespit edilmiştir (**Yıldız ve Avcı 2018**). Yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların eğitim seviyesinin genel olarak düşük olduğu belirtilmiştir (**Çaha ve ark 2014**). Yapılan bir çalışmada erişkin yaşta evlenen kadınların %36,4'ünün, çocuk yaşta evlenen kadınların ise %52,6'sının okuma-yazmasının olmadığı saptanmıştır (**Kırıkçı 2018**). Farklı bir çalışmada ise, erken yaşta evlenen kız çocuklarının aile, ev ve çocuk doğurma gibi sorumlulukları üstlenmek zorunda kaldığı, bu yüzden eğitim hayatlarına devam edemediği tespit edilmiştir (**Soylu ve Ayaz 2013**). Bununla birlikte eğitim düzeyinin erken evliliğinin belirleyici faktörlerinden biri olduğu ve erken evliliğin devamlılığında rol oynadığı belirtilmiştir (**Obaida-Nasrin ve Rahman 2012**). Tüm bu çalışmalar erken yaşta evliliklerin eğitim durumunu olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Luseno (2017), erken yaşta evliliklerin ve gebeliğin geciktirilmesi için okul destek programlarının yürütülerek, kız çocuğunun okulu bırakmasının önüne geçilerek eğitim kazanımlarının artırılmasının desteklenmesini öne sürmüştür. Böylece, eğitimin sürekliliği arttıkça erken yaşta evlenme oranı azalacaktır.

Erken yaşta evliliğin birçok nedeni olmakla birlikte, sosyoekonomik düzeyin yetersizliği erken yaşta evlilikte öne çıkan nedenlerden birisidir (**Nour 2009, Noah 2007**). TNSA 2013 verilerine göre refah düzeyi arttıkça evlenme yaşı yükselmektedir. Aynı çalışmada hane halkı refah düzeyi en düşük olan 25-49 yaş arası kadınların ortalama ilk evlenme yaşı 19,5 iken, refah düzeyi en yüksek olan 25-49 yaş arası kadınların ortalama ilk evlenme yaşının 23,1 olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte en yüksek refah düzeyindeki kadınların, en düşük refah düzeyindeki kadınlardan 3,6 yıl daha geç evlendikleri belirlenmiştir. Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %21'inin, erken yaşta evlenen kadınların %77,1'inin çalışmadığı belirlenmiştir. TAYA 2011 verilerine göre sosyoekonomik düzeyi en düşük olan kadınların erken evlenme oranı %10,5 iken, sosyoekonomik düzeyi en üst seviyede olan kadınların erken evlilik oranının %0, üst seviyede olan kadınların oranının ise %1,1 olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda sosyoekonomik gelişmişlik düzeyiyle erken evlilikler arasında doğrudan bir bağ olduğu söylenebilir. Ataerkil toplumlarda evin geçimini sağlayan kişinin baba olması nedeniyle refah düzeyini babanın çalışma durumu etkilemektedir. Bu durumun erken yaşta evlenmeyi etkilediği söylenebilir (**Aktepe ve Atay 2017**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %37,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %47,6'sının babasının çalışmadığı tespit edilmiştir. Yapılan bir araştırmada

refah düzeyi en düşük hanelerde yaşayan kadınların %41,8'inin, refah düzeyi en yüksek hanelerde yaşayan kadınların ise %14,1'inin 18 yaşından önce evlendiği belirlenmiş ve refah düzeyi en düşük hanelerde yaşayan kadınların erken yaşta evlenme oranının, en yüksek refah düzeydeki kadınlardan 1,4 kat daha fazla olduğu saptanmıştır (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**). Ailenin gelir düzeyinin de erken evliliğinin belirleyici faktörlerinden biri olduğu ve erken evliliğin devamlılığında rol oynadığı tespit edilmiştir (**Obaida-Nasrin ve Rahman 2012**). Ekonomik refah arttıkça erken yaşta yapılan evliliklerin de aynı oranda düştüğü belirtilmiştir (**Boran ve ark. 2013**). Bu sonuçlar erken yaşta evliliklerin ailelerin sosyoekonomik düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde (**Bunting 2005, Dahl 2010, Field ve Ambrus 2008; Marthur ve ark. 2003**) düşük sosyo-ekonomik düzeyin erken yaşta evliliklere sebep olduğu belirtilmiştir.

Bununla birlikte, erken yaşta yapılan evlilikleri etkileyen bir diğer faktör ise, kız çocuklarının ebeveynlerinin eğitim düzeyidir. Anne-babaların eğitim düzeyi yükseldikçe erken yaşta evlilik oranlarının azaldığı belirtilmiştir (**TNSA 2008**). Yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kız çocuklarının %85,4'ünün annelerinin okur-yazar olmadığı saptanmıştır (**Soylu ve Ayaz 2013**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %20'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise %51,4'ünün annesinin okur-yazar olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan bir araştırma sonucuna göre ise, annesi okur-yazar olmayan erken yaşta evlenen kadınların oranı %35 iken, bu oranın annesi okur-yazar olanlarda %20 olduğu belirtilmiştir (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**). TAYA 2011 verilerine göre eğitim düzeyi düşük ailelerin çocuklarında erken yaşta evliliklerin daha sık yaşandığı tespit edilmiştir. Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %10,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %36,2'sinin babasının okur-yazar olmadığı bulunmuştur. Kaptanoğlu ve Ergöçmen (2012), babası okur-yazar olmayan kız çocuklarının %40,8'inin, okur-yazar olanların ise %25,5'inin 18 yaşından önce evlendiğini belirtmiştir. Yapılan başka bir çalışmada ise erken yaşta evlenen kadınların %33,3'ünün babasının okur-yazar olmadığı, %58,3'ünün ise ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir (**Soylu ve Ayaz 2013**). Bu sonuçlar ise, kız çocuklarının evliliğine karar veren ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olması erken yaş evlilikleri etkilediğini göstermektedir.

Sosyoekonomik düzeyi yetersiz olan aileler, kız çocuklarını erken yaşta evlendirerek aile giderlerinin azalacağını düşünüp başlık parası ya da süt parası adı altında para alarak gelir elde edebilmektedirler (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**). Geniş aile biçiminde yaşayan hanelerde yoksulluk nedeniyle erken evlilikler olağan görülmektedir. Veriler ilk evlenme yaşı 17 yaş ve altında olan kadınların %8 oranında geniş ailelerde yoğunlaştığını göstermektedir

(TAYA 2011). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %30,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %55,2'sinin evlenmeden önceki aile tipinin geniş aile olduğu bulunmuştur. Erken yaşta evlenen kız çocuklarının sosyo-demografik özelliklerinin araştırıldığı bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların %52,6'sının evlenmeden önceki aile tipinin geniş aile olduğu saptanmıştır (Bulut ve ark. 2015). Dolayısıyla erken evliliklerde, kız çocuğunun evlenmeden önceki aile tipinin önemli ölçüde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bununla birlikte ailedeki çocuk sayısının erken yaş evliliklerin gerçekleşmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan bir çalışmada, erişkin yaşta evlenen kadınların %16,7'sinin, erken yaşta evlenen kadınların ise %40'ının kardeş sayısının 4 ve üzeri olduğu belirtilmiştir (Koçtürk ve ark. 2018). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %58,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %82,7'sinin kardeş sayısının 4 ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Yapılan farklı bir çalışmada ise, evli kadınların %36,3'ü, kardeş sayısının fazla olmasının erken yaş evliliklere neden olduğunu belirtmiştir (Orçan ve Kar 2008). Erken evlenen kadınların kardeş sayılarının fazla olması erken yaş evliliklere yol açabilmektedir.

Erken evlilikler kadını erken yaşta gebeliğe ve anneliğe itmektedir. Dünyada gelişmekte olan ülkelerde her yıl 15 yaş altı 2 milyon kız çocuğu olmak üzere, 15-19 yaşları arasında yaklaşık 21 milyon kız çocuğunun gebe kaldığı belirtilmiştir. Aynı verilere göre her yıl 16 yaşının altında 2,5 milyon kız çocuğu olmak üzere 15-19 yaşları arasında yaklaşık 16 milyon kız çocuğu doğum yapmaktadır (WHO 2009). UNFPA'nın 2013 yılı verilerine göre her yıl 7,3 milyon kız çocuğunun 18 yaşına gelmeden gebe kaldığı ve bu kızların 2 milyonunun ise 15 yaşının altında olduğu saptanmıştır. TNSA 2008 verilerine göre yaşı 17 olan kadınların %9'unun gebe olduğu ya da doğum yaptığı tespit edilmiştir. Denizli ilinde yapılan bir çalışmada 15-19 yaş arasındaki kız çocuklarının %6,4'ünün evli olduğu ve bunların %76,7'sinin gebe kaldığı saptanmıştır (Özşahin ve ark. 2006). Erken yaşta gerçekleştirilen evlilik ve yüksek doğurganlık arasında doğrudan bir orantı olduğu belirtilmiştir (Kalmuss ve Namerow 1994). Erken yaşta evlenen kadınların doğurganlık sürelerinin, erişkin yaşta evlenen kadınların doğurganlık sürelerinden fazla olduğu, dolayısıyla gebelik sayısının da fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, erken yaşta evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla daha çok çocuk sahibi olmalarına sebep olmaktadır (Özcebe ve Biçer 2013). Yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların ilk gebelik yaşının erişkin yaşta evlenen kadınların ilk gebelik yaşından düşük olduğu tespit edilmiştir (Güneş ve ark. 2016). Çalışmamızda erken yaşta evlenen kadınların %86,5'inin ilk gebelik yaşının 14-18 olduğu belirlenmiştir. TNSA 2018 verilerine göre 15-19 yaşları arasında doğurganlığa başlayan kadınların oranı 2013'te %5 iken, 2018' de %4 olduğu tespit

edilmiştir. Çalışmalarda, 18 yaşından önce evlilik yapan kadınların çoğunluğunun ilk gebeliğinin 18 yaşından önce olduğu tespit edilmiştir (**Chowdhury 2004, UNICEF 2005, Sır ve ark. 2012, Yılmaz ve ark. 2015, Orçan ve Kar 2008, Güneş ve ark. 2016**). Erken yaşta evlenen kadınların %20,4'ünün 18 yaşından önce gebe kaldığı ve doğum yaptığı saptanmıştır (**DİKASUM 2013, Köse 2014, Sivaslıoğlu 2015**). Bu sonuçlar erken yaşta evliliklerin beraberinde erken yaş gebelikleri ve doğumu da beraberinde getirdiğini göstermektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2015), kadınların %1,4'ünün ilk gebeliklerini 18 yaşından önce yaşadıklarını ve refah düzeyi en düşük olan ailelerde bu tür gebeliklerin gerçekleştiğini belirtmiştir. Erken yaşta evlenen kız çocuklarının birçoğunun eğitim ve refah seviyelerinin düşük olması, onları hem aile planlaması hem de doğum öncesi ve sonrası hizmetlerden mahrum bırakmaktadır. Dolayısıyla erken evlilik yapan kadınların gebelik ve çocuk sayıları da fazla olmaktadır (**Aydemir ve ark. 2011**). Çalışmamızda, erişkin yaşta evlenen kadınların %29'unun, erken yaşta evlenen kadınların ise %74'ünün gebelik sayısı üç ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %10,5'inin, erken yaşta evlenen kadınların %45,6'sının 3 ve üzeri yaşayan çocuğunun olduğu belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada erişkin yaşta evlenen kadınların %36,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %76,3'ünün 3 ve üzeri yaşayan çocuğunun olduğu tespit edilmiştir (**Kırıkçı 2018**). Farklı bir çalışmada ise erişkin yaşta evlenen kadınların %26,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların %60,9'unun 3 ve üzeri çocuğunun olduğu belirtilmiştir (**Chowdhury 2004**). Bu sonuçlarda, erken yaşta yapılan evliliklerin gebelik ve çocuk sayısını artırdığını göstermektedir.

Erken yaşta gerçekleşen ve istenmeyen gebeliklerin en önemli olumsuz sonuçlarından biri de güvenli olmayan düşüklerdir. Dünyada her yıl 15-19 yaşları arasındaki 3,9 milyon adolesan gebe güvenli olmayan düşük yapmaktadır (**WHO 2009**). Gelişmekte olan ülkelerde güvensiz düşüklerin %14'ünü 15-19 yaşları arasındaki gebeler oluşturmaktadır. Aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan çocuk gelinler, istenmeyen gebelik durumuyla baş başa kalmaktadır. Bu durum kız çocuğuna hazır olmadığı bir sorumluluğu yüklemektedir (**Aydemir ve ark. 2011, Malatyalı 2014**). Dünya genelinde güvenli küretajlara ilişkin konulan birtakım yasalar ve yasaklar, 18 yaşına girmeden gebe kalan ve bu gebeliği istemeyen kadınları güvenli olmayan koşullar altında düşük ve küretajlara itmektedir (**WHO 2017**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen ve düşük yapan kadınların %100'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %91,2'sinin düşük sayısının 1-2 olduğu; erken yaşta evlenen kadınların %8,8'inin 3 ve üzeri sayıda düşük yaptığı belirlenmiştir. Güneş ve ark (2016)'nın çalışmasında erken yaşta evlilik yapan kadınların %38'inin düşük yaptığı,

%24'ünün kürtaj olduğu belirlenmiş olup, erişkin yaşta evlenen kadınların dūřuk ve küretaj oranından yūksek olduğu tespit edilmiştir. Farklı bir çalışmada ise erişkin yaşta evlenen kadınların %17,4'ünün, erken yaşta evlenen kadınların ise %21,8'inin küretaj olduğu saptanmıştır (**Chowdhury 2004**). Bu alışmalar, erken yaşta evlenen kadınların aile planlaması ve doğum öncesi/sonrası bakım gibi birçok sağlık imkânından mahrum kaldığını ve bu durumun riskli dūřuk ve küretajlara yol açtığını göstermektedir. Bununla birlikte yaşanan bu durumlar kadınları psikojolik olarak da olumsuz etkileyeceği için kız çocuklarının ve kadınların bu konuda bilinçlendirilmesi toplum sağlığı açısından önemlidir.

Ülkemizde yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kızların birçoğunun evlendiklerinde cinsellikle ilgili bilgilerinin hiç olmadığı ya da bu konuda çok az bilgiye sahip oldukları saptanmıştır. Bu kadınların cinsellikle ilgili edindikleri bilginin kaynağının ise akraba ve arkadaşları olduğu bulunmuştur (**Güler ve Kūçūker 2010**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %24,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %78,1'inin evlenmeden önce cinsellikle ilgili bilgisinin olmadığı tespit edilmiştir. Evlenmeden önce cinsellikle ilgili bilgisinin olduğunu belirten ve erken yaşta evlenen kadınların %52,5'inin bu bilgiyi annesinden, %30,1'inin eşinin annesinden/akrabalarından, %8,7'sinin okuldan ve %8,7'sinin araştırıp öğrendiği belirlenmiştir. Erken yaşta evlenen kız çocuklarında cinsel olgunluğa erişmeden yaşanan cinsel ilişki, cinselliğe dair herhangi bir bilginin olmaması gibi durumlar yaşanmakta ve bu durumlar kadının tüm cinsel hayatını olumsuz yōnde etkileyebilmektedir (**Gūneř ve ark. 2016, Aktepe ve Atay 2017**).

İlk cinsel deneyimin erken yaşlarda olması cinsel yaşamı olumsuz etkilemektedir. Yapılan bir çalışmada 18 yaşından önce evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla cinsel ilişki yaşama isteklerinin daha dūřuk olduğu tespit edilmiştir (**Erulkar 2013**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %7,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %40'ının evliliğinin ilk gecesinde (ilk cinsel ilişkide) sorun yaşadığı belirlenmiştir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada, erken yaşta evlenen kadınların evliliğin ilk gecesi cinsel ilişkide sorun yaşama durumunun, erişkin yaşta evlenen kadınların evliliğin ilk gecesi cinsel ilişkide sorun yaşama durumundan üç kat daha fazla olduğu belirtilmiştir (**Gūneř ve ark. 2016**). Farklı bir çalışmada da erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla evliliğin ilk gecesi cinsel ilişkiye iki kat fazla zorlandığı saptanmıştır (**Raj ve Boehmer 2013**). Bu alışmalar, erken yaşta evlenen ve biyo-psikososyal gelişimini tamamlamayan kız çocuklarının karşı karşıya kaldıkları cinselliğin yaşamlarında büyük sorunlara yol açtığını göstermektedir.

Türkiye’de evlilik kararını öncelikle ebeveynlerin vermesi, daha sonra evlenecek kişilerin fikrinin sorulması ya da hiç sorulmaması sık görülen bir durumdur. Yapılan bir çalışmada aile isteğiyle evlenen kadınların yaklaşık %50’sinin 18 yaşından küçük olduğu, kendi isteğiyle evlenen kadınlar arasında erken yaşta evlenenlerin oranının %20,6 olduğu, bu durumlarda erken yaşta evliliklerde söz hakkının ailede olduğu bilinmektedir. **(Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012)**. Yapılan farklı bir araştırmada ise erken evliliklerin sebebinin geleneksel ataerkil toplumların gereği olduğu belirtilmiştir **(Akpan 2003)**. Erken yaşta evlenen kadınların araştırıldığı başka bir çalışmada da kadınların %22,9’unun rızası olmadan evlendirildiği tespit edilmiştir **(Soylu ve Ayaz 2013)**. Başka bir çalışmada rızası dışında, aile isteğiyle evlendirilen kadınların oranı %52,9, kendi isteğiyle severek evlenen kadınların oranı %15,7 olarak belirlenmiş, bu kadınların %43,7’sinin evlilik kararını, evlenecek olan çiftlerin birlikte vermesi gerektiğini ifade ettikleri belirtilmiştir **(Orçan ve Kar 2008)**. Şen (2014)’e göre erken evliliklerde aile isteği ve kararı kadının kendi rızasından daha fazla önem taşımaktadır. Yapılan bir araştırmada, kız çocuklarının, ailede özellikle baba olmak üzere ailedeki erkeklerin isteğiyle erken yaşta evlendikleri belirlenmiştir **(Seginer ve Mahajna 2004)**. Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %10,5’inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %69,2’sinin “evlendiğinde evliliğe hazır hissetmediği” saptanmıştır. Bununla birlikte çalışmamızda, erken yaşta evlenen kadınların %69,8’inin “aile isteği/baskısıyla”, %26,3’ünün “eşini severek ve kendi rızasıyla”, %3,9’unun ise “kaçırılarak” evlendiği bulunmuştur. Oysa İran’da gerçekleştirilen bir çalışmada erken evliliğin diğer bir sebebinin aile baskısından kaçmak olduğu belirtilmiştir **(Montazeri ve ark. 2016)**. Benzer şekilde Türkiye’de yapılan bir çalışmada 18 yaşından önce evlenenlerin %57,9’unun “aile isteği/baskısıyla” evlendikleri belirlenmişken, erişkin yaşta evlenen kadınların evlilik kararında “aile isteği/baskısı” olma oranının %3,3 olduğu ve yaşın büyümesiyle beraber ailelerin evlilik konusunda çocukları üzerindeki hükmünün azaldığı saptanmıştır **(Kırıkçı 2018)**. Yapılan farklı bir çalışmada, “aile isteğiyle evlendim” diyen kadınların oranı %31 olarak belirlemiş, bu oranın 2011 yılında %9’a gerilediği tespit edilmiştir **(TAYA 2011)**. Çalışmalarda, erken yaşta evlenen kadınların %75’inin “aile isteği/kararıyla” **(Yıldız ve Avcı 2018)**, %22,9’unun kendi onayı olmadan evlendiği saptanmıştır **(Soylu ve Ayaz 2013)**. Yapılan araştırmalarda erken yaşta evliliklerin gerçekleşmesinde, gelenekler ve toplumsal cinsiyet rollerinin yanı sıra aile onayının büyük bir etkisinin olduğu belirlenmiştir **(Ghosh 2011, Ngo 2002, Obaida-Nasrin ve Rahman 2012, Raj ve ark. 2011)**. Bu çalışmalar, erken yaşta evliliklerde aile kararının, kız çocuğunun evliliğe dair his ve görüşlerinden daha önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Erken yaşıta evliliğin gerçekleşmesine neden olan bir diğerk faktör ise kadının eşini sevmek durumudur. Yapılan bir çalışmada erişkin yaşıta ve eşiyile tanışıp anlaşıarak evlenen kadınların oranı %13,3 iken, “eşini sevdiği için” erken yaşıta evlenmek isteyenlerin oranı %2,6 olarak belirlenmiş, erişkin yaşıta evlenen kadınların %18,3’ünün “yaşıım geldiği için evlenmek istedim” dediği tespit edilmiştir (**Kırıkçı 2018**). Çalışmamızda, “eşini sevdiği için” evliliğe hazır hissetme oranı erişkin yaşıta evlenenlerde %37,2, erken yaşıta evlenenlerde %60,6 olduğu belirlenmiştir. Yapılan farklı bir çalışmada ise, erken yaşıta ve eşini severek evlenen kadınların oranının %20 olduğu tespit edilmiştir (**Yıldız ve Avcı 2018**).

Evliliğe ilişkin Güneydoğudaki kadınların görüşlerinin belirlendiği bir çalışmada, kadınların %42'den fazlasının 18 yaşına gelmeden evlendiği belirlenmiştir. Çalışmaya katılan kadınların, bir kadının evlenmesi için en uygun yaşı 15-20 yaşı arası olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir (**Ertem ve Koçtürk 2008**). Çalışmamızda erişkin yaşıta evlenen kadınların %15,4’ünün, erken yaşıta evlenen kadınların %27,6’sının bir kadının evlenebilmesi için uygun yaşı aralığının 15-18 olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda kızların evlenebilme yaşı 15-18 yaşı olarak ifade eden kadınların nedenlerine bakıldığında; erişkin yaşıta evlenen kadınların %93,5’i, erken yaşıta evlenen kadınların %82,6’sı “kızların fiziksel-ruhsal gelişmeye ve olgunlaşmaya başlaması”, erişkin yaşıta evlenen kadınların %6,5’i, erken yaşıta evlenen kadınların ise %17,4’ü “kızların sorumluluğunu alması” şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum erken yaşıta yapılan evliliklerin yapılmasına ilişkin kadınlar arasındaki görüşlerin farklı olduğunu göstermektedir. Bu algı ve görüşlerin olumlu yönde değıştirilmesinde sağlık personellerine önemli roller düşmektedir.

Başka bir çalışmada ise, kız çocuklarının aileleri evlilik için yeterli olan yaşı 14 olarak belirtmiş ve bunun nedenini bu yaşı itibariyle fiziksel gelişimin gerçekleşmesi olduğu şeklinde açıklamıştır (**Koçtürk ve ark. 2018**). Ne yazık ki kız çocuklarının ergenliğe girmelerinin, fiziksel olgunluğa erişmelerinin, ebeveynlerin kız çocuklarını okula göndermemesine ve erken evliliğe sebep olduğu saptanmıştır (**İlhan-Tunç 2009**). Çalışmamıza katılan erişkin yaşıta evlenen kadınların %84,6’sının, erken yaşıta evlenen kadınların ise %72,4’ünün kadınların evlenme yaşı 19 yaşı olarak belirtmişlerdir. Yapılan farklı bir çalışmada evli kadınların %19,5’inin ideal evlilik yaşı 14-18 yaşı, %80,5’inin ise 19 yaşıdan sonra olması gerektiğini ifade etmişlerdir (**Orçan ve Kar 2008**). Çalışmamıza katılan kadınların evliliklerin erken yaşıta yapılmaması gerektiği konusunda bilinç düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Ailelerin sosyoekonomik düzeyinin düşük olması kız çocuklarının erken evlenmesinde bir etkidir (**TAYA 2011**). Çalışmamıza da yer alan kadınların erişkin yaşıta evlenen

kadınların %6,7'si, erken yaşta evlenen kadınların %23,8'i, ailede geçim sıkıntısının olması durumunda kız çocuklarının evlendirilmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerde kız çocuklarının maddi bir kazanç karşılığında evlendirilmesinin aileleri ekonomik olarak ferahlatacağı ve evden bir kişinin eksilmesinin ailenin giderini azaltacağı düşünülmektedir (**Boran ve ark. 2013**). Bu da kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinde ailelerin ekonomik koşullarının etkili olduğunu düşündürmektedir.

Ülkemizde yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların %20'sinin evliliğin yaşamlarını olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu durum erken yaşta evlilik yapan kadınların pişmanlıklarını ve desteğe ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir (**Koçtürk ve ark. 2018**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %20'sinin, erken yaşta evlenen kadınların %55,2'sinin evliliğiyle ilgili pişmanlık yaşadığı belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %66,6'sının, erken yaşta evlenen kadınların ise %51,7'sinin evliliğiyle ilgili pişmanlığını dile getirirken daha geç evlenmek istediğini; erişkin yaşta evlenen kadınların %14,3'ünün, erken yaşta evlenen kadınların %41,4'ünün “evlenmek istemediğini” belirttiği görülmüştür. Ayrıca çalışmamızda erken yaşta evliliğin yararlı olmadığını düşünen erişkin yaşta evlenen kadınların %24,8'inin, erken yaşta evlenen kadınların %49,3'ünün kadının evlilik sonrasında pişmanlık yaşayabileceğini vurguladıkları belirlenmiştir. Bir nitel araştırmada da erken yaşta evlenen kadınların çoğunun, evlilik sonrasında beklentilerinin karşılanmadığı, hayal kırıklıkları yaşadıkları ve yeni rolleriyle ilgili çatışmalarla karşılaşarak uyum problemleri yaşadıkları tespit edilmiştir (**Duru ve Arslan 2014**). Bu bulgular çalışma bulgumuzla benzerlik göstermektedir.

Ülkemizde erken yaşta evlenen kadınların birçoğunun eşinin ailesiyle birlikte yaşadığı bilinmektedir. Birlikte yaşamanın; maddi açıdan destek ve aile büyüklerinin yol gösterici olması gibi olumlu yönlerinin olduğu saptanmıştır (**Uysal ve ark. 2019**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %31,4'ü, erken yaşta evlenen kadınların %59'u erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun “evlendiği kişinin ailesiyle yaşaması” gerektiğini belirtmiştir. Erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun evlendiği kişinin ailesiyle yaşaması gerektiğini belirten kadınlardan erişkin yaşta evlenen kadınların %65,5'i, erken yaşta evlenen kadınların %74,2'si “kız çocuğunun aile olmayı ve ev işlerini öğrenmesi için”, erişkin yaşta evlenen kadınların % 27,7'si, erken yaşta evlenen kadınların %17,7'si “eşinin ailesinin desteğine ihtiyacı olduğu için”, erişkin yaşta evlenen kadınların %6,8'i, erken yaşta evlenen kadınların ise %8,1'i “kız çocuğunun eşini daha iyi tanıması için” evlendiği kişinin ailesiyle yaşaması

gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durumda kadınların birçoğunun, erken evlilikte aileyle birlikte yaşamının çiftlere yararlı olacağını düşündükleri söylenebilir.

Erken yaşta evlenen kadınların eşinin ailesiyle birlikte yaşamasının; evli çiftlerin tam olarak kendilerini bir aile olarak hissedememeleri ve evlilik bilincine ulaşamamaları gibi olumsuz yanlarının olduğu belirlenmiştir (**Uysal ve ark. 2019**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %68,6'sı, erken yaşta evlenen kadınların %41'i erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun "evlendiği kişinin ailesiyle yaşamaması" gerektiğini belirtmiştir. Eşinin ailesi ile yaşamamasının nedenlerini ise; erken yaşta evlenen kadınların %34,9'u, erişkin yaşta evlenen kadınların %50'si "ailede çatışma ve huzursuzluk olacağı için", erişkin yaşta evlenen kadınların %36,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların %48,8'i kişinin "kendi sorumluluğunu bilmesi için", erişkin yaşta evlenen kadınların %13,9'u, erken yaşta evlenen kadınların %16,3'ü "aileler arası düzen farkı olacağı için" kız çocuğunun evlendiği kişinin ailesiyle yaşamaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Literatürde erken yaşta evliliklerde kız çocuğunun eşinin ailesiyle birlikte yaşamaya mecbur bırakılarak kayınvalidesinin evde iş yükünü azaltan kişi olduğu belirtilmiştir (**Boran ve ark. 2013**). Kadınların eş ailesiyle birlikte yaşamının olumsuz sonuçlarının olduğu görülmektedir. Bu olumsuz durumlardan kadınların korunması için sağlık personelinin bir takım stratejiler geliştirmesi ve kadınlara destek sunması kadın ruh sağlığı açısından oldukça önemlidir.

Ülkemizde kız çocukların evliliklerinin oranının 2014'te %5,8, 2015'te ise %5,2 olduğu belirlenmiştir (**TÜİK 2017**). Çalışmamızda erken yaşta evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla, kız çocuk evliliklerine yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$, Tablo.4.7.1). Yapılan bir çalışmada öğrencilerin kız çocuk evliliklerine yönelik tutumlarının olumsuz yönde olduğu bulunmuştur (**Aygin ve ark. 2017**).

Şiddet, güç ve baskıyla bireylere bedensel, ruhsal veya sosyal olarak zarar veren hareketlerin tümüdür. Şiddet, bireylerin birbirini anlamak, ikna etmek, sorunlar karşısında çözüm üretmek yerine düşüncelerin ve davranışların dayatılmasıyla ortaya çıkmaktadır (**Sezer 2008**). Aile içi şiddet, bireylerde fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal hasarlara sebep olan ve tüm toplumu olumsuz etkileyen önemli bir problemdir (**Stinson ve Robinson 2006**). Şiddete maruz kalan kadınlarda genel sağlık bozukluğuyla birlikte, yaşam kalitelerinde düşüş görülmekte ve sağlık kuruluşlarına başvurma oranları artış göstermektedir (**Campbell 2002**). Kadınların %35'inin yaşamlarının herhangi bir zamanında eşleri ya da başka kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (**WHO 2013a**).

Erken yaşıta gerçekleşen evliliklerinin birçoğunun görücü usulü ile gerçekleştiği bilinmektedir. Bu durumun ise, aile içi anlaşmazlık ve şiddeti doğurduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda, erken yaşıta yapılan evliliklerin eş şiddeti açısından önemli bir risk faktörü olduğunu da belirtilmiştir. **(Kidman, 2016)**. Aile içi şiddete maruz kalan kadınların %61,3'ünün, aile içi şiddete maruz kalmayan kadınların ise %42'sinin görücü usulü ile evlendikleri saptanmıştır **(Tav ve ark, 2018)**. Çalışmamızda erken yaşıta görücü usulüyle evlenen kadınların, erken yaşıta tanışıp anlaşarak evlenen kadınlardan anlamlı düzeyde daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$ Tablo 4.7.1). Bununla birlikte çalışmamızda, erken yaşıta görücü usulüyle evlenen kadınların aile içi şiddeti, erişkin yaşıta görücü usulüyle evlenen kadınlardan anlamlı düzeyde daha fazla yaşadıkları saptanmıştır ($p<0,05$ Tablo 4.7.1). Yapılan çalışmalarda görücü usulü ile evlenen kadınların aile içi şiddet yaşama düzeyinin tanışıp anlaşarak evlenen kadınlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir **(yekin ve ark. 2012, Kaymaz ve ark. 2014)**. Bu da aile içi şiddetin görücü usulü ile yapılan evliliklerde özellikle de erken yaşıta yapılan görücü usulü evliliklerinde daha fazla görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu konuda toplumun bilinçlendirilmesi oldukça önemlidir.

Güney Asya'da yapılan çalışmalarda eş şiddetinde büyük bir etken olarak erken yaşıta yapılan evlilikler olduğu görülmektedir **(Kidman 2016, Youth ve ark. 2016)**. Ülkemizde kadınların %36'sının yaşamlarının herhangi bir zamanında aile içi şiddete maruz kaldığı saptanmıştır **(Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi şiddet Araştırması 2014)**. Yapılan başka bir çalışmada erken yaşıta evlendirilen kadınların %14,6'sının eşi tarafından fiziksel şiddete, %27,1'inin ise psikolojik şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir **(Soylu ve Ayaz 2013)**. Çalışmamızda erişkin yaşıta evlenen kadınların %12,4'ünün, erken yaşıta evlenen kadınların ise, %56,2'sinin aile içi şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Youth ve ark. (2016), yaptıkları çalışmada kadınların %44,5'inin eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıklarını, bu kadınların %78,9'unun 18 yaşından önce evlilik yaptığını belirtmiştir. Çalışmamızda erken yaşıta evlenen kadınların %62,7'sinin, erişkin yaşıta evlenen kadınların ise %23,1'inin fiziksel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Literatürde erken yaşıta evlendirilen kız çocuklarının eşleri tarafından daha sık fiziksel şiddete **(Raj ve ark. 2010)**, erişkin yaşıta evlenen kadınlara oranla da iki kat daha fazla fiziksel şiddete ve üç kat daha fazla cinsel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir **(Jain, Kurz, & Global, 2007)**. Çalışmamızda, şiddete maruz kalan ve erken yaşıta evlenen kadınların %62,7'sinin en fazla fiziksel şiddete, %32,2'sinin ise en fazla psikolojik şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada erken yaşıta evlenen kadınların %31,6'sının, erişkin yaşıta evlenen kadınların %9,1'inin aile içi

fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (**Kırıkçı 2018**). Bu çalışmalar erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla aile içinde daha fazla fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir. Bu bağlamda erken yaşta evlenen kadınlar aile içi şiddete maruz kalma ve biyo-psikososyal olumsuzluklar yaşama açısından bir risk grubu olup, toplumun bu açıdan bilinçlendirilmesi oldukça önemlidir.

Yapılan bir araştırmada evli kadınların %40-52'sinin aile içi hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir (**Yoshihama ve Sorenson 1994**). Yapılan çalışmalarda, çocuk yaşta olmanın fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma açısından önemli bir risk faktörü olduğunu saptanmıştır (**Mikhail 2002, Erulkar 2013**). Yapılan bir araştırmaya göre erken yaşta evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara göre, iki kat daha fazla fiziksel şiddete, üç kat daha fazla cinsel şiddete uğradıkları belirtilmektedir (**ICRW 2007**). Güneş ve ark (2016)'nın yaptıkları bir çalışmada, erken yaşta evlendirilen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara göre, daha fazla fiziksel psikolojik ve cinsel şiddete uğradığı belirlenmiştir. Çalışmamızda erken yaşta evlenen kadınların %1,7'sinin cinsel şiddete maruz kaldığı saptanmışken, çalışmamıza katılan erişkin yaşta evlenen kadınların hiç cinsel şiddete maruz kalmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar erken yaşta evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla daha fazla cinsel şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir.

Kadınlar özellikle evliliğin ilk yıllarında aile içi şiddete maruz kalmaktadır (**Kırıkçı 2018**). Yapılan bir çalışmada erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara oranla evliliğin ilk yıllarında daha fazla fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (**Güneş ve ark. 2016**). Çalışmamızda erişkin yaşta evlenen kadınların %7,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %25,4'ünün evliliğinin ilk üç ayı ile birinci yılı içerisinde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Erişkin yaşta evlenen kadınların %46,1'inin, erken yaşta evlenen kadınların ise %43,9'unun halen şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2009)'na göre kadınların %9,9'unun son bir yılda eşi veya birlikte olduğu kişi tarafından fiziksel şiddete, %25'inin ise duygusal şiddete uğradığı belirlenmiştir. Bu bulgular, erken yaşta evlenen kadınlarda daha yüksek olmakla birlikte aile içi şiddetin evliliğin ilk zamanlarından itibaren her zaman var olduğunu göstermektedir. Bu nedenle evliliğin ilk yıllarında aile danışmanlığının etkili verilmesi ya da kişilerin evlilik öncesi danışmanlık almaları oldukça önemlidir.

Çocuk yaşta yapılan evliliklerde görülen kadının eğitimindeki ve ekonomik imkânlarındaki kısıtlılık gibi faktörler eş şiddeti açısından olası nedenler olarak kabul edilmektedir (**Yakıt ve Coşkun 2014, Aktepe ve Atay 2017**). Kadınların eğitim düzeyinin artmasının aile içi fiziksel şiddet yaşama oranını azalttığının belirlendiği bir çalışmada,

ilkokulu bitirmeyen kadınların, üniversite mezunu kadınlara göre iki kat daha fazla şiddete maruz kaldığı saptanmıştır (**KSGM 2015**). Başka bir çalışmada ise okur-yazar olmayan kadınların %43'ünün, üniversite mezunu kadınların ise %12'sinin şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (**Altınay ve Arat 2007**). Şahin ve ark (2012)'nin çalışmalarında şiddete maruz kalan kadınların eğitim düzeylerinin, şiddete maruz kalmayan kadınlara oranla daha düşük olduğu bulunmuştur. Çalışmamızda, erken yaşta evlenen ve ilkokul mezunu olan kadınların, yine erken yaşta evlenen diğer eğitim düzeyine sahip olan kadınlardan anlamlı düzeyde daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$, Tablo 4.7.1). Yapılan bir çalışmada okur-yazar olmayan kadınların en az lise mezunu kadınlara oranla daha fazla aile içi şiddete maruz kaldıkları ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır (**Efe ve Ayaz 2010**). Boz ve ark. (2008) yaptıkları bir çalışmada şiddete maruz kalan kadınların çoğunun ilköğretim mezunu ya da daha düşük eğitim düzeyine sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Rosenfeld (2004), aile içi şiddete maruz kalan kadınların düşük eğitim seviyesinde olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde kadının eğitim düzeyi azaldıkça aile içi şiddete maruz kalma oranının arttığı saptanmıştır (**Bedir ve ark 2018**). Ediz ve Altan (2017)'in çalışmasında ilkokul mezunu olan kadınların %36'sının, üniversite mezunu kadınların ise %7,7'sinin aile içi şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Bu çalışmalar, çalışma bulgumuzu destekler niteliktedir.

Ailelerde sosyoekonomik düzeyin düşüklüğü sebebiyle, birçok gereksinimin karşılanamaması ve işsizlik gibi durumlar, kadına yönelik aile içi şiddete neden olabilmektedir (**Aşkın ve Aşkın 2018**). Literatürde, şiddete maruz kalan kadınların kendilerinin ve eşlerinin haneye gelir getirecek herhangi bir işte çalışmaması yani sosyoekonomik düzeyinin düşük olması dikkat çeken bir durumdur (**Kocacık ve Doğan 2006, Günay ve ark. 2006, Turhan ve ark. 2006, Rosenfeld 2004**). Hane halkı refah düzeyi düşük olan ailelerde şiddet, çatışma ve problem çözme aracı olarak varlığını sürdürmektedir. Çalışmamızda erken yaşta evlenen ve çalışmayan kadınların, erken yaşta evlenen ve çalışan kadınlardan anlamlı düzeyde daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$, Tablo.4.7.1). Bununla birlikte çalışmamızda, erken yaşta evlenen ve eşi çalışmayan kadınların erken yaşta evlenen ve eşi çalışan kadınlardan anlamlı düzeyde daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir ($p<0,05$, Tablo.4.7.1). Yapılan bir araştırmada çalışmaya katılan kadınların %58,8'i ekonomik yetersizliğin şiddeti arttırdığını belirtmiştir (**Güler ve ark. 2005**). Bununla birlikte, sosyoekonomik düzeyi yetersiz olan aileler, kız çocuklarını erken yaşta evlendirerek aile giderlerinin azalacağını düşünüp kızlarını evlendirmek koşuluyla para alarak gelir elde edebilmektedirler (**Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012**). Bu durumda kız

çocuğunun evlendirildiği eşi ve ailesi kız çocuğunu bir eşya gibi sahiplenmekte ve istediklerini şiddet ile yaptırmaya çalışmaktadırlar (**Kırıkçı 2018**). Bu çalışma bulguları ailelerin sosyoekonomik durumunun kadına yönelik aile içi şiddet düzeyini doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, çalışmamızda erken yaşta ve görücü usulüyle evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara göre daha fazla aile içi şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca erken yaşta evlenen kadınların, erişkin yaşta evlenen kadınlara göre kız çocuk evliliklerine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Erken yaşta evlenen kadınların erişkin yaşta evlenen kadınlara göre; dini nikâhla evli olma, boşanma ve görücü usulüyle evlenme oranlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda erken yaşta evlenen kadınların eğitim düzeylerinin, çalışma oranlarının, ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmamızda erken yaşta evlenen kadınların çoğunluğunun ilk gebeliklerini erken yaşta yaşadıkları, düşük yapma oranlarının daha yüksek olduğu, çocuk doğurma sayılarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erken yaşta evlenen kadınların evliliğin ilk gecesinde daha fazla sorun yaşadıkları, çoğunluğunun aile isteği/baskısıyla evlendiği, evliliğe hazır hissetmediği ve evliliğiyle ilgili pişmanlık yaşadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının birçok sorun ile karşı karşıya kalmalarının yanı sıra, aile içi şiddeti daha fazla yaşadıklarını göstermektedir. Bu nedenle de erken yaş evliliklerin öncelikle kadın sağlığı ve dolaylı olarak toplum sağlığı açısından önlenmesi büyük bir öneme sahiptir. Bunun için ise kız çocuklarının gerek devlet destekli gerek sivil toplum kuruluşlarından alınan destekler ile eğitim düzeyleri yükseltilmeli ve bu kız çocuklarına/kadınlara iş olanakları sağlanarak ekonomik açıdan güçlendirilmeleri sağlanmalıdır. Bununla birlikte sağlık personelleri, özellikle hemşireler ve ebeler, erken yaşta yapılan evliliklerde kadınların sağlıklarının olumsuz yönde etkileneceğini ve bu tür evliliklerin getireceği olası sağlık sorunlarına ilişkin öncelikle kız çocuklarını, aileleri ve toplumu bilgilendirmek için gerekli eğitim ve uygulamalar düzenlemelidirler. Bu eğitimlerin yeterli ve etkin yapılması sonucunda ise hem kız çocuklarının hem geleceğin annelerinin ve dolayısı ile toplumun sağlığı korunmuş olacaktır. Böylece kız çocuklarının ve kadınların yaşam kaliteleri yükseltilmiş olacaktır.

6. KAYNAKÇA

Akıntürk T, Karaman DA: Evlenme. Medeni Hukuk. İstanbul Beta Basım, 236-44, 2012.

Akıntürk T, Karaman DA: Gerçek kişinin ehliyetleri. Medeni Hukuk. İstanbul Beta Basım, 118-37, 2012.

Akpan, Eno-Obong: “Early Marriage in Easter Nigeria and Health Consequences of Vesigo-Vaginal Fistulae (VVF) Among Young Mothers”. Gender and Development 11(2): 70-76, 2003.

Aktepe E, Atay İM: Çocuk evlilikleri ve psikososyal sonuçları. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 9(4):410-20, 2017.

Altınay AG, Ararat Y: Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, 2007.

Anonim: TBMM Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Raporu, 2009. http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/750_1.pdf (Erişim Tarihi: 19.09.2018)

Arslan MM: Aile içi iletişimsizliğin sonucu şiddet. Tüm Yönleriyle Boşanma Çalıştayı, Diyarbakır, 2013.

Aşkın EÖ, Aşkın U: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma. Kapadokya Akademik Bakış Dergisi, 1(2): 16-37, 2018.

Avakyan & Davis: A More Equal Future: A MenCare Manual to Engage Fathers to Prevent Child Marriage in India. World Vision, Promudo, & MenCare. 1-54, 2013.

Aydemir E, Karal D, Güçer M, Keser EM: “Evlilik mi Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk Gelinler”, Ankara: USAK Raporları No: 11-08, 2011.

Aygin D, Yaman Ö, Açıl H, Yılmaz AÇ, Sert H: Hemşirelik Öğrencilerinin Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutumları, 25:19-31, 2017.

Ayyıldız T, Topan A, Öztürk Ö, Kulakçı H: Adölesan Gebeliklerin Anne ve Bebeğe Yönelik Obstetrik Sonuçlar Açısından Değerlendirilmesi, DEUHFED, 8(2): 61-6, 2015.

Balakrishnan TR, Rao KV, Lapierre-Adamcy E, Krotki KJ: “A Hazard Model Analysis Of The Covariates Of Marriage Dissolution İn Canada,” Demography, 24(3): 395-406, 1987.

Baser M: Adölesan cinselliği ve gebelik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 4(1): 50-54. 2000.

Bedir N, Ekerbiçer H, İnci M, Köse E, Karatepe T, Demirbaş M, Karabel MP, Erdoğan N, Tok Ş, Kibar FA, Sancar Ö, Muratdağı G, Çopur Ö, Dikmen Ö, Sezer M, Musaoğlu E, Kurban A, Arslan A, Karaaytaç R, Mandacı S, Ceylan A, Kılıç Z: Sakarya’da yaşayan bir grup kadının şiddet algı durumları ve bunu etkileyen faktörler, Sakarya Tıp Dergisi, 7(4):187-195, 2018.

Bilican-Gökkaya V: Kadın yönelik ekonomik şiddet: Sivas ili (Cumhuriyet Üniversitesi) örneği. Journal of World of Turks, 3(3): 129-145, 2011.

Boran P, Gökçay G, Devocioğlu E, Eren T: Marmara Medical Journal, 26(2): 58-62, 2013.

Boz B, Acar K, Kurtuluş A: Mayıs 2003- Temmuz 2004 Arasında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Aile İçi Şiddet Olguları, Pamukkale Tıp Dergisi, 1: 13-16, 2008.

Bulut K, Uysal C, Korkmaz M, Sivri S, Bozkurt İ, Durmaz U, Tıraşçı Y, Gören S: Evaluation of the early age married girls applying to our department. Open Journal of Pediatrics, 5(4):334-8, 2015.

Bunting, Annie: “Stages of Development: Marriage of Girls and Teens as an International Human Rights Issue”. Social and Legal Studies 14(1): 17-38, 2005.

Campbell JC: Health consequences of intimate partner violence. Lancet, 359(9314): 133-136, 2002.

Chae S: Timing of orphanhood, early sexual debut, and early marriage in four Sub-Saharan African countries. Stud Fam Plann, 44(2):123-146, 2013.

Chandra-Mouli V, Camacho AV, Michaud PA: WHO guidelines on preventing early pregnancy and poor reproductive outcomes among adolescents in developing countries. Journal of Adolescent Health, 52(5):517-522, 2013.

Choe, MK, Thapa S, Mishra V: Early marriage and early motherhood in Nepal. J Biosoc Sci, 37(2):143-62, 2005.

Chowdhury FD: The socio-cultural context of child marriage in a Bangladeshi village. Int J Soc Welfare, 13(37):244-53, 2004.

Çaha, H, Aydın ES: Değişen Türkiye’de Kadın: Türkiye’de Kadının Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Siyasal Durumu, KADEM, İstanbul, 2014.

Çakmak D: “Türkiye’de Çocuk Gelinler”. Birinci hukukun gençleri sempozyumu hukuk devletinde kişisel güvenlik, bildiri tam metinler e-kitabı. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 20-1, 2009.

Çocuk Evliliği ve Hukuk, UNICEF, New York, 2008: 36. (Erişim Tarihi: 09.12.2019)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Birinci Kısım, Madde 1-20. <https://www.unicef.org/turkey/cocuk-haklarina-dair-sozlesme>, 1989. (Erişim Tarihi: 11.08.2019)

Çocuk Koruma Kanunu Madde 3a. <http://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat-Metin/1.5.5395.pdf> (Erişim Tarihi: 11.08.2019)

Davis A, Postles C, Rosa G: A girl’s right to say no to marriage: Working to end child marriage and keep girls in school. Working: Plan International, 2013.

Dahl B, Gordon: “Early Teen Marriage and Future Poverty”. Demography 47(3): 689-718, 2010.

Desrosiers H, Le Boundais C: The impact of age at marriage and timing of first birth on marriage dissolution in Canada, Canadian Studies in Population, 18(1): 29-51, 1991.

DİKASUM, Diyarbakır Kadın Sağlığı Sorunları Araştırma Merkezi 28 Ocak 2013 Raporu. <http://www.cocukhaklariizleme.org/diyarbakir-kadin-sorunlarini-arastirma-uygulama-merkezi-dikasum>, (2013). (Erişim Tarihi: 23.09.2019).

Dönmez G, Şimşek H, Güney T: Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili faktörler. Türkiye Halk Sağlığı Dergisi, 10(3): 151-159, 2012.

Duru E, Arslan G: Evlenmek amacıyla evden kaçan kız ergenler: Bir olgu bilim çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 5(41): 36-48, 2014.

East P, Felice M: Adolescent pregnancy and parenting: Findings from a racially diverse sample. Mahwah NJ: Erlbaum, 33(129): 248, 1996.

Ediz A, Altan Ş: Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması, TBB Dergisi, Özel Sayı: 397-410, 2017.

Efevbera Y: Experiences of Early and Forced Marriage in Conakry, Guinea: An Exploratory Study. Journal of Adolescent Health, 60(2): 107, 2017b.

Efe YŞ, Ayaz S: Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi; 11: 23-29, 2010.

Eroğlu K: Kadın ve üreme sağlığına genel bakış. İçinde: AM Coşkun, editör. Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği el kitabı. Baskı İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 1: 25-29, 2012.

Ertem M, Koçtürk T: Opinions on early-age marriage and marriage customs among Kurdish-speaking women in southest Turkey. J Fam Plann Reprod Health Care, 34(3): 147-152, 2008.

Ertem M, Saka G, Ceylan A, Acemoğlu H: Diyarbakırda erken yaş evlilikleri. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Eğitim - Kültür ve Araştırma Dergisi, 2: 115-20, 2005.

Erulkar A: Adolescence Lost: The Realities of Child Marriage. Journal of Adolescent Health, 52(5): 513-4, 2013.

Field, Erica ve Attila Ambrus: “Early Marriage, Age of Menarche and Female Schooling Attainment In Bangladesh”. Journal of Political Economy, 116(5): 881-930, 2008.

Gage AJ: Child marriage prevention in Amhara Region, Ethiopia: Association of communication exposure and social influence with parents/guardians' knowledge and attitudes. Social Science & Medicine, 97: 124-33, 2013.

Gangoli G, McCarry M. & Razak A: Child Marriage or Forced Marriage? South Asian Communities in North East England. Children and Society, 23(6): 418-429, 2009.

Ghosh, Biswajit: “Early Marriage of Girls in Contemporary Bengal: A Field View”. Social Change 41(1): 41-61, 2011.

Ghosh S, Lahiri S, & Datta N: Understanding Happiness and Psychological Wellbeing Among Young Married Women in Rural India. Journal of Comparative Family Studies, 48(1):4, 2017.

Global Health Observatory (GHO) Data, World Health Organization, http://www.who.int/gho/women_and_health/violence/intimate_partner/en/, 2019. (Erişim Tarihi: 22.11.2019)

Göç Vakfı'nın Çocuk Hak İhlali İzleme Raporu, <http://www.panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/g/o/goc-vakfi-izleme-raporu.pdf> 2012. (Erişim Tarihi: 11.08.2019).

Gök M: Child marriages in Turkey with different aspects. International Journal of Human Sciences, 13(1): 2222-2231, 2016.

Güler N, Tel H, Özkan Tuncay F: Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı The View of Womans' to The Violence Experienced Within the Family, Cerrahpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 27(2): 51 – 56, 2005.

Güler, Özkan ve Hüdaverdi Küçüker: “Early Marriages Among Adolesencent Girls in Afyonkarahisar, Turkey”, European Journal of General Medicine, 7(4): 365-371, 2010.

Günay T, Giray H, Harç B, Köksal B, Sarı S: İzmir’de bir gecekondu bölgesinde kadına yönelik aile içi şiddet. Sağlık ve Toplum, 16(3): 31-37, 2006.

Güneş M, Selçuk H, Demir S, İbiloğlu A, Bulut M, Kaya M, Yılmaz A, Atlı A, Sör A: Marital harmony and childhood psychological trauma in child marriage. Journal of Mood Disorders, 6(2): 63–70, 2016.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, “ Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması”. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana ve Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, 2008.

Hamamcı Z, Buğa A, Duran Ş: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Yaşantısı ile ilgili Bilgi Kaynaklarının ve Evlilik öncesi Eğitim ihtiyaçlarının incelenmesi. Aile ve Toplum, 7(26): 33-50, 2011.

Harcar T, Çakır O, Sürgevil O, Budak G: Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. Toplum ve Demokrasi, 2:(4), 51-70, 2008.

Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi, 11(3): 3-10, 2014.

Hervish A, Feldman-Jacobs C: "Who Speaks For Me", Population Reference Bureau Policy Brief. International Planned Parenthood Federation (IPPF), The Forum on Marriage and The Rights of Women and Girls, United Nations for Population Association, 2011.

Hervish A, Feldman-Jacobs H: Qui parle en mon nom? Mettre fin au mariage des enfants. Population Reference Bureau, 2011. http://www.prb.org/pdf11/ending-child-marriage_fr.pdf (Erişim Tarihi: 26.06.2019)

İçağasıoğlu Çoban A: Adölesan evlilikleri, Aile ve Toplum Dergisi, 16(4): 37-50,2009.

International Center for Research on Women (ICRW). New insights on preventing child marriage. A global analysis of factor sand programs, p.6-10, 2007. http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/_les/documents/1815.pdf (Erişim Tarihi: 11.08.2019).

International planned parenthood federation (IPPF) and the forum on marriage and the rights of women and girls. Ending child marriage-aguide for global policy action, 2006. http://www.unfpa.org/upload/lib_pub_file/662_filename_endchildmarriage.pdf (Erişim Tarihi: 17.08.2019)

İlhan-Tunç, A: Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri, Van ili örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1): 237-269, 2009.

Jain A, Ganesh B, Bobdey SC, Sathwara JA, & Saoba S: Sociodemographic and clinical profile of cervical cancer patients visiting in a tertiary care hospital in India. Indian journal of medical and paediatric oncology: official journal of Indian Society of Medical & Paediatric Oncology, 38(3): 291, 2017.

Ji Y: Negotiating Marriage and Schooling: Nepalese Women's Transition to Adulthood, 646(1): 194-213, 2013.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), UNICEF, Türkiye Yürütme Kurulu'na Sunulan Türkiye Gölge Raporu, 2004.

Kahalaf MK, Rasheed FA, Hussain SA: Association between Early Marriage and Other Sociomedical Characteristics with the Cervical Pap Smear Results in Iraqi Women. Advances in Sexual Medicine, 5(04): 73-82, 2015.

Kalmuss DS, Namerow PB: Subsequent childbearing among teenage mothers: The determinants of a closely spaced second birth. *Family Planning Perspectives*; 26(4):149-53, 1994.

Kaptanoğlu İY, Ergöçmen B: Çocuk Gelin Olmaya Giden Yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*; 15(2): 129-161, 2012.

Kara B: Değişen aile dinamikleri açısından erken yaşta evlilikler sorunu ve toplumsal önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2): 59-72, 2015.

Karaçam Z, Çalışır H, DüNDAR E, Altuntaş F, Avcı HC: Evli kadınların aile içi şiddet görmelerini etkileyen faktörler ve kadınların şiddete ilişkin bazı özellikleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 22(2): 71-88, 2006.

Karakaya E: Adölesan evli kadınlarda üreme sağlığı ve sosyoekonomik kültürel özellikler. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*, 122-123, 2004.

Karal D, Aydemir E: Türkiye’de kadına yönelik şiddet. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporları*, 12(1): 1-77, 2012.

Karimi Zarchi M, Akhavan A, Gholami H, Dehghani A, Naghshi M, Mohseni F: Evaluation of cervical cancer risk factors in women referred to Yazd-Iran hospitals from 2002 to 2009. *Asian Pac J Cancer Prev*, 11(2): 537–538, 2010.

Kaymaz HE, Öztürk A, Bağcıoğlu E: Psychiatric Evaluation of Married Women who exposed to Domestic Violence. *Gaziantep Med J*, 20(1): 15-19, 2014.

Kılıç A: “Çocuk Gelin Sorunu”, *Eğitim Dergisi (İnsan Hakları Eğitimi)*, 33, 2012. <http://www.egitisim.gen.Tr/Site/Arsiv/73-33/664-Cocuk-Gelin-Sorunu.Html> (Erişim Tarihi: 07.10.2019).

Kidman R: Child Marriage and Intimate Partner Violence: A comparative study of 34 countries. *International Journal of Epidemiology*, 46(2), 662–675, 2016.

Kocacık F, Çağlayandereli M: Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2): 24-43, 2009.

Kocacık F, Doğan O: Domestic violence against women in Sivas, Turkey: survey study. *Croat Med J*, 47(5): 742-749, 2006.

Koçtürk N, Bilge F, Yüksel F: Erken yaşta evlenen ergenlerin bireysel ve ailesel özellikleri, okul terkinin nedenleri ve evlilikle ilgili sorunları, 8(50): 1-28, 2018.

Köse N: Acarlar Beldesinde okul terkleri ve devamsızlık sorunu, Adnan Menderes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2014.

Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R: World report on violence and health. Geneva, World Health Organization, 2002.

https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/introduction.pdf (Erişim Tarihi: 02.08.2019).

KSGM, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara, 2015 (Erişim Tarihi: 28.10.2019).

Lane S: Stealing Innocence: Child Marriage and Gender Inequality in Pakistan. Plan International. Finland and Abo Academy University, 2011.

Le Strat Y, Dubertret C, Le Foll B: Child marriage in the United States and its association with mental health in women. *Pediatrics*, 128(3): 524-30, 2011.

Letsch C: Syria's refugees: fears of abuse grow as Turkish men snap up wives, <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/08/syrian-refugee-brides-turkish-husbands-marriage-2014>. (Erişim Tarihi: 28.10.2019).

Loaiza E, Wong S: Marrying Too Young: End Child Marriage. New York: United Nations Population Fund (UNFPA), 2012. <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/MarryingTooYoung.pdf> (Erişim Tarihi: 11.08.2019)

Luseno WK, Zhang L, Iritani BJ, Hartman S, Rusakaniko S, Hallfors DD: Influence of school support on early marriage experiences and health services utilization among young orphaned women in Zimbabwe. *Health care for women international*, 38(3): 283-299, 2017.

Malatyalı MK. Türkiye’de çocuk gelin sorunu. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 2(3): 27-38, 2014.

Malatyalı MK, Kaynak BD, Hasta D: A Social Dominance Theory Perspective on Attitudes Toward Girl Child Marriages in Turkey: The Legitimizing Role of Ambivalent Sexism. *Sex Roles*, 77(9-10): 1-10, 2017.

Malhotra A, Warner A, McGonagle A, Lee-Rife S: Solutions to end child marriage, what the evidence shows. International Center for Research on Women, 2011. <https://www.icrw.org/wp-content/uploads/2016/10/Solutions-to-End-Child-Marriage.pdf> (Erişim Tarihi: 22.07.2019)

Martin PD, Specter G, Martin M, Martin D. Expressed Attitudes of Adolescents Toward Marriage and Family Life. *Adolescence*, 38(150): 359-367, 2003.

Marthur, Sanyukta, Margaret Greene, Anju Malhotra: Too Young To Wed: The Lives, Rights and Health of Young Married Girls. International Center for Research on Women Publication, 2003.

Mehra V. Family Violence Prevention Fund. Culturally competent responses for identifying and responding to domestic violence in dental care settings. *J Calif Dent Assoc*, 32(5): 387-395, 2004.

Melekoğlu R, Evrüke C, Kafadar T, Mısırlıoğlu S, Büyükkurt S, Özgüven FC. Adölesan gebeliklerin perinatal sonuçları. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 10(4): 213-9, 2013.

Mihçiookur S, Akın A. Çocuk Yaşta, Zorla Evlilikler ve Ergen Gebelikleri. Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics, 1(2): 22-31, 2015.

Mihçiookur S, Erbaş F, Akın A. Çocuk Gelinler ve Beklenen Olumsuz Sonuçları. Sağlık ve Toplum, 1(2): 3-12, 2010.

Mikhail SLB. Child marriage and child prostitution: Two forms of sexual exploitation. Gender & Development, 10(1): 43-49, 2002.

Montazeri S, Gharacheh M, Mohammadi N, Rad IA, Ardabili HE, Determinants of early marriage from married girls' perspective in Iranian setting: a qualitative study. J Environ Public Health, 1:1-8, 2016.

New Hampshire Nurses' Association. CDC reports the health-related costs of intimate partner violence against women exceed \$5.8 billion each year in United States. Nursing News, 27:29, 2003.

Ngo Bic: "Contesting 'Culture': The Perspectives of Hmong American Female Students On Early Marriage". Anthropology and Education Quarterly 33(2): 163-188, 2002,2011.

Noah G: Uganda: early marriage as a form of sexual violence. Forced Migration Review. 27(3): 51-5, 2007.

Nour NM: Child marriage;a silent health and human rights issue.Obstet Gynecol. 2(1): 51-6, 2009.

Obaida-Nasrin, Sarker ve K.M. Mustafizur Rahman: "Factors Affecting Early Marriage and Early Conception of Women: A Case of Slum Areas in Rajshahi City, Bangladesh. International". Journal of Sociology and Antropology 4(2): 54-62, 2012.

Orçan M, Kar M: Türkiye'de erken yaşta yapılan evlilikler ve risk algısı: Bismil örneği. Aile ve Toplum, 4(14): 97-111, 2008.

Özberk E. Ertekin H: Belediyeler için toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet ve hukuk eğitim rehberi. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2010.

Özcebe H, Biçer BK: Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk Evlilikler. Türk Pediatri Arşivi, 48: 86-93 2013.

Özşahin A, Zencir M, Gökçe B, Acimis N: Adolescent pregnancy in West Turkey. Cross sectional survey of married adolescents. Saudi Med J, 27(8): 1177-82, 2006.

Öztürk E: Türkiye’de aile, şiddet ve kadın sığınma evleri. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 3(7): 39-55, 2014.

Plan UK, Breaking Vows; Early and Forced Marriage and Girl Education, 2011. <https://plan-uk.org/file/breaking-vows-efm-3462225pdf/download?token=RLE5iobL> (Erişim Tarihi: 15.12.2019)

Protecting The Girl Child, 2014. http://www.equalitynow.org/sites/default/files/Protecting_the_Girl_Child.pdf (Erişim Tarihi: 02.10.2019).

Raj A, Boehmer U: Girl child marriage and its association with national rates of HIV, maternal health, and infant mortality across 97 countries. Violence Against Women; 19(4): 536-51, 2013.

Raj, Anita, Charlemagne S, Gomez ve Jay G, Silverman: “Multisectoral Afghan perspectives on Girl Child Marriage: Foundations for Change Do Exist in Afghanistan”. Violence Against Women XX(X): 1–17, 2011.

Raj A, Saggurti N, Lawrence D, Balaiah D, Silverman JG: Association between adolescent marriage and marital violence among young adult women in India. Int J Gynaecol Obstet; 110(1): 35-9, 2010.

Rosenfeld B: Violence risk factors in stalking and obsessional harassment: a review and preliminary meta-analysis. Criminal Justice and Behavior, 31(1): 9–36, 2004.

Saka G, Ertem M, İçlin E: Diyarbakır doğum evi hastanesinde doğum yapan gebelerde risk faktörleri: ön çalışma. Perinataloji Dergisi; 9(2): 110-5, 2001.

Sanizah A, Hasfariza F, Rahayu SN, Naslina ANN: Determinants of Marital Dissolution: A Survival Analysis Approach, International Journal of Economics and Statistics, 2: 348-354, 2014.

Sezer Ö: Çiftler arası şiddeti kabul ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16): 1-15, 2008.

Shaw A: Kinship, Cultural Preference and Immigration: Consanguineous Marriage Among British Pakistanis. Journal of the Royal Anthropological Institute, 7(2): 315–334, 2001.

Sır A, Kaya A, Bez Y: Erken Yaş (18 yaş altı) Evlilikleri: Diyarbakır Örneği. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Ankara; 27-28 Nisan, 2012.

Silliman B, Schumn WR: Adolescent Perceptions of Marriageand Premarital Couples Education. Family Relations, 53(5): 513-520, 2004.

Sivashioğlu S: Ergen gebelerin sosyodemografik özellikleri ve kendilik algıları. Gazi Üniversitesi Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Pediatri Anabilim Dalı, Ankara, 2015.

Soylu N, Ayaz M: Adli değerlendirme için yönlendirilen küçük yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının sosyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi; 14(2):136-144 2013.

Söylemez M, Ardıç T: Aile içi şiddet. Tüm Yönleriyle Şiddet Çalıştayı, Diyarbakır, 2013.
Stinson CK, Robinson R: Intimate partner violence: Continuing education for registered nurses. J Contin Educ Nurs; 37(2): 58-62, 2006.

Svanemyr J, Chandra-Mouli V, Raj A, Travers E, Sundaram L: Research prioritieson ending child marriage and supporting married girls. Reprod Health; 12: 80, 2015.

Şahin EM, Yetim D, Öyekçin DG: Edirne’de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları. Cumhuriyet Tıp Dergisi, 34(1): 23-32, 2012.

Şahin F, Beyazova U: Çocuğun şiddetten korunma hakkı. Milli Eğitim Dergisi, 151, 2001.
https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/sahin_beyazova.htm
(Erişim Tarihi: 11.08.2018)

Şahin N, Dişsiz M: Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi; 6(2): 264-274, 2009.

Şenel-Günayer H: Eş Seçimi Kararı. Yavuzer H, editör. Evlilik okulu. İstanbul: Remzi Yayınevi, 53-67, 2004.

T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2006.

T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2011.

T.C Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2008.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, “Türkiye’de Evlilik Tercihleri, <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tu-rkiyede-evlilik-tercihleri-aras-tirmasi-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 23.10.2019).

T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede sağlık hizmetleri. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele projesi. Ankara; 2008.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2009.

Taylor A, Lauro G, Segundo M, Greene M: Marriage in Brazil i i. Promundo. Retrieved from, 2015. https://promundoglobal.org/wp-content/uploads/2015/07/SheGoesWithMeInMyBoat_ChildAdolescentMarriageBrazil_EN_postprint_web.pdf (Erişim Tarihi: 15.06.2019).

TBMM İnsan haklarını inceleme komisyonu. Çocuk haklarına dair sözleşme, 137-160.<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/137-160.pdf> (Erişim Tarihi: 01.08.2019)

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor. Ankara, TBMM 2009. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf (Erişim Tarihi: 11.08.2019).

Tebeu PM, de Bernis L, Doh AS, Rochat CH, Delvaux T: Risk factors for obstetric fistula in the far north province of Cameroon. *Int J Gynaecol Obstet*, 107(1): 12–15, 2009.

Teeuw ME, Loukili G, Bartels EA, Ten Kate LP, Cornel MC, Henneman L: Consanguineous marriage and reproductive risk: attitudes and understanding of ethnic groups practising consanguinity in Western society. *European Journal Human Genetics*, 22(4): 452-457, 2013.

Thomas C: Forced and early marriage, A focus on central and Eastern Europe and former Soviet Union countries with selected laws from other countries United Nations Division for the Advancement of Women United Nations Economic Commission for Africa, 2009.

Tuna Uysal M, Tan Eren G, şimşek E: Sosyo-Kültürel Özellikler Bağlamında Erken Evlilikler: Ağrı Örneği, 9(1): 349-375, 2019.

Tuğrul YG: Erken yaşta evlendirilen kadınların evlilik süreçleri, deneyimleri ve sonraki yaşamları üzerine nitel bir çalışma, 2(1): 1-37, 2018.

Turęut M: (Editör). Türkiye’de Boşanma Nedenleri Araştırması TBNA 2014, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara, 2014.

Turhan E, Güraksın A, İnandı T: Erzurum’da kadına yönelik aile içi şiddet. Sağlık ve Toplum 16(3): 24-30, 2006.

TÜİK 2016. Haber Bülteni 2 Mart 2017 - www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.08.2019).

TÜİK, 17.01.2014 tarihli Kamuoyu Duyurusu, www.tuik.gov.tr/duyurular/duyuru_1591.pdf?utm_source...utm (Erişim Tarihi: 11.08.2019)

TÜİK 2008 “Demografik İstatistikler”. www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.10.2019).

Türk Medeni Kanunu Madde 124. Kanun Numarası: 4721. http://http://www.nvi.gov.tr/Files/File/Mevzuat/Nufus_Mevzuati/Kanun/pdf/turk_kanunu_medenisi.pdf (Erişim Tarihi: 17.08.2019)

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON Institute Public Sector GmbH ve BNB Danışmanlık. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet. Ankara: Elma Teknik Basım; 48, 2009.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2013. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/data/TNSA-2013_ana_Rapor-tr.pdf (Erişim Tarihi: 11.08.2019).

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2018(Erişim Tarihi: 19.12.2019).

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye, 2008.(Erişim Tarihi: 11.08.2019).

Uçan Süpürge Kadın Haber Sitesi, 2011. <http://www.ucansupurge.org/turkce/index2.php?Hbr=192> (Erişim Tarihi: 02.08.2019).

Ulutaşdemir N: Kadına yönelik şiddet. Sağlık ve Toplum; 12(4): 15-21, 2002.

United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. Domestic Violence against Women and Girls 2000. <http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest6e.pdf> (Erişim Tarihi: 11.09.2019).

UNICEF: Early Marriage: A harmful Traditional Practice, 2005. (Erişim Tarihi: 04.12.2019).

United Nations Children's Fund, the State of the World's Children, UNICEF, 2006. (Erişim Tarihi: 04.12.2019).

United Nations Children's Fund. (UNICEF): Progress for children: a report card on adolescents. New York: UNICEF, 2012. (Erişim Tarihi: 28.12.2019).

United Nations Children's Fund, Ending Child Marriage: Progress andprospects, UNICEF, New York, 2014. (Erişim Tarihi: 28.12.2019).

UNICEF: The state of the world's children 2016: a fair chance for every child, (2016).http://www.unicef.org/publications/files/UNICEF_SOWC_2016.pdf (Erişim Tarihi: 04.12.2019).

United Nations Children's Fund, Ending Child Marriage: Progress andprospects, UNICEF, New York, 2018. (Erişim Tarihi: 04.12.2019).

United Nations Population Found-UNFPA. Marrying too Young: End Child Marriage. New York:The United Nations Population Fund, 2012. (Erişim Tarihi: 22.12.2018).

United Nations Population Fund. (UNFPA). Motherhood in childhood: facing the challenge of adolescent pregnancy. New York: UNFPA, 2013. (Erişim Tarihi: 22.12.2018).

World Health Organization. WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women: initial results on prevalence, health outcomes and women's responses: summary report. Geneva 2005. (Erişim Tarihi: 04.12.2019).

World Health Organization. Adolescent Pregnancy, 2008. (Erişim Tarihi: 04.12.2019)

World Health Organization (WHO). 2009 Adolescents: pregnancy. <https://www.who.int/bulletin/volumes/87/6/09-020609.pdf> (Erişim Tarihi: 31.07.2018).

World Healty Organization. 2013 Child marriages: 39,000 everyday. http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2013/child_marriage_20130307/en (Erişim Tarihi: 11.09.2019).

World Health Organization (WHO). Global accelerated action for the health of adolescents (AA-HA!): guidance to support country implementation. Geneva (Switzerland): World Health Organization (WHO); 2017. (Erişim Tarihi: 17.12.2019).

World Health Organization (WHO). Monitoring health for the SDGs, sustainable development goals. Geneva: World Health Organization (WHO); 2018. (Erişim Tarihi: 29.12.2019).

WHO (2013a) Global and Regional Estimates of Violence Against Women. Prevalance and Health Effects of İntimate Partner Violence and Non- Partner Sexual Violence Department of Reproductive Health and Research, WHO, Geneva Switzerland (Erişim Tarihi: 04.08.2019).

WHO, 2019 Understanding and Addressing Violence Against Women. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77434/WHO_RHR_12.37_eng.pdf?sequence=1 (Erişim Tarihi: 10.12.2019)

Yakıt E, Coşkun AM: Toplumsal açıdan çocuk yaşta evlilikler gerçeği: Hemşire ve Ebenin Sorumluluğu. HEAD;11(3): 3-10, 2014.

Yazıcı S, Mamuk R: Sağlık çalışanlarının kadına yönelik şiddete yaklaşımları. Bakırköy Tıp Dergisi, 6(2): 73-77, 2010.

Yıldız MC: Türkiye’de töre baskısına bağlı intiharlar ve töre cinayetleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi; 16(1): 209-231, 2008.

Yıldız N, Avcı H: Erken Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti, Nitel Bir Çalışma, 2018. https://www.raporlar.org/wp-content/uploads/2018/04/Erken_Yasta_Evlilik_Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

Yiğit T: Erken Evlilikleri (Çocuk Evlilikler) Yeniden Düşünmek: Erken Evliliklerin Kavramlaştırılmasına Yönelik Nitel Bir Araştırma. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(36): 386-412, 2016.

Yoshihama M, Sorenson SB: Physical, sexual, and emotional abuse by male intimates: experiences of women in Japan. Violence and Victims, 9(1): 63–77, 1994.

Youth KM, Crandall AA, Cheong YF, Osypuk TL, Bates LM, NacedRT, Schuler SR: Child Marriage and Intimate Partner Violencein rural Bangladesh: a Longitudinal Multilevel Analysis. Demography, 53(6): 1821-1852, 2016.

Yüksel H, Yüksel M: Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler gerçeği. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi; 5(2): 1-24, 2014.

7. EKLER

EK 1. Veri Toplama Araçları

-Anket Formu

Kadınların Erken Yaşta Evliliğe Ve Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi

Anket no:..... Tarih:.....

Bu anket Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı'nda yapılmakta olan Yüksek Lisans Tez çalışması için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı Kars ilinde yaşayan kadınların erken yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Anket için vereceğiniz tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Bu nedenle soruları cevaplariken içten olmanızı diliyorum. Katılımınız ve gösterdiğiniz duyarlılığınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

A. Kadınların Sosyodemografik Özellikleri

1.Yaşınız?

2.Medeni durumunuz?

a)Evli b)Boşanmış c)Dul

3.Nikâh şekliniz?

a)Nikah yok c)Resmi nikah

4.Kaç yaşında evlendiniz?

5.Evlenme şekliniz?

a)Görücü usulü ile, birbirlerini önceden tanımadan b)Tanışıp anlaşarak

c)Diğer(açıklayınız).....
.....

6. Eğitim durumunuz?

a)Okur-yazar değil b)İlkokul c)Ortaokul/ortaöğretim d)Lise e)Üniversite

7.Eşinizin eğitim durumu?

a)Okur-yazar değil b)İlkokul c)Ortaokul/ortaöğretim d)Lise e)Üniversite

8.Çalışıyor musunuz?

a)Evet b)Hayır

9.Eşiniz çalışıyor mu?

a)Evet b)Hayır

10.Sosyal güvenceniz var mı?

a)Evet b)Hayır

11.Aile tipiniz nedir?

a)Çekirdek aile (anne-baba ve çocuklardan oluşur)

b)Geniş aile (Anne, baba, kardeşler, büyükanne, büyükbaba ve diğer birinci derece akrabalarla birlikte)

c)Dağılmış aile (anne-baba ayrı yaşıyor)

d)Diğer(açıklayınız).....
.....

12.Evlenmeden önceki aile tipiniz neydi?

a)Çekirdek aile (anne-baba ve çocuklardan oluşur)

b)Geniş aile (Anne, baba, kardeşler, büyükanne, büyükbaba ve diğer birinci derece akrabalarla birlikte)

c)Dağılmış aile (anne-baba ayrı yaşıyor)

d)Diğer(açıklayınız).....
.....

13.Annenizin eğitim durumu?

a)Okur-yazar değil b)İlkokul c)Ortaokul/ortaöğretim d)Lise e)Üniversite

14.Anneniz çalışıyor mu?

a)Evet b)Hayır

15.Babanızın eğitim durumu?

a)Okur-yazar değil b)İlkokul c)Ortaokul/ortaöğretim d)Lise e)Üniversite

16.Babanız çalışıyor mu?

a)Evet b)Hayır

17.Kaç kardeşsiniz?.....

18.Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?.....

B. Kadınların Obstetrik Özellikleri

19.İlk adet yaşı:

20.İlk gebelik yaşı:

21.Toplam gebelik sayısı:

22.Yaşayan çocuk sayısı:

23.Düşük sayısı:

24.Küretaj sayısı:

25.Evlendiğinizde cinsellikle ilgili bir bilginiz var mıydı?

a)Evet

b)Hayır (27. soruya geçiniz)

26.Evlendiğinizde cinsellikle ilgili sahip olduğunuz bilginin kaynağı nedir? (açıklayınız)

.....

27.Eşinizle cinsel ilişkiye girdiğiniz ilk gece sorun yaşadınız mı?

a)Evet

b)Hayır

28. Eşinizle cinsel ilişkiye girdiğiniz ilk gece yaşadığınız sorunla alakalı herhangi bir sağlık kuruluşuna başvurduğunuz mu?

a)Evet

b)Hayır

C. Kadınların Çocuk Yaşta Evlilik Hakkındaki Görüşleri

29.Evlenmeden önce geleceğe ilişkin herhangi bir hayaliniz var mıydı?

a)Evet(açıklayınız).....

b)Hayır(açıklayınız).....

30.Erken yaşıta evlenmenizin herhangi bir nedeni var mı?

a)Evet(açıklayınız).....
.....

b)Hayır(açıklayınız).....
.....

31.Evlendiğinizde kendinizi evliliğe hazır hissediyor muydunuz?

a)Evet(açıklayınız).....
.....

b)Hayır(açıklayınız).....
.....

32.İlk evlendiğinizde nasıl duygular içerisindeydiniz?

.....
.....

33.Evlendiğinizde evde alınan kararlarda söz hakkınız var mıydı?

a)Evet(açıklayınız).....
.....

b)Hayır(açıklayınız).....
.....

34.Erken yaşıta evlilik yararlı mıdır?

a)Evet(açıklayınız).....
.....

b)Hayır(açıklayınız).....
.....

35.Evliliğinizle alakalı yaşadığınız pişmanlık var mı?

a)Evet(açıklayınız).....
.....

b)Hayır(açıklayınız).....
.....

36.Eğer zamanın geri alınma durumu olsaydı yine evlenmek ister miydiniz?

a)Evet yine kocamla evlenirdim.

b)Evet başka birisiyle evlenmek isterdim.

c)Asla evlenmek istemezdim.

d)Diğer(açıklayınız).....

37.Eğer evlenmemiş olsaydınız şu an nerede ve ne konumda olmak isterdiniz?

38.Sizce çocuk yaş aralığı nedir? (Hangi yaş aralığındaki kızlar çocuk yaş grubunda yer alır)

Yaş aralığı:

Neden:

39.Sizce kızların evlenme yaşı ne olmalıdır?

Yaş aralığı:

Neden:

40.Sizce kızların evlenme yaşı eğitime devam eden ve etmeyen kız çocuklarında nasıl olmalıdır?

a)Eğitime devam eden kızların evlenme yaşı:

Neden:

b)Eğitime devam etmeyen kızların evlenme yaşı:

Neden:

41. Sizce eğer ailede geçim sıkıntısı varsa kız çocukları evlendirmeli midir?

a)Evet

b)Hayır

42.Sizce erken yaşta evlenen kız çocukları çocuk büyütme yeteneğine sahip midir?

a)Evet(açıklayınız).....

b)Hayır(açıklayınız).....

43. Erken yaşta evlendirilen kız çocuğunun evlendiği kişinin ailesiyle yaşaması gerekir mi?

a)Evet (açıklayınız)

b)Hayır(açıklayınız)

D. Kadınların Evlilikte Şiddete İlişkin Görüşleri

44.Şiddeti nasıl tanımlarsınız? (Birden fazla seçim yapabilirsiniz)

- a)Fiziksel (dayak, dövme tekme atma cisim fırlatma vs.)
 - b)Psikolojik (küfür, hakaret, aşağılama vs.)
 - c)Cinsel (zorla cinsel ilişki)
 - d)Ekonomik (eşinin maddi ihtiyaçlarını karşılamama)
 - e)Diğer
- (açıklayınız).....
-

45.Evliliğinizde şiddete maruz kaldınız mı?

- a)Evet
- b)Hayır(54. soruya geçiniz)

46.Maruz kaldığınız şiddet türünü seçiniz:(Birden fazla seçim yapabilirsiniz).

- a)Fiziksel şiddet
 - b)Psikolojik şiddet
 - c)Cinsel şiddet
 - d)Ekonomik şiddet
 - e)Diğer(açıklayınız).....
-

47.Evlilik sürecinde ilk ne zaman şiddete maruz kaldınız?

.....

.....

48.Evlilik sürecinde şiddete maruz kaldığınız süre nedir?

.....

.....

49.Evlilik sürecinde şiddete maruz kaldığınız sıklık nedir?

.....

.....

50.Evlilik sürecinde en fazla maruz kaldığınız şiddet türü hangisidir? (44. sorudaki seçeneklerden yola çıkınız)

.....

.....

51.Evlilik sürecinde şiddete uğradığınızda neler hissettiniz?

.....

.....

51.Evlilik sürecinde ize kim/kimler tarafından şiddet uygulandı?

.....

.....

52. Evlilik sürecinde size uygulanan şiddetle nasıl başa çıktınız?

.....
.....

53. Evlilik sürecinde size uygulanan şiddetin nedeni nedir?

a) Eşimin sözünü dinlemediğim için

b) Eşim sinirli bir insan olduğu için

c) Eşimin ona ihanet ettiğimi düşünmesi ve kıskançlık yaşaması

d) Diğer(açıklayınız):.....

.....

54. Evlilik sürecinde bir kadının şiddeti hak ettiği durumlar nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

a) Eşine ihanet etmesi

b) Eşinin sözünü dinlememesi

c) Yalan söylemesi

d) Hangi koşul ve şart olursa olsun hiçbir kadın şiddeti hak etmez.

e) Diğer(açıklayınız):.....

.....

55. Size göre şiddeti engelleyebilecek etkenler nelerdir? (Birden fazla seçim yapabilirsiniz)

a) Kadının eğitimlerinin devam ettirilmesi

b) Kadının çalışması

c) Kadının erkeğin dediklerini yapması/ona boyun eğmesi

d) Eşlerin uyumlu olması

e) Hiçbir şey şiddeti engelleyemez

f) Diğer(açıklayınız):.....

.....

56. Kadınların evlilik sürecinde şiddete maruz kalmasında erken yaşta evliliğin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

a) Evet(açıklayınız):.....

.....

b) Hayır(açıklayınız):.....

.....

-Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği

	Asla	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1. Mülkiyet sahibi olma veya bankada yatırımlarımız eşimin üzerinedir.					
2. Eşim harcamalarımı kısıtlar.					
3. Eşim para işlerini tekeline alır.					
4. Eşim bir işe girmemi, çalışmamı istemez ve çocuklara bakmam için evde kalmamı ister.					
5. Eşim para harcamam konusunda hesap vermemi ister.					
6. İhtiyacım olduğu halde eşim bana karşı parayı kısıtlar.					
7. Eşim bir okula veya kursa gitmemi engeller.					
8. Evde önemli kararları eşim verir.					
9.Eşim ona bir şey anlattığımda dinler.					
10.Eşim bana günlük olaylar veya herhangi bir şey açısından bilgi verir.					
11.Eşim hissettiklerini, duygularını benimle paylaşır.					
12.Eşim arkadaşlarımı kıskanır ve onlardan kuşkulandır.					
13.Eşim evde kadın erkek rolünü belirler.					
14.Eşim bana hizmetçi gibi davranır.					
15.Eşim benimle gerekmedikçe muhabbet etmez ve somurtur.					
16.Ailemi görmek istediğimde eşimden izin alırım.					
17.Eşim hasta iken benimle ilgilenir.					
18.Eşim her zaman kendinin haklı olduğunu iddia eder.					
19.Eşim akşam yemeği, ev işi veya çamaşır yıkama gibi işler vaktinde yapılmazsa sinirlenir.					
20.Eşimin duygularına saygısı vardır.					
21.Eşim bana sevgi, şefkat, duygusallık gösterir.					
22.Eşim kıskançlık yapar.					
23.Bir yere gideceğim zaman eşimden izin alırım.					
24.Arkadaşlarımı görmek istediğimde eşimden izin alırım.					

	Asla	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
25.Eşim dışarıdaki davranışlarıma karışır.					
26.Eşim aileme kaba davranır, küçümser.					
27.Eşim kendisi olmaksızın gerçekten başarılı olamayacağımı ve kendime bakamayacağımı söyler.					
28.Eşime karşı düşüncelerimi rahatlıkla ifade ederim.					
29.Eşim kendini evin sahibi gibi görür.					
30.Eşimin huylarından, tersliğinden korkar, sessiz kalırım.					
31.Bir şey yapacağım zaman <u>eşim ne der kaygısı</u> yaşarım.					
32.Eşim evi veya işyerimi kontrol amaçlı arar.					
33.Eşim arkadaşlarıma kaba davranır, küçümser.					
34.Eşim yanlış bir şey yapmış olsa dahi kendimi “ <u>ona haklısın</u> ” demek zorunda hissederim.					
35.Eşim bana küfür eder.					
36.Eşim beni ayrılmakla tehdit eder.					
37.Eşim kızmasın diye istemediğim halde onun istediği şeyleri yaparım.					
38.Eşim bana lakaplar takar.					
39.Eşim bana hakaret eder.					
40.Eşim ters giden olaylardan dolayı beni suçlar.					
41.Eşim beni diğer insanlar önünde küçük düşürür.					
42.Eşim beni yalnız iken aşağılar.					
43.Eşim dışarıya çıkarken nasıl giyinmem gerektiğine karışır.					
44.Eşim bana çirkin olduğumu, çekici olmadığımı söyler.					
45.Eşim beni davranışlarımdan dolayı eleştirir.					
46.Eşim bana ev işlerinde yardım eder.					
47. Eşim bana çocuk bakımında yardım eder.					
48.Eşim yaptığım yada söylediğim şeylerden dolayı benimle alay eder.					

	Asla	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
49.Eşim bana “eğer değişirsen, istediğim gibi olursan sana daha iyi davranırım” der.					
50.Eşimle tartışırken kavganın sonuçlarından korkarım.					
51.Kendimi sinirli gergin hissederim.					
52.Kendimi hapishaneymiş gibi hissederim.					
53.Kendimi yalnız hissederim.					
54.Kendimi hissiz, duygusuz hissederim.					
55.Eşimle tartışırken kızmasından, sinirlenmesinden korkarım.					
56.Eşim beni ev dışına atmak ile tehdit eder.					
57.Eşim beni terk etmekle tehdit eder.					
58.Eşim beni çocukları almakla tehdit eder.					
59.Eşim kadınları küçük görür.					
60.Eşim kadın karşıtı şakalar yapar.					
61.Eşim beni diğer kadınlarla kıyaslar.					
62.Eşim cinsellik konusunda görüşlerime önem verir.					
63.Eşim kavga ettikten sonra cinsel ilişki ister.					
64.Eşimle cinsel ilişkiden zevk alırım.					
65.Eşim ben istemediğim halde beni cinsel ilişkiye zorlar.					
66.Eşim ben hastayken, sağlığım elverişli olmadığı halde bana cinsel ilişkide ısrar eder.					
67.Eşim bana bağırır.					
68.Eşim beni itip kakar.					
69.Eşim benimle sudan sebeplerle kavga eder.					
70.Eşim bana tokat atar.					
71.Eşim tartışma anında evdeki eşyalara zarar verir.					

	Asla	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
72.Eşim tartışma anında benim için önemli bir şeye (giysilerim gibi) zarar verir.					
73.Eşim beni döver.					
74.Eşim üzerime yürür.					
75.Eşim beni tekmeler.					
76.Eşim beni silah, bıçak gibi bir alet ile tehdit eder.					
77.Eşim bana öldürmek istemiş gibi davranır.					
78.Eşim kollarımı, ayak ve parmaklarımı büker.					
79.Eşim tartışma sırasında kapı, cam kırar.					
80.Eşim bana bir şeyler fırlatır.					
81.Eşim bana sopa vb. bir nesne ile vurur.					
82.Eşim saçımdan tutup çeker, başımı sarsar.					
83.Eşimin şiddet uygulamasından dolayı tedavi gerektirecek bir yaralanma aldım.					
84.Eşim yastık ile başımı kapatıp, nefes almamı zorlaştırır.					
85.Eşim beni hareket edemeyecek hale getirir, sıkıştırır.					
86.Eşim beni gebe iken dövdü.					
87.Eşim beni ısırır.					

-Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği

TUTUM İFADELERİ	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	BAZEN KATILMIYORUM	BAZEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	TAMAMEN KATILIYORUM
1. 18 yaşından küçük kızlar evlilik için gerekli fiziksel yeterliliğe sahip değildir.						
2. Erken yaşta evlenen kızlar evliliğine ve yeni hayatlarına daha kolay uyum sağlayabilirler.						
3. Ne olursa olsun kızımın 18 yaşından önce evlenmesine izin vermezdim.						
4. 18 yaşından önce evlenmek bazı durumlarda kızların kötü niyetli kişilerden korunmasını sağlayabilir.						
5. İyiye araştırıldıktan sonra, 18 yaşından küçük bir kızla evlenmek isteyen adaylara olumlu yanıt verilebilir.						
6. 18 yaşından küçük kızların evlendirilmesine karşıyım.						
7. Bir kızın güvenilir bir eşe sahip olması durumunda, 18 yaşından önce evlenmesinde sakınca yoktur.						
8. Doğru insanı erken yaşta bulduysa bir kızın 18 yaşından önce evlenmesi desteklenebilir.						
9. Evliliğinde karşılıklı sevgi, saygı ve anlayış olduktan sonra bir kızın 18 yaşından önce evlenmesinde sakınca görmüyorum.						
10. Bazı durumlarda kızların 18 yaşından önce evlenmeleri gerekebilir.						
11. Eğitimine devam etmek istememesi durumunda bir kız 18 yaşından önce evlenebilir.						
12. Kızların 18 yaşından önce evlendirilmesi toplumsal bir sorundur.						

EK 2. Katılımcı Onam Formu

Erken Yaşta Evlenen Ve Evlenmeyen Kadınların Çocuk Yaşta Evliliğe Ve Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi (Bilgilendirme Ve Olur Alma Formu)

Sayın Katılımcılar,

Erken yaş evlilik; bir çocuğun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik açıdan evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları taşımaya hazır olmadan yaptığı evliliğe “erken evlilik/çocuk evliliği” ve evlenen kıza “çocuk gelin” denilmektedir. Erken yaşta yapılan evliliklerde kız çocukları biyo-psikososyal gelişimleri tamamlanmadan ve kendi bedenlerini tanımadan bir erkek bedeniyle karşı karşıya kalmakta ve isteği dışında cinsel birlikteliklere zorlanmaktadırlar. Kız çocukları, henüz fiziksel ve psikoloji gelişimlerini tamamlamadan aile, ev ve çocuk bakımı gibi büyük sorumluluklar üstlenmek zorunda kalmakta, akranlarından uzaklaştırılmakta ve bu çocukların eğitim hakkı ellerinden alınmaktadır. Tüm bunlar kız çocuklarında büyük ölçüde psikolojik sorunlara sebep olmaktadır. Bununla birlikte erken yaşta evlendirilen kız çocukları her çeşit istismar, şiddet ve yoksullukla karşı karşıya kalmaktadır. Şiddet ile erken yaşta evlilik arasındaki ilişki UNICEF 2018 raporunda da vurgulanmış olup karşılaştırılabilir veriye sahip 4 ülkedeki çocuk gelinlerin, 18 yaşından sonra evlenen kadınlardan daha fazla aile içi şiddete maruz kaldığı bildirilmektedir.

Bu çalışma Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi olan Meltem AĞYEL tarafından yapılacaktır. Size bu araştırmada yukarıda açıkladığımız konulara ilişkin sorular yönelteceğiz. Böylece sizin erken yaşta evliliğe ve aile içi şiddete ilişkin görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz. Araştırmaya katılmanız durumunda araştırmacı ile aranızda kalması gereken bilgilerin gizliliğine çalışma boyunca büyük bir özen ve saygı gösterilecektir. Bu veriler, kimliğiniz belirtilmeden bilimsel nitelikte yayınlarda kullanılabilir. Bu amacın dışında bu veriler, kullanılmayacak ve başkalarına verilmeyecektir. Bu formun tamamı sizin tarafınızdan, karar verdiğiniz bir zamanda ve eşinizden bağımsız olarak doldurulacaktır. Bu formun doldurulması için öngörülen süre tutum ölçeğinin uygulanmaya başlanması ile bitmesi arasındaki süreyi kapsayacaktır ve bu süre yaklaşık 50 dakikalık bir zamanınızı alacaktır.

Ayrıca çalışmanın herhangi bir aşamasında herhangi bir neden göstermeden onayınızı çekme hakkına da sahipsiniz. Ancak araştırmacıları da zor durumda bırakmamak için çalışmadan çekileceğinizi önceden bildirmeniz uygun olacaktır. Bu çalışmaya katılmanız

İçin sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Ancak araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayalıdır. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası size verilecektir. Sorulara vereceğiniz yanıtlar araştırma sonuçlarını doğrudan etkileyeceği için kendi düşüncelerinizi işaretlemenizi ve yanıtlanmamış soru bırakmamanızı rica ederiz. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Katılımcının beyanı:

Bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Eğer bu çalışmaya katılırsam araştırmacı ile aramızda kalması gereken bilgilerin gizliliğine bu çalışma sırasında da büyük bir özen ve saygı ile yaklaşılabileceğine inanıyorum. Çalışma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bu araştırmada yer almam için eşimden bağımsız olarak görüşüleceğini, öngörülen sürenin tutum ölçeğinin uygulanmaya başlanması ile bitmesi arasındaki süreyi kapsayacağını ve bu sürenin yaklaşık 50 dakika olduğunu ve görüşme zamanına kendim karar verebileceğimi bilmekteyim.

Çalışmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir neden göstermeden çalışmadan çekilebilirim. Ancak araştırmacıyı zor durumda bırakmamak için çalışmadan çekileceğimi önceden bildirmemin uygun olacağını bilincindeyim. Çalışma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da ayrı bir ödeme yapılmayacaktır. Bu çalışmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Çalışmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranış ile karşılaşmış değilim. Bana yapılmış tüm açıklamaları anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu çalışmada katılımcı olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcının

Adı, soyadı :

Adres :

Tel :

İmza :

EK 3. Kars Valiliği'nden Yazılı İzin

T.C.
KARS VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 29367762-492-E.11043
Konu : Meltem AĞYEL

05/12/2018

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20.11.2018 tarihli ve 34236 sayılı yazınız.

İlgi yazınıza istinaden; Meltem AĞYEL (T.C. Kimlik No:24113161144) isimli öğrencinin tez çalışması yapması Valiliğimizce uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim.

Serdar DEMİRHAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

05/12/18

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (1jmcjS-YsOXCq-jt3pIV-1NymHo-BnnhdyWF) kodunu yazınız.

Hükümet Konağı 3 Kat 36100/ Kars
Telefon No: (474)223 10 09 Faks No: (474)223 31 29
e-Posta: kars@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.kars.gov.tr>

Bilgi için: Tuğba ÇİFTÇİ
VERİ HAZIRLAMA VE KONTROL İŞLETMENİ
Telefon No:

EK 4. Etik Onay

**T. C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURUL BAŞKANLIĞI**

Sayı : 81829502.903/09
Konu : Etik Kurul Değerlendirmesi.

26/10/2018

Sayın; Dr. Öğr. Üyesi Rukiye TÜRK
Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

“Erken Yaşta Evlenen ve Evlenmeyen Kadınların Çocuk Yaşta Evliliğe ve Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmanız Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu komisyonunca **26.10.2018** tarih ve **01** numaralı oturumda incelenmiş ve çalışmanın Etik Kurul yönergesindeki şartlara uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Sevdâ ELİŞ YILDIZ
Etik Kurul Bşk.

Eki: 1. Adet Yönetim Kurulu Kararı

Etik Onay (devamı)

**KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURUL BAŞKANLIĞI**

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ: 26.10.2018

TOPLANTI SAYISI: 2018/01

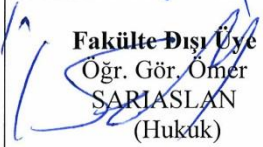
Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu **Doç. Dr. Sevda ELİŞ YILDIZ** başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

KARAR 09

Dr. Öğr. Üyesi Rukiye TÜRK'ün, "Erken Yaşta Evlenen ve Evlenmeyen Kadınların Çocuk Yaşta Evliliğe ve Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" adlı çalışması.

Yukarıda belirtilen çalışmanın Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Yönergesine uygun olduğuna karar verildi.

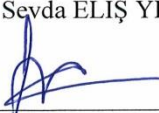
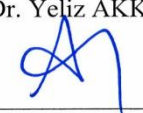
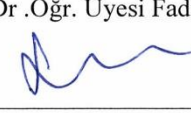
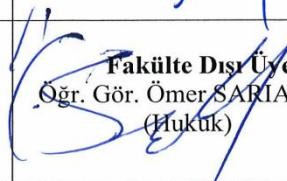
Etik Kurul Başkanı	Doç. Dr. Sevda ELİŞ YILDIZ	
---------------------------	----------------------------	---

Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yeliz AKKUŞ 	Raportör Üye Dr. Öğr. Üyesi Fadime KAYA 	Üye Dr. Öğr. Üyesi Arzu KARABAĞ AYDIN (İZİNLİ)
Fakülte Dışı Üye Öğr. Gör. Ömer SARIASLAN (Hukuk) 	İsmail Hakkı BARIN (Etik Kurul Sekreteri) 	

Etik Onay (devamı)

Gelen Evrak No: 09	Karar No: 09	Karar Tarihi: 26.10.2018
Araştırmanın Adı: “Erken Yaşta Evlenen ve Evlenmeyen Kadınların Çocuk Yaşta Evliliğe ve Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi”		
Araştırmanın Yürütücüsü: Dr. Öğr. Üyesi Rukiye TÜRK		
Çalıştığı Kurum: Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi		
Araştırmanın amacı/hipotezler tanımlanmış mı?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın metodu uygun mudur?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın başlığı çalışma konusunu açık ve yeterli olarak tanımlamakta mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın önemi, bilime ve uygulamaya yapacağı katkı güncel literatüre dayalı ve metin içinde kaynaklar belirtilerek açıklanmış mı?	Evet ☒	Hayır ☐
Bilgilendirilmiş Olur Formu;		
Gönüllünün anlayacağı şekilde yazılmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Tanık dâhil olmak üzere ilgililerin imzaları için yer ayrılmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın süresi ve nerede yapılacağı belirtilmiş mi?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırma sırasında ortaya çıkabilecek olası yan etkiler /komplikasyonlar ile ilgili önlem alınmış mı?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın yapılacağı birimlerin/kurumların izin durumu belirtilmiş mi?(Başhekimlik, Dekanlık, Müdürlük, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Anabilim Dalı Başkanlığı gibi)	Evet ☒	Hayır ☐

KARAR		
Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul yönetmeliğine göre;	Uygundur X	Uygun değildir ☐
	Düzeltilmesi Gerekir ☐	

Başkan Doç. Dr. Seyda ELİŞ YILDIZ 	Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yeliz AKKUŞ 	Raportör Üye Dr. Öğr. Üyesi Fadime KAYA
Üye Dr. Öğr. Üyesi Arzu KARABAĞ AYDIN (İZİNLİ)	Fakülte Dışı Üye Öğr. Gör. Ömer SARIASLAN (Hukuk) 	İsmail Hakkı BARIN (Etik Kurul Sekreteri)

EK 5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Belirleme Ölçeği Kullanım İzni

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ÖLÇEĞİ

Gelen Kutusu x

meltem agyel <meltem.agyel@gmail.com>

20 Haz 2018 Çar 1

Alıcı: emrenurse ▼

Merhaba hocam. Ben Meltem AĞYEL. Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Ebelik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Şiddet Ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Sizin için uygunsa gönderebilir misiniz? Şimdiden teşekkürler.

Emre YANIKKEREM <emrenurse@hotmail.com>

21 Haz 2018 Per 1

Alıcı: ben ▼

çalışmanızda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ölçeğini kullanabilirsiniz.kolay gelsin.

Doç. Dr. Emre YANIKKEREM

Gönderen: meltem agyel <meltem.agyel@gmail.com>

Gönderildi: 20 Haziran 2018 Çarşamba 10:13

Kime: emrenurse@hotmail.com

Konu: KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ÖLÇEĞİ

EK 6. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni

kız çocuk evliliklerine yönelik tutum ölçeği

Gelen Kutusu x

meltem agyel <meltem.agyel@gmail.com>

20 Haz 2018 Çar 13:41

Alıcı: bgdkaynak, bdkaynak, mkaynak, dhasta ▼

Merhaba hocam. Ben Meltem AĞYEL. Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Ebelik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Kız Çocuk Evliliklerine Yönelik Tutum Ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Sizin için uygunsa gönderebilir misiniz? Şimdiden teşekkürler.

Mail Delivery Subsystem

20 Haz 2018 Çar 13:41

Address not found Your message wasn't delivered to bdkaynak@gmail.com because the address couldn't be found, or is unable to receive mail. LEARN MORE

bağdat deniz kaynak <bgdkaynak@gmail.com>

23 Haz 2018 Cmt 03:34

Alıcı: ben ▼

Merhaba,

Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçek formu ektedir.

İyi çalışmalar,

Bağdat Deniz Kaynak

20 Haziran 2018 13:41 tarihinde meltem agyel <meltem.agyel@gmail.com> yazdı:

8. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Ad-Soyad Meltem AĞYEL
Doğum Yeri / Tarihi Kars / 26.08.1994

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta Adresi meltem.agyel@gmail.com
Telefon 05301350015
Adres Yeni Mahalle Meydan Sokak No:30 Merkez/KARS

EĞİTİM BİLGİLERİ

YÜKSEKLİSANS Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı
LİSANS Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü
LİSE Kars Faik-Fikriye Torunoğulları Anadolu Sağlık Meslek Lisesi Hemşirelik Bölümü

İŞ TECRÜBESİ

2018 –HALEN - Kars Harakani Devlet Hastanesi (Hemşire)

- Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi

2012-2018 - Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma Ve Uygulama Hastanesi (Hemşire)

- Genel-Koroner Yoğun Bakım Ünitesi -6 Ay
- Dahiliye-Göğüs Hastalıkları Servisi -3 Yıl
- Kadın Hastalıkları ve Doğum Servisi -2 Yıl

SERTİFİKA VE BELGELER

- Neonatal Resüsitasyon Programı Uygulayıcı Sertifikası, 2018.
- Uluslararası Kafkas Multipl Skleroz Sempozyumu Katılım Belgesi, 2013.
- Certificate Of Attendance Leonardo Da Vinci Mobility Programme, 2011.
- Bilgisayar Kullanımı (Bilgisayar İşletmenliği-Operatör) Sertifikası, 2010.